

A TARTALOMBÓL

- ◆ Kortárs hazai igehirdetők:
Papp Barnabás
- ◆ Igehirdetések
- ◆ Bibliatanulmány:
Júdás levele
- ◆ Bibliai tájak –
emberek
- ◆ Nagy Kürosz
- ◆ Saul
Damaszkuszban
- ◆ A pásztor és a
vezérkosok
- ◆ Remény a japán
keresők számára
- ◆ A tolerancia
- ◆ Gyermekszáj
- ◆ Rottmayer Jánosról
- ◆ A reformáció és
a Biblia
- ◆ Az emberi és az
isteni gondolkodás
- ◆ Misszió a 3. évez-
redben

TARTALOMJEGYZÉK

HIRDESD AZ IGÉT!

Kortárs ígéhirdetők prédikációi – Papp Barnabás: Megbízatus.....	1
C. H. Spurgeon: A teremtes – egy bizonyíték a hit számára.....	4
Nagy Ferenc: A nemes fügefa.....	6

BIBLIATANULMÁNY

Papp János: Júdas levele (3.).....	8
Scott Andrew: A hit.....	15

BIBLIAI TÁJAK – EMBEREK

Harry B. Hunt, Jr.: Nagy Kürosz.....	17
D. Paul Smith: Saul Damaszkuszban.....	23

A SZOLGÁLAT ÚTJÁN

Füstös Gyula: A pásztor és a vezérkosok.....	27
Dea Davidson: Remény a japán keresők számára.....	30

ISTEN NÉPE A GYÜLEKEZETBEN

Hegy András: A tolerancia.....	31
Gyermekszáj.....	34

MISSZIÓTÖRTÉNETI SZEMELVÉNYEK

Szebeni Olivér: „Ne vesszen el senki miattam!” (Rottmayer János).....	35
Bereczki Lajos: A reformáció és a Biblia.....	42

MÉCSSES A TE IGÉD

Dr. Matus István: „Uram, nem eshetik ez meg tevéled!” (Az emberi és az isteni gondolkodás).....	46
---	----

TANULMÁNYI SZEMLE

Hegy András: Misszió a 3. évezredben (1.).....	56
--	----

Címlapon: Óriásfügefa. A fügefa (Ficus carica) az eperfafélék (Moraceae) közé tartozó növényfaj. Eredeti hazája a Mediterráneum. Ízletes gyümölcse miatt már az ókorban is telepítették. A földközi-tengeri országokban gyakori fügefa alacsony méretű, de elérheti a 10–12 m magasságot is. A fatörzs sima kérge hamuszürke színű, tejnedvben gazdag. Nagy levelei a széleken fogazottak és 3–5 karéjosak. Ehető, húsos termése a füge. Ez nem egyszerű termés, hanem apró termések sokaságából álló, a befelé fordult, elhúsosodott virágzati tengelyt is magában foglaló terméságazat (Wikipedia). A bibliai földeken általános. Jézus példázatainak egyik gyakori tárgya.

Baptista lelkeszi szakfolyóirat

Szolgotárs

2011. harmadik negyedév

XXI. évfolyam

3. szám

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

1068 Budapest, Benczúr u. 31.

Telefon: 352-9993

Fax: 352-9707

E-mail: ltg952@pr.hu

<http://szolgotars.fw.hu>

A Magyarországi Baptista Egyház kiadványa

Felelős szerkesztő: *Lukács Tamás*

Felelős kiadó: *dr. Mészáros Kálmán* egyházelnök

Tördelőszerkesztő: *Lukács Tamás*

A folyóirat önköltségi áron megvásárolható és előfizethető a Baptista Kiadónál.

Egy szám ára: 650 Ft,
egyéves előfizetési díj: 2600 Ft.

Megjelenik: negyedévente

ISSN 1218-425X

H I R D E S D A Z I G É T !

Kortárs igehirdetők prédikációi

Papp Barnabás

Megbízatus

ApCsel 1,1–11

1. Az egyedüli és hiteles Megbízó: Jézus Krisztus (ApCsel 1,1–3)

Önbecsülésünk alapja: Megbízónk személye

Amikor Isten megteremtette Ádámot, és feladattal ellátta, hogy „művelje és őrizze” az Éden kertjét, Ádámnak semmi olyat nem kellett végrehajtania, ami meghaladta volna képességeit és adottságait. Meztelensége bizonyította bizalmát Megbízója és segítőtársa felé. Semmi olyantól nem kellett félnie, ami rombolólag hathatott volna rá, mert önbecsülését a teremtő Istennel való kapcsolata biztosította. Később Ábel, Énók, Nőé, Ábrahám, Mózes, Sámuel, Dávid, Illés, Jeremiás és minden hithős ugyanennek az önbecsülésnek lehetett a megélője, mert a megbízójuk személye, az élő Isten volt. Elmondhatták a zsoltárróval: „Kevéssel tetted őt kisebbé Istennél...”, de mindig tudták, hogy az a „kevés” fennáll! Mégis van a megbízó személyével való jó kapcsolatban egy pont, ahol a mindenkori vezető, átbillen az önbecsülés hiányába, vagy az önmaga túlbecsülésébe. A lekipásztor életében is mindkettő jelen „vágjik” lenni, csak hol az egyik, hol a másik kísérhetőségi időszak tombol erőteljesebben.

Az önbecsülés hiánya akkor lép fel, amikor az ember munkáját nem értékeli eléggé, nem ismerik el, nem bátorítják kitartásra, állandóan kritizálják és leszólják. Ilyenkor természetes reakció a befelé fordulás, magányossá válás. Az ilyen helyzetbe került lekipásztor nem vágjik emberek előtt mutatkozni, emberekkel foglalkozni, mert alkalmatlanná lett nyilvánítva emberek által abban, amire egyébként az Úr bízta meg. A megbízatusában megingató embereket látja, a megbízó Ura erejének hatását pedig gyakran nem. Sokszor a lekipásztor azzal a viselkedéssel akarja büntetni kritizálóit, hogy megvonja személyétőlük, például Illés; vagy megpróbálja bizonyítani Istentől való kiküldöttségét és megbízatusát, mint Mózes.

Önmagunk túlbecsülése akkor lép fel, amikor közel vagyunk az Istenhez, és mivel annyira gördülékenyen és olajozottan mennek a dolgok, már szeretnénk inkább mi magunk Istent „játszani”, szellemi és fizikai törvényszerűségeket megszabni. Ebbe a hibába sokszor a legkiválóbbak és a legismertebb kiválasztott lekipásztorok szoktak belesni, mint ahogy igénk is ezt igazolja: Ádám, Mózes, Dávid, Péter stb.

Megbízatusunk elsődleges alapja: Jézus Krisztus vére

Megbízatusunk elsődleges alapja nem:

– felkészültségünk (istenismeret, emberismeret, önismeret stb.),

– emberi ajánlás (sokan akarják, nagy tömeg kívánja),

– protekció (befolyásos személy közbenjárása).

Megbízatusunk elsődleges alapja Jézus Krisztus vére.

Ezért a lekipásztornak is mindig tudatosítania kell, hogy megbízatusának egyedüli alapja: Jézus Krisztus értünk vállalt halála. Ha az Úr halálával nyert állapotot a lekipásztor helyesen „megéli” a megtérésben, az újjászületésben és a Szentlélek naponkénti vezetésében, csupán akkor tudja elmondani Pál apostollal: „Krisztussal együtt megfeszítettem. Élek pedig többé nem én, hanem él bennem a Krisztus, amely életet pedig most testben élek, az Isten Fiában való hitben élem, aki szeretett engem, és önmagát adta értem.” (Gal 2, 20) Itt tehát arról van szó, hogy Jézus Krisztus megbízuk bennünk, és megbíz bennünket.

2. Krisztus csak az újjászületett embernek „képes” megbízatus adni (ApCsel 1,4–5)

Gyerekkoromban mindig azt gondoltam, hogy a lekipásztor az az ember, akit a gyülekezeti tagok azért fizetnek, hogy legalább egyvalaki igaz módon meg tudja élni a Biblia Istenének parancsait. Holott ez nem csupán lekipásztori kiváltság, hogy mi pedig, válaszként erre a bizalomra, megbízuk Krisztusban. Hitünket ezáltal személyessé tesszük.

A megváltásnak személyessé kell válnia. Nem elég, hogy Jézus véghezvitte a megváltást az emberiségért, a megváltásnak személyessé kell válnia. Ezt a személyességet az Úr mindig elvárja, ez Krisztus szavának és parancsainak a megcselekvésén alapszik. Akiben gőg, dicsvágy és kivagyiság munkálkodik, nem pedig megszorodás (mint Péterben a Tibériás-tengernél), alázat és engedelmesség Jézus iránt, az bár vélheti úgy, hogy „szent” megbízatusban tevékenykedik, de mivel nem teheti szentül mindazt, amit tesz Jézus Krisztus vére nélkül, ezért utálatos marad Isten szemében.

Bennünk és általunk dicsőüljön meg Krisztus! Bár találunk a Bibliában több olyan embert, a fáraót, Asszíria kirá-

lyát, Ahasvérost vagy éppen Iskariótes Júdást, akiknek a cselekedete által Isten és a terve megdicsőül, de minket sokkal többre akar a mi Istenünk elhívni: bennünk és általunk dicsőüljön meg Krisztus! Ezt pedig csak átadott (önmagának meghalt) életű, Szentlélekkel teljes emberben fogja Krisztus kimunkálni.

3. Még nem vagy túl megbízatásod nehezén (ApCsel 1,6)

Könnyebb kérdezni, mint dolgozni, könnyebb parancsokat küldözgetni, mint végrehajtani. (A Zebedeus fiak édesanyjuk segítségével is inkább ezt a végét akarták megfogni a munkának.) És milyen kényelmes is lenne ezt mondani: „Ugye, Jézus, most már végre túl vagyunk a nehezén (korbács, keresz), most már jöhet a levezető kör, az integetés, az uralkodás?” De Jézus tudatosítani akarta bennük és bennünk is a valóságot: „Mindössze egy dologban különböztök tőlem: ti még nem cselekedtéltek meg azt, amit az Atyám kért tőletek!”

A még több jól végzendő munka lehetősége! Mint ahogy egy fiatal édesanya mondta: „Aki gyermeket vállal, az élethosszig tartó naponkénti huszonnégyórás szolgálatot vállal.” És utána még örömmel vállalt másikat is! Még nem vagy túl a megbízatásod nehezén, újabb szolgálatok várnak rád, mert az Úrnál a jól végzett munka gyümölcse a még több jól végzendő munka lehetősége!

4. A rád szabott megbízatás: Isten „jó terve” (ApCsel 1,7)

„*Ember tervez, Isten végez*” – gondolja helytelenül a világ, és próbálja vele a sorsszerűséget igazolni. Bár az

embernek sokszor van terve önmagával, munkájával, családjával, pénzével, tárgyakkal, emberekkel, még olykor az Istennel is, de vajon jogos-e, hogy a teremtmény akarja megszabni a Teremtő napirendjét? Jakab azt írja a levelében, hogy a terveinkkel való dicsekvés – mintha már kész tények lennének – *gonosz*. Helyette ajánl az Úr valami jobbat!

Isten tervez, ember végez. Az Istent nélkülöző, őt figyelmen kívül hagyó tervezés: bűn. A Jeremiás 29,11-ben mondja az Úr: „*Mert csak én tudom, mi a tervem veletek...*” Békességet és reményteljes jövőt szán nekünk, mi mégis, ahogy az apostolok, inkább „időkről és alkalmakról” akarunk tudni! Történt, hogy egy egyszerű hívőt megkérdezett hitetlen barátja, hogy minek olvassa a Bibliát. Nem nyugtalanítja, hogy annyi mindent nem ért belőle? Erre a hívő így válaszolt neki: „Nem az foglalkoztat, nem az nyugtalanít és nem az okoz olykor álmatlanságot, amit nem értek belőle, hanem az, amit már megértettem!” Isten a tervét jónak látta általunk elvégeztetni, ami már önmagában is megtisztelő feladat és egyben nagy felelősség, mi mégis sokszor afféle „Péterek” vagyunk: „Hát vele meg mi lesz? Miért az lesz? Miért nem amaz lesz?...” – Aki túl sokat foglalkozik mások Krisztustól kapott tervével (és ugye sokszor nem a másik építése céljából!), azzal már el is árulta, hogy a sajátját „rühellé” (*Babits*), és ezzel már lázad is a Tervező ellen! Krisztus a kevésen való hűséget ajánlja inkább.

5. A megbízatás „mellé társuló” erő a Krisztusról való tanúskodáshoz (ApCsel 1,8)

Lehetetlen, emberfeletti küldetés. Amikor „nincs erő a szüléshez” vagy csak „szelet szültünk”, akkor derül ki igazán, hogy a megbízatás Krisztustól érkező-e vagy pedig emberi. Jézus az erőt nem másra, csak a róla való tanúskodásra adja.

„Ahogyan a pásztor gondját viseli a nyájnak, amikor ott áll juhain között, amelyek szét voltak szóródva, úgy viselem gondját juhaimnak. Kiszabadítom őket mindenünnen, ahová csak szét-szóródtak egy felhős, borús napon.” (Ez 34,12)

Minden megbízottjának minden megnyilvánulási szándékához ebből az erőből kell merítenie, ami sokszor nagyon nem könnyű.

Jézus nem keveset kér, de adja hozzá az erőt: „Arról kell tanúskodnotok, amiért engem megöltek!” Szoktuk sokszor mondani: „Ne azt nézd, hogy mit mond, hanem azt, hogy ki mondja!” Az egyedüli és hiteles megbízó olyan emberré akar kimunkálni, aki nem hamis tanúnak bizonyul. Egyedül Krisztus váltsága által kaphattunk megbízatást, ezért csak Krisztus ereje által tudjuk véghezvinni azt. Amikor egy király megbíz az alattvalói közül valakit valamivel, azt el fogja látni minden olyan tárggyal és eszközzel, amely a megbízatás sikerességéhez kell (például útlevéllel, útvonaltervvel, járművel, megbízólevéllel stb.), így a felelősség már nem a megbízotton van, hanem a megbízón! Olyan terv megvalósításán fáradozni, amelynek a megvalósulásáért Krisztus vállalta a felelősséget – csak ehhez társul mennyei erő!

6. A megbízatás elvégzésének a jutalma: a megbízó győztes királyként való színről színre látása (ApCsel 1,9–11)

Nem tudjuk, mit hoz a holnap, de tudjuk, hogy kit! A megfeszített Jézus Krisztust! Vele elkerülhetetlen lesz a találkozás előbb-utóbb minden embernek, és ezzel nem számolni az élet legnagyobb tragédiája. Jézus kéri tőlünk: „*De keressétek először az ő országát és igazságát, és ezek is mind ráadásul megadatnak nektek*” (Mt 6,33). Krisztus segítségül hívása, tervének keresése, meghallása és megcselekvése szétválaszthatatlanok. Van-e ennél magasztosabb, Istent dicsőítő és alázatra serkentő életforma? Hogy amikor Krisztus elé kell majd állni, tudjon örülni annak (Zof 3,17), hogy hű voltam hozzá, véghezvittem rám szabott tervét, és ott vannak körülöttem azok, akiket általam akart elérni! Ámen. Úgy legyen!

Papp Barnabás 1976. december 7-én született Egerben. Egy Eger melletti, de már Borsod-Abaúj-Zemplén megyei településen nevelkedett fel, Szomolyán, egy három fiúgyermekes baptista család középső gyermekeként. Az általános iskolát Szomolyán 1983–1991-ig végezte, majd 1994-ben az Egri Bornemissza Gergely Szakmunkásképzőben kőfaragó szakon vizsgát tett. Ebben az időszakban döbbsent rá bünei súlyára, csínytevéseire, rosszaságaira isten- és anyaszomorító viselkedésére, és arra, hogy a szülei hite semmit nem használ az ő Isten előtti jobb színben való feltüntetésére. Nagy elánnal kezdte olvasni a Bibliát, és 1992. április 25-én a pécsi ifjúsági konferencián behívta Krisztust az életébe, és ez év november 8-án bemerítkezett Szomolyán. Gyöngyösön a József Attila Szakközépiskolában két éves nappali tagozaton 1996-ban leérettségizett. Az akkor egy évre szóló sorkatonai kötelezettségét az Egri Helyőrségnél a katonazenekarban klarinétosként töltötte le. Leszerelése után egy hónapon belül, 1997. augusztus 29-én munkát kapott Egerben a Leoni Hungária Kft.-nél, ahol motorikus kábelköteget gyártanak az Audi gépkocsikhoz. Itt tevékenykedett hibajavító munkásként három műszakban. Mivel középiskolás éve alatt nagyon

megszerette a történelmet és az irodalmat, 2000 októberében beiratkozott a Miskolci Egyetem jogi előkészítőjébe. 2001. elején a Biblia hatására és tanulmányaiban előrehaladva döbbsent rá igazán, mélységében, hogy az ember alapjában véve nem jó, hogy az Isten nem csak arra való, hogy a bűnt elvegye, és azután az embert a saját útjának eressze. De nem is ez a legfájóbb neki, hanem amikor önmagára is ezt az ítéletet kell kimondania: velejéig rossz. Ekkor már nem bánja, hogy nem veszik fel a jogi egyetemre, mert az emberek megjobbítására tett kísérlete a törvény által úgyis hiábavaló-nak bizonyulna. 2002 januárjától egy évre tervez kiutazni Angliába, és elkezd keresni saját rendeltetését és az Isten tervét az életére. 2002 nyarán elhívást érez a lelkipásztori szolgálatra, és már önmagát és Istenét jobban ismerve és a kudarcoktól már kicsit jobban félve, mégis szeptemberben hazajön Angliából és beiratkozik a Baptista Teológiai Akadémiára. 2006 szeptemberétől a Szekszárdi Körzetben kezdi el ötdödét, ahol 2008. március 30-án lelkipásztorrá avatják. A péceli származású *Márkus Krisztinával* a teológián ismerkedik meg, akivel a kapcsolata 2007 tavaszán kezd elmélyülni, aki ekkor a BTA negyedéves kántor szakirányú hallgatója. 2008. augusztus 9-én házasságot kötnek Pesterzsébeten. 2010. január 4-én megszületik kislányuk, *Papp Sára*. Jelenleg a szekszárdi körzetben szolgál lelkipásztorként, Szekszárdon, Bogyzslón, Decsen és Faddon.

C. H. Spurgeon

A teremtés – egy bizonyíték a hit számára

„Ó, Uram, Uram! Te alkottad az eget és a földet nagy hatalommal és kinyújtott karral. Neked semmi sem lehetetlen.” (Jer 32,17)

Ugyanazon időben, amikor a káldeusok Jeruzsálem körül sáncokat vontak, s az országot fegyver, éhség és döghalál emésztette, a börtönbe zárt Jeremiás azt a parancsot kapta Istentől, hogy az ő öregebbik bátyja fiától Anátótnan egy mezőt vásároljon. Mivel megértette, hogy ez az Úr parancsa, megvette a mezőt, megírta a szerződést, lepecsételte, tanúkkal hitelesítette, és az árát kifizette.

Ez azonban egy értelmes ember előtt fonák dolognak tűnik. Olyan birtokot vásárolni, amelynek hasznavehetőségét a körülmények eleve nem ígérhetik. De mivel ezt Isten akarta, Jeremiás megtette, és börtönébe visszaült. Jeremiás felkiáltásából kiérezhető ki nem mondott fenntartása, de megtartóztatta magát. „Te megteheted, hogy egyszer szőlőm és fügefám alatt ülhetek örökségemben, hisz te teremtetted a mennyet és a földet, előtted nincsen lehetetlen.”

Szeretteim, a régi szenteket nagy méltóságra az emelte, hogy bátrak voltak olyan dolgokat megtenni Isten szavára, amelyek az ész számára felfoghatatlanok voltak. – Nóé szárazföldön kezdett hajót építeni, Ábrahám elindult saját fiát feláldozni, Mózes Egyiptom kincseiről mondott le könnyű szívvel, Józsué fegyver nélkül, kürtzengéssel döngette Jerikó falait! Tehát észellenes parancsokat teljesítve visznek véghez hatalmas tetteket. Kívánván kívánom, hogy Isten adjon népének ma is ilyen győzedelmes hitet! De én a keresztyén gyülekezetet olyan társasággá átalakulni látom, amely a kereskedők „adok-kapok” alapelvét akarja követni és megvalósítani. Nem hit által, hanem a szemmel való látás által akarnak járni. – Midőn *Irwing Edvard* emlékezetes prédikációt tartott a misszionáriusról, aki pénzeszerszény és táskával, de Istenben bízva elindulhat az evangélium prédikálására – nagy lármával fanatikusnak kiáltották ki. Rajongónak, tapasztalatlanoknak és eszteleneknek neveztek, mivel az Istenben való hit elégséges voltát merészelték állítani a nagy vállalkozáshoz.

Ha Isten ereje a gyülekezetet újból áthatná, lennének férfiak, akik Isten karjára támaszkodva mernének cselekedni. Nem fanatizmus és jogtalan lelkesedés vezetné őket, hanem a természetfölötti isteni erő, amely munkájukat gazdag gyümölcsstermással igazolná! – Ó, bár támasztana Isten merész, hithű lelkeket, akiken a világtól megcsúfolva, a névleges keresztyénektől megvetve, ám a gyenge emberi karokat látva is Isten ereje bizonyosodna be!

Jeremiás látja, hogy az ő dolga reménytelen, s ebben a helyzetben Istenhez menekül, aki előtt semmi sem lehetetlen. Az én céloim most az, hogy ezen igékkel az evangélistákat felbátorítsam, a keresőket felindítsam, és a hívőket megvigasztaljam.

Evangélista minden férfi és nő, aki újjászületett az Úr Jézus Krisztusban való hit által, és el tudja híresztelni, hogy

mit kell tenniük azoknak, akik üdvre vágnak. Ne legyen egész seregünkben néma nyelv, dologtalan „munkás”! Ki-ki erejéhez képest vegyen rész az Úr Jézus ismeretének terjesztésében! Álljon előttem a teremtő, a munkálkodó menyeyi Atya!

Gondoljatok először arra, hogy a világot láthatatlanból teremtette! „De én olyan embereket látok, akikben nincs semmi remény. Akiknek lelkük sziklakemény. Dörgöm a törvény igéit, de az érzéketlen szív meg se mozdul. A Szeretetről beszélek, a szemek könnytelenek, a pokolra mutatok, de a félelemnek nyoma sincs, a mennyről szólva sem lelkesedik az emberi szív. Nem látok semmit sem az emberekből, ami a munkára lelkesíthetne.” – Miből teremtette Isten a világot? A semmiből, a láthatatlanból, mely olyan dolog, amit az értelem fel nem foghat. Isten mégis ebből teremtette a napot, holdat, csillagokat és mindazt, ami van.

A semmi volt mindenfelé, azonban ő szólt és előállott. Ilyen kietlennek, üresnek látszik az emberi szív. Nos, mégis van ott hely egy új teremtésnek, és Isten számára egy trónszéknek, a Lélek számára egy fenntartott helynek, a beömlő kegyelemnek, s a zörgető Jézusnak egy kicsiny szoba. Már most vedd fontolóra, hogy ezt az űrt, ezt a semmit Isten betöltheti! Örvendj ennek!

Mondhatja valaki: Nekem nincsen segítségem. Ha egy csoport támogatna, vagy legalább néhány melegszívű barát biztatna, de senki sincs velem. Felállni egy faluban és prédikálni hideg, érzéketlen emberek között, amikor prédikátorom is azt mondja rólam, hogy meggondolatlan, túl bátor és zöldfülű vagyok, s jobb volna, ha befognám a számat! A világ gyűlölködő szemmel néz rám, a gyülekezet meg megvet. Bár lelkesülök a gyülekezetért is, és rajongok a világot is. – Mit tehetek?

Midőn Isten a világot teremtette, egyedül volt. Ki lehetett volna tanácsosa, amikor a földet ágyazta, ki tanította a nehézség törvényére; ki mérte meg fonttal a hegyeket, mérőserpenyővel a halmokat? Volt-e csak egy angyal is, aki a befejezésig segíthette volna a teremtés munkáját? – Hát vesd az Úrra a te terhedet, ha támasz nélkül vagy! Ökívrül jobb társ és társaság nincsen! Ha a menyeyi seregek melletted állnának, ha a gyülekezet minden tagja téged támogatna, ha az égi és földi szentek összefogva, erejük teljével téged kézben hordoznának, de ha Istened veled nem volna, hasztalan munkálkodnál!

Azt is mondhatnád, hogy az erőd és adottságaid a mérhetetlen feladathoz képest oly csekély, hogy felelőtlenség lenne arra vállalkozni, amihez csak alkalmatlanságod van meg hiánytalanul. Így ki hinne a te prédikálásodnak, ki vehetné észre a benned munkálkodó isteni erőt? Olyan sziklán szántani, amelyen az ekevas kicsorbul, istenkísértés. Kellő adomány nélkül csak a levegőt lehet vagdosni és a vizet csapkodni csupán. Alkalmasság nélkül jobb Társisba szökni, mint Ninivében prédikálni.

Az örök Istennek a teremtésnél nem volt szüksége számszámra. Milyen számszámokat használt Isten, amikor a mennyet és a földet megalkotta? Ha a kovács munkáját végzi, szüksége van kalapácsra és üllőre. Melyik üllőn kovácsolta Isten a föld izzó anyagát? Tudom, hogy a művész éles számszámot használ, melyet teljes erejével kell kezelnie, midőn a szépség léniát bevési: de mikor Isten a szép képet – mennynek és földnek gyönyörű tájait – megalkotta, milyen számszámot használt? Hol olvassátok, hogy valamilyen eszköz lett volna a kezében? Az ácsnak van gyaluja, kalapácsa és fejszéje; mely gyalut, kalapácsot és bárdot használt a Mindenható? Az ő ujjaival formálta az egész mindenséget, ő ugyanígy egy csekély és erőtlenségek eszköze által létrehozhatja a bűnösök megtérését.

Ha magamra gondolok, úgy tetszik nekem, mintha a Mindenható egy szalmaszálát vett volna a kezébe, hogy azzal egy gránitszklát keresztülfúrjon; mindazáltal tudom, habár csak szalmaszál is, ez az ő kezében alkalmas arra, hogy a földgömböt átfúrja, és a teremtmények rajta fűgjenek, mint egy zsinóron. Ha Isten egy sima követ kivesz a patakából, azt parittyájából kilöve egy Góliát homlokát is beszakíthatja. Az ő ereje nem az eszköz erőssége vagy gyengesége, amelyre figyelünk kell. Ha te gyenge és alkalmatlan vagy, annál inkább áldássá lehetsz az ő kezében! Így elmondhatod az apostollal: Örömmel dicsekszem az én erőtlenségemmel, hogy a Krisztus ereje bennem ismertté legyen. Így tűnik ki, hogy a cserépedényben lakozó erő nem a mienk, hanem az Istené. Isten csodákat tehet a legcsekélyebb eszköze által is.

Erőtlenséged bizonyításaként elmondhatod, hogy a szent ígét felolvasni, és ahhoz néhány erőtlenséget vagy képtelenséget mondani. *Hall Róbert* szónoklatának magasságáig emelkedni sohasem bírok. Nem tudom a lelkeket, mint *Whitfield*, könnyekre fakasztani. Én csak az irgalmas Istenről tudok valamit mondani, és ömellelte szilárdan megállani! – A teremtéskor Isten nem szónokolt, csak szólt, és előállott. Isten ereje az, ha valaki hit által üdvösségre juthat. Az ígét nem emberi bölcsességgel, hanem Isten erejével kell hirdetni. Evangélista! – csak folytasd a munkát, hirdesd az ígét tovább, mert az alkalmas nagy erősségek lerontására. Mondjad bátran: Bűnös, higgy az Úr Jézus Krisztusban! Ez az Isten üzenete, és ez nem tér vissza őhozzá üresen, hanem megcselekszi, amit ő akar!

Mintha hallanám az újabb ellenvetést: Te nem ismered azt a városrészt, ahol én munkálkodom! Sötétségben lakó, értelem nélküli és keményszívű nép között viaskodom. Itt szántani és vetni reménytelen dolog. Ó, testvérem, amíg így beszélsz, vetésedet nem követi aratás. Isten a hitetlenek munkáját nem áldhatja meg. De bátorodjék a te szíved: Amikor Isten szólt, sötétség volt a mélységnek színén, és a halál árnyékában veszteglők felett is felragyogott a Fény! Az egyiptomi sötétség is elszórt egyszer.

Milyen gyávák vagyunk a nagy feladatokat elvállalni. Kívánjuk a jó munkaföldet, az ígéretes kilátásokat. Imaházat ott szeretnénk építeni, hittérítőt oda küldeni, ahol az emberek várhatóan megbecsülik az ige hirdetőt. Ez volna az evangéliumi hősiesség? Krisztus követői! Övezzétek fel derekatokat, keressétek a tornyosuló nehézségeket! Ha bátrak nem vagytok, nincs a földön olyan hely, ahol a gyávákért repesnek, a bajban, nyomorban élő emberek kiáltásait csak az önfeláldozók hallhatják meg. Akik a keresztet kerülni akarják,

s a Golgotára nem vonsozzák magukat fel, hithősök semmiképpen sem lehetnek!

A tapasztalat szerint sokan mondják a sötétséget világosságnak és a világosságot sötétségnek, a bűnökhöz visszatérést pedig megtérésnek. Mert eltompult az erkölcsi érzékük, rest a fülük az igazság meghallására és a szívük is annak követésére. Civalkodnak és minden jónak ellene állnak. Bár szomorúságot támaszt bennünk az ilyen érzet, de azt nem jelentheti, hogy Isten nem adhat az embernek olyan szívet, amely az igazságot éhezi, s a szent élet bimbóit és virágait abban kinyitni nem segítené.

Akik pedig keresik a kimenekedés útját, de a szabadulásra tett kísérleteik kudarcba fulladtak, a bűnt elhagyni nem tudták, mert újra visszaestek abba. Vegyék tehát tudomásul, hogy az ingoványból önerővel senki sem emelkedhet ki! A törvény cselekedetéből egy test sem igazulhat meg. – Egy hegy sem emelhetette fel fejét önerőből, egy csillag sem választhatta meg pályáját, amelyen futnia kell. Egy virág sem maga szabta ki bájos ruháját, a sas is csak kaphatta magasba emelő szárnyait és távolba látó szeméit. A teremtő Istentől kapták mindezeket. A kereső embernek is Isten mutat utat s irányt, amelyen járnia és hozzá közelednie kell! A megfáradtnak erőt is csak ő adhat. A megnyomorító bűnt a kereszten Jézus vette el, a halált a sírból kikelve ő tiporta el, mennybemenetelével a hívők előtt Istenhez utat ő nyitott, kéréseink meghallgatását is csak ő szavatolja. Élek én, azt mondja az Úr, nem örülök a bűnösnek halálán, hanem hogy a hitetlen megtérjen az ő gonosz útjáról és éljen.

Bűnös, az Úr nincsen arra kötelezve, hogy téged megmentsen, kivéve az ő ígéretét: *Valaki az Úrnak nevét segítségül hívja, megtartatik.* Ő irgalmas és igaz, hogy megbocsássa minden bűneinket, és megtisztítson bennünket minden hamisságtól. A világ teremtésével megdicsőítette Isten magát. Benned is megdicsőülhet hűsége, igazsága, hatalma, kegyelme és meg nem érdemelt szeretete által. Ezeket ha tiszta szívvel elfogadod!

Mérhetetlenül nagy áldás, ha Istenben bízunk. Legyünk bár szegények, elhagyatott társtalanok, zúgjon a vihar körülötünk, bajok árja ömöljön felénk, és ha ezek Istenhez hajtanak, üdvre segítő áldott eszközök lesznek. Legyünk hát erősek és bátrak, mert az Úr a próbák áradatában is megdicsőül, és üdvösségszerző akaratát véghezviszi!

Ford.: Balogh Lajos

Nagy Ferenc

A nemes fügefafa

A bibliai nemes fák és növények között a leggyakrabban a szőlő (mint növény és termés is), majd az olajfa és a fügefafa kerül vagy alapjelentésben vagy átvitt értelemben az olvasó szeme elé. Ezeknek a gyümölcssei a legkedveltebbek, felhasználásuk módja szerint pedig a leghasznosabbak voltak. A Szentírásban kellő bizonyítékot találunk arra, hogy az ember az őt körülvevő élőlények nemesítésében – Istentől nyert bölcsessége révén – hozzáértéssel részt vett. Már az Édenben eleve felhatalmazást nyert arra, hogy uralkodjon a teremtmények felett, és hogy művelje és őrizzze (pásztorolja!) magát a kertet is. Olvasunk a vadfügefákról is, amelyek az alföldeken dúsan tenyésznek, ezekkel szebben azonban nincs semmi elvárás, nem is éri őket sem dicséret, sem elmarasztalás.

Vizsgálódásunk a fügefák körül nem növényteni szempontból történik, hanem amint a szentírók céljaiknak megfelelően, érző, gondolkodó, cselekvő vagy vétkezni is képes lényekként mutatják be őket. A Bírak könyve például szokatlanul, történeti környezetbe helyezve tárja szemünk elé ezt a fát.

A történet szerint amikor a fák ráébredtek arra, hogy nincsen királyuk, követeket küldtek a nemes fákhhoz, hogy felajánlják számukra a királyi koronát. Az első megszólított nem vállalta a fák fölötti uralkodást. Másodszor a fügefához mentek el, kérve, hogy a megtisztelő ajánlatot fogadja el. A fák országában is királynak lenni a legnagyobb méltóság! Ő azonban szinte sértődötten kérdezte: Hogy képzelhettek ilyet? Talán elvesztettem édességemet meg pompás gyümölcsömet, hogy menjek hajladozni a fák fölé? – Nemtetszésének ily szavakkal adott hangot.

A nemes fügefafa önismerete meglep bennünket. Tudatában van annak, hogy mire képes, mit tud adni másoknak. A rang kísértésének sem engedett. Erkölcsi magatartása

egyszerűen lenyűgöző. Rendeltetésének megfelelően, szerényen akar továbbra is hasznos életet élni. A koronát tehát nem fogadta el (Bír 9,10–11)!

Hóseás próféta látva a törvényteleniséget felsikolt: Ne örülj, Izrael, ne ujjongj, mint a népek! Mert hűtlenné lettél Istenedhez. A vétkeseknek fájó szívvel, de vádlón mondja el panaszát az Úr: A pusztában őseitekre úgy néztem, mint a fügefafa első termésére (Hós 9,10). Izraelben ugyanis a föld első termése, a zsenge és minden elsőszülött az Istené (2Móz 23,19; 34,19), de ez már a múlté. – Ó, bár úgy tekinthetne Isten most miránk is, mint a fügefafa első termésére, amely a törvény szerint és örökre, elidegeníthetetlenül az övé!

A bárkában szorongva várakozó család számára (és tán velük együtt a szabadulást kívánó bennrekedt lényekre is) vigasztaló volt, amikor a kibocsátott galamb a kémrepülés után csőrében egy leszakított olajfalevéllal estenden visszatért. Ilyképpen vigasztalódhatott a szárazság idején ember, állat és növény, amikor a próféta Isten üzenetét közölte: Ne féljete, mezei vadak, mert kizöldülnek a pusztá legelői, mert a fák gyümölcsöt hoznak, a fügefafa és a szőlő gazdagon terem (Jóel 2,22)!

Egy bűnös fügefafa meglakolt, pedig nem volt más vétke, csak az, hogy nem termett gyümölcsöt. Fejlettségénél fogva már hozhatott volna édes gyümölcsöket, de ő csak állt és várt. Nem tudta, hogy a gazda látja. Háromévi hasztalan várakozás után a gazda kertészét ítélet végrehajtására szólította fel: Vágd ki! De a kertész még egy próbaévre halasztást kért. – Jézus nem fejezte be ezt a példázatot. Így nem tudjuk, hogy a kegyelmi évnek mi lett a vége. Ám az biztosra vehető, hogy a fejsze csapásait nem kerülhette el a fa, ha továbbra is terméketlen maradt (Lk 13,6–9).

Ennek a példázatnak egy megtörtént változata is van. Jézus Jeruzsálem felé tartott, amikor megéhezett. Messziről megpillantva egy zöldellő fügefát abban a reményben közeledett hozzá, hogy gyümölcsével csillapíthatja éhségérzetét, de nem volt rajta más, csak levél. Bár még későbbre esett az érés ideje, a fának mégis meg kellett halnia. – Gondot jelent nekünk az ítélet okának kikutatása. Nem lehet kétséges azonban, hogy Urunk ezzel az esettel is tanította tanítványait. Egy díszruhát viselő növény elszáradásával érzékeltette, hogy a gyümölcstelenség kárhozatos vétek. – Urunk tudhatta az elhanyaglott fáról azt is, hogy évek sora óta (miként a példázatbeli párja) csak a helyet foglalta. Nem méltánytalan a büntetés, hanem természetes következmény, mert a gyümölcstelen fa ítélet nélkül is tetszhalott (Mk 11,12–14.20)!

Egy prédikáló fügefá története is meg van írva az Újtestamentumban. Jézus még csak gyűjtögeti tanítványait. Ám akik beálltak ezek sorába, maguk is gyűjtögettek Jézusnak segítkezve. Ezek közül az egyik Fülöp volt. Ő találkozott Nátánaéllal, és elmondott neki egy olyan titkot, amelyre az felkapta a fejét. Megtaláltuk azt – mondta többes számban Fülöp –, akiről Mózes és a próféták is írtak: Jézust. A megszólított ezt nem hitte, mégis elindult Fülöppel, hogy utánajárjon a dolognak. A közeledőt mint valami ismerőst így köszöntötte az Úr: Íme, egy igazi izraelita, akiben álnokság nincs. Meg kell jegyezni, ilyen elismerőn Urunk alig-alig nyilatkozott valakiről. Nátánaél megértette Jézus üdvözlő szavaiból, hogy őt valamiképpen ismeri az Úr. Hiszen nem hízelgő szavak voltak ezek Jézus ajkán. Ez a mély ismeret (az, ahogyan Jézus tekintete átvilágította röntgenként ezt a beteljesedések iránt roppant érdeklődést tanúsító fiatalembert) nem győzte meg Nátánaélt arról, amit Fülöp már elárult neki, hogy megtaláltuk Jézust. Ez abból tudható, hogy még mindig értetlenül néz Jézusra, és kérdezi: Honnan ismeresz engem? Ez a szeretetreméltó ember vak-süket! Jézus azonban tudja, hogy milyen bizonyítékkal nyithatja meg Nátánaél szemét-fülét a hitre. – Nátánaél! Mielőtt Fülöp idehívott, láttam, hogy a fügefá alatt voltál. – Ott nem káprázott, nem valami titokzatos tüneményt látott, amikor a fügefá alatt időzött, hanem (talán) imában lelke az Úrral társalgott, de rajta kívül ott más nem volt! Most a fügefá különös módon tanúként lép elő! Ami benne e pillanatban végbement, nem volt más, mint belső „vilámlámpás”, megvilágosodás, amely a hitetlenség, vagy mond-

juk így: a kételyek minden nemét elhamvasztotta! Azonban amit most emelkedett hangon mondott, vallott, Péterék később csak hosszas érlelődés után tudták hittel elfogadni: „Mester, te vagy az Isten Fia, te vagy Izrael Királya!” Lehet azonban, hogy Nátánaél hitvallásához is hozzá kell gondolni azt, amit az Úr később Péter bizonyágtételéhez kiegészítésként kapcsolott: ezt az én mennyei Atyám jelentette ki neked. Ez azonban nem gyöngíti a hitvallást, hanem megerősíti! Isteni igazolás ez a hitre jutás csodájáról!

Mikor jön el a vég? Kérdezték egykor és kérdezik ma is az emberek. Ez azonban a szenvedő emberek dilemmája, mert a végtől a szenvedések megszűnését várják. Urunk tanítása szerint azonban a végidő elhúzódó, nyomorúságokkal teljes időszak lesz, annyira hosszú és küzdelmes, hogy meg kell rövidülnie, mert nem lenne, aki túlélhetné azt. Háborúk, katasztrófásorozatok, kozmikus jelenségek tartják bizonytalanságban és félelemben az emberiséget. A hívőkre nézve az lesz majd a legnagyobb megpróbáltatás, amikor előlépnek a hamis krisztusok, és amikor a felszarvazott hamis próféták jelekkel és csodákkal is eltévelyíthetik még a választottakat is! De az élet valamiképp, a megszokott módon, a régi mederben hömpölyög tovább. Bármilyen nyomorúság, szorongatás zúduljon az emberiségre, dolgozni, termelni a megélhetésért kell! Az élet fenntartásának nem lehet más módja! Napjainkban a technikai eszközök tökéletesítésével a gonoszság minden válfaja azonnali elterjesztésének megvan a módja, lehetősége. Bomlásnak indul az élet, és recseg-ropog a föld minden eresztékében. A felsoroltak közül egy sem utalás a „mikor?” kérdésre, egy sem prognosztizálhatja a közeledő napot, mert Jézus semmit sem hangsúlyozott jobban, mint azt, hogy az időpont közölhetetlen titok! Tehát amit látunk, tapasztalunk, biztonsággal csak azt jelzi és arra int, hogy vigyázzunk, mert a végidők folyamatában vagyunk!

Okuljunk azonban a fügefá példáján! Amikor zsendül az ága, amikor levelet hajt, jelzi, hogy közel van a nyár. A nyár az az évszak, amely mindig csak a tavasz után, fényárban hajolhat ránk. Az időskálán azonban nem tudjuk bejelölni a hónapot, a hetet, a napot s az órát vagy pillanatot. Ráadásul Isten órája másképpen ketyeg, mint a mienk. – Jézus érkezésének csak az lesz az egyetlen biztos és félreérthetetlen jele, amikor ő maga jelenik meg! Nem lesz a földön akkor olyan hitetlen egy sem, aki vakmerően kételkedni merne (Mt 24,3–44)!

BIBLIATANULMÁNY

Papp János (Lucfalva)

Júdás levele (3.)

Magyarázat

(Folytatás az előző számból)

12. vers: „Ezek szennyfoltok szeretetvendégségeiken, akik szemérmetlenül veletek lakmároznak és hizlalják magukat. Olyanok, mint a szél sodorta, víz nélkül való fellegek, mint az ősz végi gyümölcstelen fák, amelyek gyökerestül kiszakítva kétszer hálnak meg...”

Júdás folytatja azoknak az embereknek a jellemzését, akik ellen fordul. A különleges tanításuk és nézetük ismertetésébe nem megy bele, az Úr Jézus igéjére emlékeztet, amit a hamis prófétákról mondott: „Gyümölcseikről ismeritek meg őket” (Mt 7,15).

A gyülekezetekben, akiknek Júdás ír, még megtartják az „agapét”, a szeretetvendégséget, ahogy az az őskeresztényiségben egészen magától értetődő volt. Hiszen a közös étkezés Keleten sokkal többet jelentett, mint ma nálunk a testvériséget, szolidaritást, belső összetartozottságot jelentette. Mindenki magával hozta, amije volt, és szétosztották az ételt, így aztán gazdag és szegény jóllakhatott. Együttal megünnepelték az úrvacsorát. Biztosan voltak némelyek, akik ehhez sokkal tudtak hozzájárulni, éppen úgy, ahogy némelyek csak kevéssel. Sok rabszolga számára ez volt az egyetlen jó étkezés, amelyben részesült. Ámde csakhamar ezzel a szeretetvendégséggel problémák adódtak. Pál leveléből értesülünk arról, hogy a korinthusi szeretetvendégségnél szakadás támadt, az egyik dőzsölt, a másik éhezett, ismét mások számára pedig a szeretetvendégség dorbézolássá lett (vö. 1Kor 11,17–22).

A gyülekezet szeretetvendégségén részt vettek azok a tanítók és követők is, akik ellen Júdás harcolt. Tehát nem különültek el a gyülekezettől, hanem hozzátartozónak tekintették magukat. A levél írója bár nem szólítja fel a gyülekezetet arra, hogy zárják ki a közösségből őket, de szennyfoltoknak nevezi őket, akik minden félelem nélkül a gyülekezet közösségével együtt lakmároznak, és csak magukra gondolnak. Júdás ellenfelei megcsúfolták a szeretetvendégséget. Ezért „szemérmetlenek” nevezi őket. Ennek megfelelően 2Pt 2,13-ban a kifejezés „szégyenfoltos szennyfoltok”. Ámde a nehézség abban van, hogy Péter és Júdás nem ugyanazt a görög szót használja, bár igen hasonló szavakról van szó. A 2Péter levélben a megfelelő görög szó így hangzik: *spilos*, és szenny- vagy szégyenfoltot jelent. Júdás levelének görög szövegében viszont az igen ritkán használt *spilas* szó van. Esetleg ezzel is szégyenfoltot gondo-

lt, mivel a későbbi görögben a foltot és az opálon levő jelzést is így jelölték. Ámde a *spilas* Homérosz óta, valamint a görög köznyelvben messzemenően sziklazatonyt jelentett, egy szirtet vagy sziklát, amely félig vagy egészen a víz felülete alatt volt, úgy hogy a hajók túlságosan könnyen szétzúzódtak azon. Ha Júdás valóban sziklazatonyra gondolt, akkor a hamis tanítókat megütközésként értette, amelyen a gyülekezet zátonyra futhat. Gonosz dolog az, hogyha emberek belépnek az egyházba, és a lehetőségeket, amelyeket az egyházközség ad nekik, a saját romlott céljaikra használják. Az emberek, akik ellen Júdás fordult, olyanok voltak, mint a láthatatlan sziklazatony, amely a szeretetvendégség közösségét szétzúzódással fenyegette.

Különösen súlyossá teszi az ügyet, hogy éppen a vezető keresztyének, pásztorok üzik ezt a visszaélést: „magukat legeltetik”. Az egyházért való felelősség ügye az, hogy ügyeljenek Isten nyájára (ApCsel 20,28). A hűtlen pásztorok azonban inkább magukkal törődnek, mint a rájuk bízott nyáj felügyeletével. Itt valószínűleg Júdás Ez 34,8–10-re gondolt:

„Úgy igaz, ahogy élek, így szól az Úr: Mivel prédává lett a nyájam, és mindenféle mezei vad eledelévé lett a nyájam, mint amelynek nincs pásztora, mivel pásztoraim nem jártak nyájam után, hanem önmagukat legeltették... Én most a pásztorok ellen fordulok, és számon kérem tőlük a nyájamat. Véget vetek annak, hogy ők legeltessék a nyáját, magukat sem fogják többé legeltetni a pásztorok.”

Itt tehát Júdás az emberek egoizmusát ítéli el, amely minden közösséget tönkretesz, és emiatt hiányzik az embertársakkal szembeni felelősség is.

A levélíró ezután négy, természetből vett hasonlatot hoz, amelyek a levegő, a föld, a víz és a tűz elemeivel kapcsolatosak. A belopódzkodó tévtanítókat olyan emberekként mutatja be, akik Isten műveinek rendjével szemben törvénytől és istenellenesen élnek. A levélíró, aki többször is használja Énók könyvét, talán itt is az etióp Én 25,4-re és 80,2. skk.-re gondolt: „Isten cselekvései a természetben szilárd szabályok szerint folynak, amelyek nem léphetők át, ezzel teljesen szembehelyezkednek a bűnösök, akik Isten törvényét megsértik”, míg az idők végén „a világ egész erkölcsi rendjének megoldása a fizikai törvények megoldásának is” megfelel.

A behatoló tévtanítók hasonlóak a „víztelen felhőkhöz, amelyeket a szél sodor”. Már a Péld 25,14 is ezzel a képpel jellemzi az istentelenekeket:

„Aki sokat ígér, és nem tartja meg, az olyan, mint a felhő és a szél eső nélkül.”

Milyen hön óhajtották az esőt Keleten a szárazság idején! Hogy örültek a fellegeknek, és reménykedve néztek rájuk. Ámde nem esett az eső, mert a szelek tovaűzték a felhőket, és nem áztatta meg a földet az eső. Ez a közmondászerű kép jól szemlélteti, hogy a tévtanítók hasznavetetlenek és belülről üresek. Egész lényük csalóka látszat.

Hasonló tény gondol a második kép: ők olyanok, mint „az ős végi gyümölcstelen fák, amelyek gyökerestül kiszakítva kétszer halnak meg”. Ősszel várjuk a tápláló gyümölcsöket a fán. Nos, késő ősz van, de itt a fák gyümölcstelenek. Itt Júdás ismét az Úr szavaira gondolhatott, amelyeket Mt 7,9.19; 21,18. skk.; Lk 13,6–8 örökített meg. A jó keresztyének a gyülekezetben úgy állnak, mint gyümölcstermő fák, kiváltképpen, hogyha tanítók és vezetők. De ezek a tévtanítók úgy néznek ki, mint fák, igen, bizonyára valamikor valóban azok voltak, de most hasztalan keresnek rajtuk gyümölcsöket. A levélíró „kétszer meghaltaknak” jelöli őket. A teremtményi létük halálállapotából (Ef 2,19) hit által életre jutottak, ámde most ismét a bűnhalál állapotába süllyedtek vissza. Mivel gyökerestől kitéptek, már nem „gyökereznek az Úr Jézus Krisztusban” (vö. Kol 2,7; Ef 3,17). Annyi gyümölcsöt tudnak hozni, mint a szőlőtőről lemetszett vessző.

Ezek a képek örök érvényű igazságot szemléltetnek. Hasztalanul ígérnek, hogyha nem tartják be. Az Újtestamentumban semmi sincs olyan kíméletlenül elítélve, mint a hasztalanság. Még oly nagyszerű külső látszat, még oly szép szavak sem pótolják a mások iránti hasznosságot. Másoknak hasznára lenni a gyülekezet lényeges alkotóeleme. Enélkül csak az ítélet következhet.

13. vers: „...mint a tenger megvadult hullámai, amelyek saját szégyenüket tajtékozzák, bolygócsillagok, akikre az örök sötétség homálya vár.”

A következő kép a tenger hullámairól szól, amelyet a szél hajt. A hullámverések igen erőteljesek és hatásosnak tűnhetnek, de amit előhoznak, mégis csak minden haszon nélküli „tajték”, ráadásul tajték az, amely a szemetet a parthoz csapdossa. A különféle szemetet partra sodró, vad tengeri hullámokról szóló hasonlatnak az Ézs 57,20-ban található az előképe:

„De a bűnösök olyanok, mint a háborgó tenger, amely nem tud megnyugodni, iszapot és sarat kavarnak hullámai.”

Amik a fellépésüknél – mely a tenger hullámainak tajtékozásához hasonló – hátra maradnak, és a gyülekezetbe becsapódnak, azok „szégyenletes tettek”. Egy szemléletes kép ez arra a korinthusi férfira, aki az apja feleségét vette el, hogy szabadságát demonstrálja, és bizonyára a gyülekezet egy része még büszke is volt rá (1Kor 5,1. skk.). Ámde a „felfuvalkodottság” (2. v.) tajtéka csak azt hozta napvilágra, ami a tiszta szemekben szégyenletes.

Végül hasonló a „bolygócsillagokhoz”, amelyek ugyan világítanak, de nincs szilárd pályájuk. A fényük lidércfény. Az új irányzat képviselői azt gondolták magukról, hogy világító csillagok a gyülekezetben (vö. Fil 2,15), és talán Dán 12,3 jövendölését különösen magukra vonatkoztatták, hogy „azok,

akik tanítanak, világítani fognak, mint a csillagok örökkön örökké”. De ők tévútra vezetnek, mint azok a csillagok, amelyek elhagyják az Istentől rendelt pályát. S miközben azt gondolják, hogy különösen világítanak és világosságot terjesztenek, véghelyük az örök sötétség homálya.

14–15. vers: „Ezekről is prófétált Énók, aki Ádámtól számítva a hetedik volt, amikor így szólt: »Íme, eljött az Úr szent seregeivel, hogy ítéletet tartson mindenek felett, és megbüntessen minden istentelent minden istentelenségért, amelyet istentelenül elkövettek, és minden káromló szóért, amelyet istentelen bűnösökként ellene szóltak.«”

Júdás itt egy jövendölést említ, amelyet nem ismerünk ugyan a Szentírásból, hanem valószínűleg ez is Énók könyvéből való, ahol szó szerint ez áll: „És íme, ő jön a szentek tízezreivel, hogy mindenki fölött ítéletet tartson, és minden istentelent megsemmisít, és minden testet rendreutasít minden heves beszéd miatt, amit mondtak, és mindazok miatt, amit róla gonoszt mondtak” (Én 1,9). Amit abban a jövőről olvasott, azt látja most beteljesülni a jelenben.

Énók Ádám után a hetedik (1Móz 5,21. skk.), aki a hit példaképeként (Zsid 11,5) elragadtatott, mint Illés. A hetes szám mint jelentőségteljes szám gyakran fordul elő a Bibliában. Énók éppen úgy, mint Júdás, a Kyriosz jövetelének képét rajzolja meg, Énóknál Jahve, Júdásnál Jézus Krisztus jön ítéletre; Énóknál a Nőé nemzedéke fölötti ítéletre, Júdásnál végítéletre. A szövegben itt is – mint a 11. versben – aorisztoszi múltidő-forma van (tehát szó szerint: eljött), ám „a héber és arám nyelvérzék szerint futurisztikusan értendő” (Grundmann). A prófeta tekintete előtt az ítélet eseménye már befejezett tényként áll. A visszatérő Úr világbíróként nem egyedül jön. Az angyalsereg közepett jövő Úr képe Zak 14,5 és Dán 7,10-re megy vissza, és így megtalálható a szinoptikus apokaliptikában is (Mt 24,30–31 par.). Az ítélet nem rejtett módon megy végbe, hanem teljes nyilvánosságban. A dicső sereg tanúja lesz azok bűneinek és szégyenének, akik most az egyszerű gyülekezeti tagok előtt oly fölényesen viselkednek. Megítéltetnek ezek az emberek elsősorban nem is a gondolati tévedésük miatt, hanem minden istentelen cselekedetükért, amit elkövettek. Ez különösen súlyos az olyanok számára, akik Jézus gyülekezetében éltek, és ismerték Isten kegyelmét, és mégsem mentettek meg, s nem változtak meg abból, hanem „a mi Istenünk kegyelmét kicsapongásra használják”.

De a cselekedetekhez tartoznak a szavak is, ahogy már Jézus maga is az ember minden kimondott szavát döntő jelentőségűnek tartotta az ítélet számára: Mt 12,36–37; Lk 19,22. Így Júdás is itt hozzáfűzi: az istentelének megítéltetnek minden káromló szóért, amelyet istentelen bűnösökként ellene szóltak. Ahelyett, hogy valódi lelki vezetői lettek volna a gyülekezetnek, „arcátlanul” Krisztus ellen beszéltek, és tagadták őt.

16. vers: „Ezek zúgolódók, sorsuk ellen lázadók, vágyaik útján járnak, fölényesen jártatják a szájukat, és haszonlesésből embereket dicsőítenek.”

Júdás a tévtanítók négy karaktervonását emeli ki, amelyek összhangban vannak Énók prófécijának kárhóztató ítéletével. Júdás többször idéz Énók könyvéből, ami sok

kérdést vet föl. Kétségtelenül Énók könyve Júdás korában és Jézus életidejében igen kedvelt volt, és minden kegyes zsidó ismerte és olvasta azt. Az újtestamentumi írók, ha szavaikat megerősítik és annak helyességét alá akarták támasztani, általában az Ótestamentumból vettek idézetet, amit Isten igéjeként idéztek. Adódik a kérdés, vajon Énók könyvét ugyancsak Szentírásként kell tekintenünk, mivel Júdás ezt a könyvet hasonló módon prófétai könyvként kezelte? Vagy *Hieronymus* nézetéhez kell csatlakoznunk (347 körül született), ami azt jelenti, azt kell mondanunk, hogy Júdás levele sem tartozik a Szentíráshoz, mivel Júdás tévedést követett el, hogy egy könyvet Szentíráshoz tartozóként használt fel, amely valójában nem tartozik a Bibliához?

Semennyi időt sem kell erre a kérdésre pazarolnunk. Tény, hogy Júdás egy kegyes zsidó, aki Énók könyvét ismerte és szerette, és egy olyan környezetben nőtt fel, amely ezt a könyvet becsülte, sőt tisztelettel voltak iránta. Ezért egészen természetes az idézet, hiszen Júdás tudta, hogy olvasói ugyancsak ismerik és respektálják. Júdás semmi mást nem tesz, mint a többi újtestamentumi író is: az embereket egy olyan nyelven szólítja meg, amelyet ismernek és értenek.

A levél írója az eretnekeket zúgolódóknak mutatja be. A görög Biblia nyelvhasználatában a *gongystés* szó „az ember istentelen vagy Istentől távoli magatartását fejezi ki” (*K. H. Rengstorf*). Az Isten rendje és rendelkezése elleni zúgolódás miatt az ember szembeszáll Isten uralmával, és az ő gondolatait, igényeit és kívánságait teszi Isten számára mértékké. A zúgolódás és Istennel való perlekedés Izrael bűnének különleges formája volt a pusztai vándorlás idején, a csodálatos szabadulás után (2Móz 16,1–8; 4Móz 14,26–30; 20,13.24). Itt a hitetlenség és hálátlanság tör elő! Az újszövetségi gyülekezet, amely Isten mentő szeretetét egészen másként élte át, hasonló bűnbe eshet? Mindenesetre ettől óvta Pál apostol a korinthusiakat (lásd 1Kor 10,10).

Az eretnekeket úgy jellemzi, mint „*akik a sorsukra panaszkodók*”. Itt az író a *mempsimoiros* szót használja, amely két görög szóból tevődik össze: *mempsomai*-ből, ami azt jelenti: kifogásol, korhol, szemrehányást tesz; és *moira*-ból, ami a sorsnak vagy végzetnek a megjelölése, amelyben részesül az ember az életben. A szó a Bibliában és a korai keresztyén nyelvben csak ezen a helyen fordul elő, de a klasszikus és hellenista görögben megtalálható. Theophrasztosz, a karakterábrázolások mestere a Kr. e. 314-ben megjelent „*Kharaktéres*”-ben a *mempsimoiros* képét is megrajzolja, amelyről többek között ez áll:

Az elégedetlenség az adományok illetlen kritizálása, amelyekben valaki részesült. Hogyha egy barát az elégedetlenkedőnek esetleg az ünnepi étkezésből egy adag húst küld, ő azt mondja a követnek: „Bizonyára sajnálta tőlem a levest és a pohár bort, hogy nem hívtam meg engem.” Ha a szerelme gyengéden megcsókolja, akkor ekként gondolkodik: „Szeretném tudni, vajon valóban szívből szeret engem? Néha Zeusz miatt bosszankodik, nem azért, mivel esik, hanem mivel nem korábban esett. Ha pedig útközben egy erszény pénzt talál, akkor amiatt akadékoskodik: „Miért nem találtam én még sohasem egy rendkívüli összeget?”

Itt Theophrasztosz művészi és éles elméjűen ábrázolja azt az embert, aki mindenben kifogást talál, és betegesen akadékoskodik. „*Valóban nagy nyereség az istenfélelem*

megelégedéssel...” (1Tim 6,6). A gonosz emberek viszont betegesen elégedetlenek általában az étellel és a hellyel, amelyet Isten adott nekik. Nagyon nem kedvelt az olyan ember, aki állandóan akadékoskodik, aki jól tenné, ha elgondolkodna, hogy alaptalan elégedetlenkedéseivel Istent sérti meg, aki meghatározta élete útját.

Júdás megismétli azt, amit már többször a szemükre vetett ezeknek az embereknek: kívánságaik uralkodnak rajtuk. Önfegyelem és önuralom számukra nem létezik. Az erkölcsi törvények csak kellemetlen terhek a szemükben. Sem a kötelesség érzet, sem a tisztesség fogalmát nem ismerik. Eszükbe sem jut másoknak szolgálni vagy felelősséget magukra vállalni. Ők csak az élvezetet ismerik, s a sóvárgásuk az életük egyetlen ösztönzőereje. Milyen elviselhetetlen lenne az élet, ha minden ember így gondolkodna.

Továbbá Isten megvetése is lelepleződik szavaikban: szájuk fennhéjázó szavakat mond. Ismét egy hasonlóság Énók könyvével, ahol az 5. fejezetben ez áll: „És ti a tisztátalan szátokból való elbizakodott és dacos szavaitokkal szidalmaztatok a Fenségest” (vö. Ass. Mos [Mózes mennybemenetele] 7,9-cel is: „kezeitek és szívetek tisztátalanságot űznek, szátok nagyon kérkedik”). Mindez ellendarabja az alázatnak, amely Isten keze alatt meghajol (1Pt 5,6). De ezek az emberek egyáltalán nem akartak megalázkodni. Ilyen emberekkel találkozott Pál apostol is Korinthusban, akik így vélekedtek az apostolról: „*Mert levelei súlyosak és kemények ugyan, de testi megjelenése erőltlen, és beszéde szánalmas.*”

A fennhéjázó szavakat mondók elfeledkeztek Péter apostol intelméről: „*Az Isten a gőgöseknek ellenáll, az alázatosoknak pedig kegyelmet ad*” (1Pt 5,5c).

Még valami jellemző ezekre az emberekre: „*érdekből embereket magasztalnak*”. Ez a magatartás nyereségvágyukból fakad. A személyeket csodálni, szó szerint „*arcát csodálni*” szófordulat az Ótestamentumból származik, és a „személy tekintélyére” utal (5Móz 10,17; Péld 24,23; 28,21; 2Krn 19,7). Ez a magatartás szemben áll Istennel, aki az általános bibliai és Biblián kívüli zsidó nézet szerint is a személyt nem kívülről szemléli, hanem a szívét kutatja (Róm 2,11; ApCsel 10,34; 15,8).

Éppenséggel lehetséges, hogy valaki egyrészt fennhéjázóan lép fel az emberekkel szemben, hogy tiszteletet keltsen, másrészt hízlekedő és talpnyaló az olyan emberekkel szemben, akiket fontosnak tart. Júdás ellenfelei dicsőítik magukat, míg másoknak hízelegnek, a helyzetnek megfelelően, úgy, ahogy nekik kedvezőnek tűnik. Utódaik még ma is élnek közöttünk.

Tanács és utasítás a gyülekezetnek (17–23. v.)

17. vers: „*Ti azonban, szeretteim, emlékezzetek meg azokról a beszédekről, amelyeket a mi Urunk Jézus Krisztus apostolai előre megmondtak.*”

A 4–16. versekben Júdás a legélesebb formában intézett támadást a tévtanítók ellen, és Isten félelmet keltő ítéleteivel fenyegette meg őket. Ezt a hit tisztántartása miatti aggodalomból tette, a hívők számára pedig nyomatékos figyelmeztetés-

nek szánta. De mit kell tenni most a gyülekezetnek? Milyen legyen a magatartásuk? Miben áll a feladatuk? Ezekre a kérdésekre ad választ a levél a „*ti azonban szeretteim*” megszólítással, úgy, mint a 3. versben is.

A legfontosabb fegyver a „harcban” a tudatos emlékezés, ahogy már az 5. versben láttuk. Ebben a helyzetben, amikor új hullámok törtek be a gyülekezetbe, és egy újfajta keresztyénséget propagáltak, a gyülekezetet nem segíthette valami „másféle újjal”, hanem csak az apostolok prédikációjára való emlékeztetéssel. Júdás ugyan nem számolja magát az apostolok közé (vö. 1. v.), de rájuk hivatkozva erősíti testvéreit. Az apostoli prédikációk már megjövendőlték a tévtanítók fellépését. Ezért a hívőknek ezen sem meglepődniük nem kell, sem pedig megbotránkozni. Isten azért adta nekünk ezeket a figyelmeztetéseket, hogy ne ijedjünk meg, ne is bátorlanodjunk el, amikor a Gonosz embereinek a munkáját látjuk magunk körül mindenütt. Mert Isten „*azt akarja, hogy többé ne legyünk kiskorúak, olyanok, akik mindenféle tanítás szelében ide-oda hányódnak és sodródnak az emberek csalásától, tévútra csábító ravaszágától*” (Ef 4,14).

18. vers: „*Azt mondták ugyanis, hogy az utolsó időben csúfolódók támadnak, akik istentelen dolgokra irányuló szenvedélyeik szerint élnek.*”

Júdás itt kiragad egy mondatot, amely elevenen megmaradt az emlékezetében. Az utolsó időről beszél. A bibliai kinyilatkoztatás az időt nem a lét és elmúlás örök körforgásaként érti, hanem a cél és „vég” felé tartó időtartamként. Jézus eljövetele óta mi már a „végidőben” vagyunk. Az apostolok már megmondták, hogy „az idők végén gúnyolódók támadnak”. Ez a tévtanítók lényeges ismertetőjegye. A gúny szó többször is előfordul Jézus szenvedéstörténetében, mind a szenvedés meghirdetésében (Mt 20,19), mind pedig magában a szenvedéstörténetben (Mt 27,29.41; vö. Zsid 6,6). A Jézus fölötti gúny abban mutatkozott meg, hogy elutasították azt, aki teljesen odaadta magát nekik: mélyebben nem sújtható a szerető személy, mint úgy, hogy megvetik a szeretetét – és pedig felfuvalkodottan és gúnyosan. A gúnyhoz még hozzájött, hogy az elutasítás erőszakos tevékenységben tombolta ki magát.

Az utolsó időben, közvetlen mielőtt Jézus visszajön, fokozódik a gúny. Minél több ember jut el a határához, és észreveszi, hogy szüksége van segítségre, annál pimaszabbá, szemtelenebbé és felfuvalkodottabbá válik, hogy a szájhösködése mögötti tehetetlenségüket elfedjék (16. v.). Ezért oly fájdalmas a gúny Jézusnak és övéinek. Mert éppen amikor legnagyobb szüksége van az embernek Jézus szeretetére, elutasítják azt.

Júdás bizonyára azért nevezte gúnyolódóknak a tévtanítókat, mert azok a többi keresztyén erkölcsös magatartását csak gúnyjal illették. Ők olyan emberek, akik névlegesen és külsőképpen keresztyének, ámde a bibliai erkölcsi mértékek elveszítették a jelentőségüket. Azok a hívők, akik viszont ragaszkodtak azokhoz, ósdiak voltak a szemükben, és kinevették őket. Ámde az Ótestamentum egy félelmetes ígért tartalmaz: „*Azt mondja a bolond a szívében: nincs Isten*” (Zsolt 53,2). Itt figyelembe kell vennünk, hogy ezen a helyen a bolonddal nem értelmi fogyatékosokra gondolt, hanem

bolondok az erkölcsi magatartásuk miatt, emberek, akik balgán viselkednek. Hogy azt állítják, nincs Isten, az a kívánság gondolatukból támad. Mivel pontosan tudják, hogy ha Isten van, ők jogtalanságban vannak, és nem kerülhetik el az ítéletet, Istent egyszerűen kikapcsolják az életükből. Aki az erkölcsi törvényeket használaton kívül helyezi, aki a szenvedélyeinek és ösztöneinek szabad folyást enged, aki azt állítja, hogy az erkölcsi törvények túlhaladottak, az végeredményben ezt azért teszi, mivel azt kívánja, bár úgy lenne, hogy nincs Isten, akkor azt tehetné, ami tetszik neki. Ahelyett hogy Istenre hallgatnának, ezek az emberek önmagukra hallgatnak, és elfelejtik, hogy jön egy nap, amelyen kényszerítve lesznek, hogy Istenre hallgassanak.” (Barclay)

Kumráni héber nyelvű, tintával írt pergamentöredékek

19. vers: „*Ezek szakadásokat támasztanak, testi emberek, akikben nincsen Szentlélek.*”

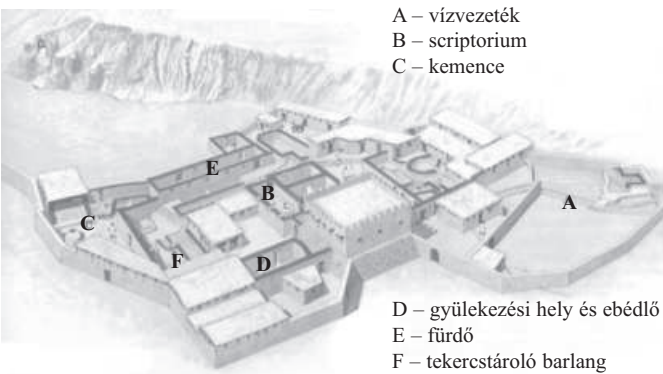
Júdás még valami jellemzőt mond ezekre a személyekre: szakadást idéznek elő, testi emberek, Szentlélek nélküliek. Nem feltétlen szakítják az egyházat két elválasztott egyházzá. Inkább az volt a veszély akkor, hogy egészen tudatosan az egyházban maradtak, részt vettek a szeretetvendégségen, s ott félelem nélkül lakmároztak (12. v.).

Az *apodiorizó* jelentése: elkülönül, megkülönböztetést csinál, és csak itt fordul elő az Újszövetségben. Némely helyen Isten ígéje erőteljesen parancsolja nekünk, hogy különüljünk el (2Kor 6,11–7,1) a világtól, és minden igazságtalanságtól a keresztyénségben (2Tim 2,19–22). Emellett azonban hamis elkülönülések, pártoskodások kerülnek megnevezésre (1Kor 1,10–15; 3,1–8; 11,18; Gal 2,12). A Júdás által leírt emberek nem a világtól, hanem hívők között különültek el. Ez például a 4. és 12. versből világosan kiderül.

A tévtanítók az emberek három osztályát különböztették meg. A legtöbben a „hyliker”-ek voltak (hylae = anyag), azaz materialisták; ők pusztulásra vannak ítélve. Aztán jön egy magasabb fok: „pszichikusok”, akik a lélektől hagyják magukat meghatározni; ezért ők már a „keresztyénség” bizonyos formáját is birtokolják, de kétségtelenül csak az üdvösség alacsonyabb fokát nyerik el. Hozzájuk tartoznak az úgynevezett „régimódi” keresztyének. Magasan fölöttük áll a harmadik és legfelső osztály: a „pneumatikusok”, a pneumától, szellemtől betöltött emberek. Az új tanítók és követőik büszkéek voltak arra, hogy ők a valódi Krisztusból való szellemből élnek. A gyülekezeti hitet úgy tekintették, mint nem kielégítőt, lenézték az apostoli hithez

ragaszkodókat, és pszichikusként jelölték őket, akiknél a pneumától jövő ismeret hiányzik. Itt van a gúnyuk, Izrael Istene megvetése, a hittel, gyülekezeti renddel és életvitellel szembeni ellenmondásuk lényege.

És most Júdás valami egészen merészet tesz: ezt az egész elképzelésvilágot pontosan megfordítja! Éppen az új keresztyénség követői a pszichikusak, akikben nincsen Szentlélek. Éppen ezek az emberek okoznak szakadásokat. Az egyszerű „hívők” lebecsülésével szakadást okoztak a gyülekezeten belül, és ezzel a Szentlélek legfontosabb művét félreismerték, ami éppen a hit felébresztésében és elmélyítésében és a hívők gyülekezetének összegyűjtésében áll szívélyes egységben és egyetértésben. Mennyire ellentmond Isten Lelkének, amikor a „pneumatikusok” ezzel az öntudattal mások fölé helyezik magukat, miközben a Lélek gyümölcse mégis a szeretet és alázat. Gőgös „lélekhordozók”, akik egyúttal zabolátlan „szabadságot” vettek igénybe, ezzel bizonyultak „pszichikusoknak”, olyan embereknek, akik csak a természetes testi ösztöneiket érvényesítik, és élvezetek határozzák meg őket, és az élvezetek is vallásos gondolatok és érzések bőségében állnak. Igen, testiek és „vallásosak” ők, de nincs bennük Szentlélek!

Helyreállított kumráni esszénus település rajza

20. vers: „Ti azonban, szeretteim, épüljétek szentséges hitetekben, imádkozzatok a Szentlélek által...”

Míg Pál apostol annak idején a gyülekezetnek mint egésznek írt, úgy tűnik, Júdás már csak a valódi gyülekezetet, a maggyülekezetet szólítja meg: *szeretteim*. Abból indul ki, hogy a tévtanítók már egyáltalán nem hallják meg őt? Miközben a gyülekezethez fordul, most pozitív utat mutat nekik, amelyen járhatnak minden zűrzavar közepette. Mérlegelniük kell helyzetüket, s mozdíthatatlanoknak kell lenniük. Ezt három participiumos mondatban fejezte ki, amelyek a főmondat van mellé vannak rendelve. Először is arra buzdítja őket, hogy *épüljenek szentséges hitükben*. Az életépületek helye a szentséges hit. Az újszövetségi iratokban ismételtelen használatos a gyülekezeti életre a lelki ház vagy templom, amely a kumráni iratokban éppen úgy megtalálható, mint a szinoptikusoknál, Pálnál és Jánosnál (Mk 12,10. sk.; 14,58; Jn 2,19; 1Kor 3,10–15; Ef 2,20–22; 3,17; Kol 2,7; 1Pt 2,4–8; Mt 16,18). Az egyes életre nézve is érvényes a kép (Mt 7,24–27; 1Pt 2,5). Itt is, az általános öskeresztyéni beszédmódot követve, szilárd alapon való épülésről van szó. Amit az új tanítók megvetnek, és legfeljebb „alsó foknak” fogadnak el, az éppen valódi fundamentum, Isten ajándéka a kinyilatkoztatás által, ezért tehát szentséges, sérthetetlen. Teljes

meggyőződéssel és örömmel kell a gyülekezetnek ezen a fundamentumon állni, és arra támaszkodni. Az „épülés” nem nyugalom és szemlélődés, hanem folyamatos előrehaladás erőbedobásban és munkában. Valaki azt mondta: „A gyülekezet nem nézőtér, hanem építkezési terület.”

De miben áll a lényeges szolgálatuk ennél az „építkezésnél”? Abban, hogy a gyülekezeti tagok „Szentlélekben imádkozók”, ám annak hatása nem feltétlenül különleges dolgokban és feltűnő eseményekben mutatkozik meg. „Kiöntöm a kegyelem és imádság lelkét” ígérte Isten Zakariás által (12,10). Az imádság csekélynek nézhet ki, és mégis a legfontosabb és a legnagyobb, amit egy ember ezen a földön megtehet. Minden kifelé látható kiemelkedő cselekvések, győzelmek, sikerek tulajdonképpen rejtett forrása az imádságban van. De valóban imádkozni csak Szentlélekben lehet. Általános keresztyén nézet az, hogy a Szentlélek általi ima hat, és imádságban Istennel van közösségben (Jn 4,24; Gal 4,6; Róm 8,15.26. sk.). A legjobb védelem minden tévtanítás ellen az imádság (vö. Ef 6,18. sk.).

21. vers: „...tartsátok meg magatokat Isten szeretetében, várván a mi Urunk Jézus Krisztusnak irgalmát az örök életre.”

Júdás a gyülekezeti tagokat az 1. versben úgy szólította meg, mint „Atya Istentől szeretettek”. A tévtanítók „ismerettel” dicsekedtek, Júdás viszont a gyülekezeti tagokat azzal bátorítja, hogy ők Isten szeretetében vannak. Isten szeretetének megtapasztalása végtelenül több, mint minden „gnózis”. Ehhez kell ragaszkodnia a gyülekezetnek, és ne engedjék magukat megtéveszteni az új tanítók büszke dicsekedésétől. A görög mondat szerkezet a maga három participiumával – „épülvén, imádkozván, megtartván” – arra mutat, hogy aki Isten szeretetében megtartja magát, amire Júdás felszólítja a gyülekezetet, éppen ebben a három tevékenységben történik meg. A hitalapon való épülés által és a Szentlélekben való imádság által a gyülekezet betölti ezt a feladatot. Ehhez jön végül a mi Urunk Jézus Krisztusunk irgalmára való várás az örök életre. Amit a gyülekezet vár, Urának visszajövetelét az ítéletre. Hogy csak Urunk Jézus Krisztus irgalmáról beszél: Júdás tudja, hogy senki, a gyülekezet sem állhat meg az ítéletben, de hívőként reménykedhet Urának irgalmában, aki nem fogja elvetni őt, hanem üdvajándékként nekiajándékozza az örök életet, amely Isten szeretetében tárul fel. Aki ebben a szeretetben rejtőzik el, annak nem kell a Bírótól félnie.

22–23. vers: „Könyörüljétek azokon, akik kételkednek, mentsétek meg őket kiragadva a tűzből. Másokon is könyörüljétek, de félelemmel, utálva még a ruhát is, amelyet testük beszennyezett.”

Júdás befejezésül még egy tanácsot ad, hogyan viselkedjenek a keresztyén gyülekezeten belül az igazságért való küzdelemben. Hogyan is kell a tévútra vezető tanítókhoz és a tőlük elbizonytalanított gyülekezeti tagokhoz viszonyulni? E versek helyes megértését nehezíti a kéziratok hagyományában való eltérés. Két lehetőség kínálkozik: a szöveg kéttagú, vagy háromtagú szerkezetű. A kéttagú lényegileg a Biblia által igazolt, és két csoportra néz: határozatlan kételkedők és az új tanítókhoz átpártoltak. Mert a figyelmeztetés nem tesz

különbséget a belopakodott tévtanítók és a gyülekezeti tagok között. A szöveg háromtagú alakja: οὐὸ μὲν... οὐὸ δὲ... οὐὸ δὲ. Ennek a többször megfigyelt hármastagolódásnak stilisztikai alapja van. A οὐὸ μὲν... οὐὸ δὲ... οὐὸ δὲ azt jelenti: az egyik – a másik – a harmadik. Eszerint Júdás az új irányzat három csoportját különbözteti meg, és a gyülekezet számára ennek megfelelően háromféle magatartást tanácsol.

A belopakodók a gyülekezetben zavart okoztak és követőket találtak. Ezekre irányul különösen a gyülekezet figyelme. Mivel a kijelentés általánossága nem tesz különbséget a gyülekezeti tagok és az új tanítók között, az útmutatást mindegyikre kell vonatkoztatni. Az alapkijelentés: könyörület. Egy gyülekezet, amely Jézus könyörületének várására van felszólítva, nem tehet mást, mint maga is könyörületet gyakorol. A keresztyéneknek nem kell ezeket az embereket kutasztaniuk, hanem meg kell próbálni visszanyerni őket. Nem azt az álláspontot kell elfoglalniuk: „nekünk ilyen emberekkel semmi közünk sincs”, hanem a velük való kapcsolatért fáradozni kell, amely lehetővé teszi, hogy visszanyerjék őket az igazságnak és Krisztusnak. Valaki ebben az összefüggésben egyszer azt mondta. „Hogyha az egyház elveszti erejét, hogy visszahívja az elveszetteket, megszűnik egyház lenni.”

A gyülekezeti tagok első csoportja a *diakrinomenoi*, azok, akik a hamis tanítókra hallgattak, és emiatt bizonytalanra és ingadozóvá váltak. Irántuk a gyülekezetnek irgalmat kell tanúsítani. Gyorsan kell kiragadni a tűzből azokat, akiket hatalmukba kerítés fenyeget, vagy már hatalmukba kerítették. Ilyen irgalmasság lehet a kemény megragadó cselekmény, amely „szóbeli meggyőzésben” jut kifejezésre, és néhány szövegben olvasható. Ámde hogyha a tűzből való kiragadásban egy másik csoportot látunk, úgy azok már nyíltan szemben állnak a gyülekezettel, a hitükkel és életmódjukkal, de a magatartásuk még nem teljesen biztos. Rájuk a gyülekezet gyors, megmentő megragadása érvényes, esetleg nyilvános intéssel, amely által a tűzből kiragadtatnak. A tűz képe Ám 4,11-re emlékeztet: „*Olyanok lettetek, mint a tűzből kimentett üszök...*” De gondolhatunk Zak 3,2-re is: „*Nem üszök ő (Jósua főpap), amelyet kimentettek a tűzből?*” Vajon a tűz az ítélet tüze, és az odajutás fenyegeti őket, amitől leginkább nem szabadulnak meg, vagy a „libertinizmus emésztő tüze”, a „lélekpusztító tévtanítás égése”? Végérvényesen nem mondható meg.

A második vagy a harmadik csoport olyan emberekből áll, akik a tévelygésbe teljes mértékben beleestek, az új tanítók titkos tanítására engedték magukat oktatni, pénzüket adták érte, az új tanítókkal szövetkeztek, és életmódjukban osztoztak. Rájuk is érvényes a mély könyörület, de könyörület Isten komolysága és szentsége miatti félelemben. Hogy pontosan miként néz ki itt a „könyörület”, amit még meg lehet tenni, Júdás nem mondja. Ez csak egy belső fájdalom az ilyen gyülekezeti tagokért? Egy végső közbenjáró ima reménységére gondol, mivel Isten nála még megteheti a kegyelem csodáját? Vagy annak a magyarázónak van igaza, aki ebben a kifejezésben: „*utálva még a ruhát is, amelyet testük beszennyezett*”, minden közösség teljes feladását látta, amely semmi érintkezést a másikkal, semmi „felzárkózást” nem enged meg? Júdás akkor itt hasonló eljárást tart célravezetőnek, mint amit János apostol a 2. levél 10. versében írt? „*Ha valaki hozzátok érkezik, és nem ezt a tanítást viszi, ne fogadjátok be a házatokba, és ne*

köszöntétek, mert aki köszönti, közösséget vállal annak gonosz cselekedeteivel.” Csakhogy János ott egy szót sem szól irgalomról, Júdás pedig kétszer is. Az irgalom, amely a személyre érvényes, érette való imádságban nyilvánul meg; de életmódjára elutasító tiltakozás érvényes.

A misztériumvallásokban nagy szerepet játszottak a ruhák. Nem meglepő tehát, hogy az újszövetségi levélimagdalomban is gyakran találkozunk a ruha képével. A ruha levetését és felöltését az ó- és új emberre értette, valamint Krisztus felöltésére, ezeknek a képeknek megvan a valástörténeti analógiája az úgynevezett ruhamisztikában (vö. Gal 3,27; 1Kor 6,18–20; Róm 13,14; Ef 4,22–24; Kol 3,9–13). E bibliai felhasználásba esetleg a régi mágikus gondolat hatolt be, hogy egy ember azzá válik és az, akinek ruhájában megjelenik, és őt mintegy hozzátapadó erőben részesíti (vö. Mk 5,27–30) és általa hatékonyá válik. Ha a mi helyünkön ezt a képes felhasználást tételezzük fel, akkor a kijelentés értelme: amennyiben könyörületet gyakorol a gyülekezet a tévelygő taggal, úgy azt félelemben kell tennie, hogy a „ruhájától” se mocskolja be magát. A tévelygőnek az eddigi lényét „le kell vetnie”; egészen el kell szakadnia tévedésétől; a hamis tanítás és a hamis életmód semmilyen formában nem megengedhető. A könyörület nyitás és engedély a hitre történő megtérésre, amely a gyülekezetnek hagyományozódott.

Befejező doxológia (24–25)

A „doxológia” alatt Isten magasztaló dicsőítését értjük. Izrael énekei, a zsoltárok ezzel vannak tele. „A zsidó lét értelme az Isten dicsőítése. Ezért az istenfélő zsidó egész napját és életét végigkísérik a doxológiai rítusok.” (*Stauffer*) Így természetesen Júdás is, mint ahogy mások, doxológiával zárja a levelét, amelybe az embert beilleszti (vö. Róm 16,25–27; Ef 3,20. sk.; 1Tim 6,15. sk.).

24. vers: „*Annak pedig, aki megőrizhet titeket a botlástól, és dicsősége elé állíthat feddhetetlenségben, ujjongó örömmel...*”

A doxológia Júdásnál azáltal kap különlegességet, hogy meglepően és nyomatékosan elválk a kemény írásától. A doxológia kiformalása a gyülekezet szituációjára vonatkozott. A levél miatt megrettentek Isten ítéletétől, amelyre emlékeztetve lettek, és a tévútra vezetés hatalma miatt, amely fenyegeti őket. Ezért tartalmaz a doxológia vigasztaló ígét konkrét helyzetükre nézve. A gyülekezet súlyos harcban áll. Feladatukat a 20–23. versekben mutatta meg. Ezeket a feladatokat be tudják tölteni? A romboló tévelygés fölött győzelmet tudnak aratni? A nehéz úton nem botlanak meg ők maguk is? Hogyha csak önmagukra néznek és az új mozgalom csábító hatalmát látják, félelem foghatja el őket. De hiszen nincsenek magukra hagyatva! Hitben szabad szilárdan Istennel számolni. Ki ez az Isten, és mit tehet a gyülekezetért? Júdás bátorító ígétet mond a gyülekezetnek. Isten meg tudja őrizni őket a botlástól. A görög szót, *aptaistos*, amely csak itt fordul elő az Újtestamentumban, mind a lovakra használták, amelyeknek biztos lépésük volt, mind az emberekre, akik semmiféle tévelygésbe nem estek (*Barclay*). „*Nem engedi, hogy lábad megtántorodjék*”, mondja a Zsolt 121,3. verse. Istennel való életet folytatni azt jelenti, a legveszélyesebb és legsúlyosabb

úton is biztosan járni. A gyülekezetnek tudnia kell, hogy ha a gyülekezetben levő tévántitók még oly erősek lehetnek is, mégis Isten arat győzelmet, s a gyülekezetét meg tudja őrizni magának. Isten nem őriz meg minden bűntől úgy, hogy már tökéletesek lennénk és Jézus bocsánatára már nem lenne szükségünk. De a hittől való elszakadástól megment minket Jézus (vö. Jn 10,28).

Isten a dicsőséges megjelenésekor, amelyben Isten utolsó jövetele megy végbe, képes őket feddhetetlenül odaállítani ujjongó örömben. A görög szöveg a *feddhetetlen* szóra az *amómos* szót használja, ami mindenekelőtt az áldozati kegyességgel van összefüggésben. Ez volt a szokásos kifejezés arra az áldozati állatra, amely hibátlan és makulátlan volt, ezért alkalmas az áldozatra. A gyülekezet az embervilág áldozata Istennek; Isten teszi őt feddhetetlenné.

Az *agalliasis* szó „ujjongó és hálát adó dicsőítés”; profán szerzőknél nem fordul elő, viszont a LXX-ban gyakori; az Újtestamentumban többnyire ott fordul elő, ahol az üdvözültek örömét írja le (Jn 8,56; 1Pt 1,6.8; 4,13; Jel 19,7). Hogyha a gyülekezet ezt maga előtt látja, akkor mit számít a jelen összes nyomorúsága? Mit számít akkor, hogyha őket „elmaradottnak”, „szüklátókorúnek” gúnyolják?

25. vers: „...az egyedül üdvözítő Istennek a mi Urunk Jézus Krisztus által: dicsőség, fenség, erő és hatalom öröktől fogva, most és mindörökké. Amen.”

A magasztalás az egyedül igaz Istennek szól, aki egyedül érdemli meg az „Isten” nevet. Júdás a kijelentéseket halmozza, hogy Isten páratlan nagyságát megmutassa nekünk. Ő az egyetlen Isten, akit egyes egyedül illet meg az imádat. Isten kizárólagossága már Izrael alaphitvallásában is felszendül (vö. 5Móz 6,4). Ez a hitvallás a sokistenhit ellen irányult, amely az Izrael körüli népek imádatában, vallási gyakorlatában volt; azok csak „bálványok” és „semmik”. Viszont Izrael hitvallása így hangzik: „A mi Istenünk az Úr; Jahve egyedül.” Ő azáltal, amit hatalmában megtehet, a mi Üdvözítőnk (Szabadítónk). A pásztorlevelekben is így jelöli Istent: 1Tim 1,1; 2,3; 4,10; Tit 1,3; 2,10; 3,4, de egyúttal Krisztust is: Lk 2,10; Tit 1,4; 2,13; 3,6; 2Tim 1,10; 2Pt 1,1.11; 2,20; 3,18 Üdvözítőként – és ezzel a zsidó monoteizmus alaphitvallása mellé lép a keresztyéni Isten-tanúbizonyosság: Isten a mi Urunk Jézus Krisztus által mutatkozik meg, mert Krisztus műve a megmentés (3. v.). Ezért az ő megjelölése is „Úr”. Ennek a Jézus által hatásos Istennek „dicsőség, fenség, erő és hatalom”. A *doxa* – dicsőség görög szava az Újszövetség nagy szavai közé tartozik, s alapjelentése a „fényes, ragyogó, dicsőséges” irányba tolódik el. Már a LXX-ban is a *phós* – fény szóval kerül szoros kapcsolatba. A *megalósyné* = fenség vagy magasztosság az Újtestamentumban csak Istenre használatos. A *kratos* szó egyértelműen erőt jelent, különösen aktív alkalmazásban. Az *exusia* = hatalom szó a „felhatalmazást”, „hatalomhasználatra való szabadságot” hangsúlyozza, amelyben a szabadság és jóság egyúttal az övé (Mt 20,15). Istené a hatalom, amit szabadon használhat, anélkül, hogy valaki kérdezhetné őt: „Miért teszed ezt?” (vö. Róm 9,20–21). Mindez az övé minden időben és minden korszakban; vele átfogja az időket, amelyek nem őt zárják be, hanem ő zárja be azokat, mint az ő meghatározását.

Júdás a doxológiát és ezzel az egész levelet ámennel fejezi be. Az *ámen* héber szó, amely az *aman* = szilárdnak lenni szógyökből származik. Ez egy kijelentést megerősít, mint ami „szilárdan álló”, vagy egy kérést, mint „bizonyosan” meghallgat. Amit Júdás a doxológiájában magasztalva mond, az hatalmas, és túlszárnyalja minden gondolatunkat; de ez szilárdan megáll, érvényes. Ez az ámen, mint a levél utolsó szava, egyúttal az egész tartalom megerősítése is. A levél átvetői a gyülekezeti összejövetelen való felolvasás után ezzel az ámennel csatlakozhatnak hozzá, s így mindazt magukévé tehetik, amit Júdás nekik „szükségességéből” (3. v.) az Úr megbízásából írt.

A levél felosztása

1. Bevezető köszöntés (1–2. v.)
2. A levélírás indoka és célja (3–4. v.)
3. Három ótestamentumi ítéletpélda (5–7. v.)
4. A tévántitók leírása (8–16. v.)
5. Tanács és utasítás a gyülekezetnek (17–23. v.)
6. Befejező doxológia (24–25. v.)

Felhasznált irodalom

- 1 Barclay, William: Brief des Judas; Wuppertal, 1983.
- 2 de Boor, Werner: Der Brief des Judas, Wuppertal, 1982.
- 4 Gnllka, Joachim: Az Újszövetség teológiája; Szent István Társulat, 2007.
- 5 Grundmann, Walter: Der Brief der Judas und der zweite Brief des Petrus, Berlin, 1986.
- 10 Neurey Jerome H., S. J.: Az Újszövetség könyveinek magyarázata; in Jeromos biblia kommentár II. Budapest, 2003.
- 11 Pentecost Edward C.: Júdás; Bibliai ismeretek kommentársorozat, Budapest, 1998.
- 3 Elberfelder Studienbibel mit Sprachschlüssel; Wuppertal und Zürich, 1995.
- 6 Heijkoop, H. L.: Júdás levelének magyarázata; Evangéliumi Kiadó.
- 7 Holland, Martin: Judasbrief; Edition C-Bibel-Kommentar sorozatból, 1995.
- 8 Imre Ernő: Júdás levelének magyarázata; in Szentírásmagyarázat, Budapest, 1973.
- 9 Keresztyén bibliai lexikon; szerkesztette: dr. Bartha Tibor, Budapest, 1995.
- 13 Richards Lawrence O.: Praxisbuch – Hausbibelkreis; Neuhausen-Stuttgart, 1993.
- 16 Seethaler Paula-Angelika: 1 és 2Péter levele, Júdás levele; Szent Jeromos Bibliatársulat, Stuttgarti kiskommentár, Budapest, 1998.
- 12 Pröhle Károly: Bevezetés az Újszövetségbe; Budapest, 1959.
- 14 Schmoller, Alfred: Handkonkordanz zum Griechischen Neuen Testament; Stuttgart, 1953.
- 15 Schweizer, Eduard: Teológiai bevezetés az Újszövetségbe; Kálvin Kiadó, 2004.
- 17 Theologisches Begriffslexikon zum Neuen Testament; Wuppertal, 1971 (kiadta: Lothar Coenen).
- 18 Varga Zsigmond J.: Újszövetségi görög–magyar szótár; Budapest, Református Zsinati Iroda Sajtóosztálya, 1992.
- 19 Weöres Imre: Az Újszövetség színgazdagsága; Budapest, 1996.

Scott Andrew

A hit

Mit ért azon a kifejezésen a Biblia, hogy „legyen hitünk”? Az Ef 2,8–9 igehelyen azt olvassuk, hogy „kegyelemmel váltattunk meg, hit által”. Nem azt olvassuk itt, hogy a „jó cselekedeteink” által. A Jak 2,14-ben pedig azt találjuk, hogy „mit használ az embernek, ha azt mondja, hogy van hitem, de cselekedeteim nincsenek, avagy elegendő-e a hit cselekedetek nélkül?”¹ Ezt a költői kérdést a következőképpen válaszolja meg a 2,26. vers: „A hit pedig cselekedetek nélkül halott.”

Ez a látszólagos ellentmondás szolgálatja az alapját a teológiai iskolák közötti több évszázados vitáknak. Luther Márton szerint például nem illik a Bibliába Jakab apostol levele, mivel a cselekedetek fontosságát hangsúlyozza... Néhány huszadik századi teológus figyelmét is megragadták a Pál és Jakab tanításai közötti látszólagos ellentmondások. Mindazonáltal nem hagyhatjuk figyelmen kívül azt a tényt, hogy a Biblia Isten szava, tehát nem mondhat ellent önmagának. A látszólagos ellentmondások feloldásához gyakran csak alaposabb tanulmányozásra van szükségünk. Kezdjük most a tanulmányozást magának a „hit” szónak a vizsgálatával, illetve hogy milyen összefüggésben használták azt a korai keresztyének! Mit jelentett ez a szó a Biblia írói számára?

A görög újszövetségben a „hit” helyén a *pistis* szó található, melynek klasszikus jelentése „bizalom, bizalmasság, megbízhatóság”.² De az újszövetségi írók számára valószínűleg mélyebb jelentéstartalommal bíró kifejezés megértéséhez nem elég ismerni a korabeli görög szóhasználatot! A „hit” szó jelentését akkor tudjuk árnyaltabban megérteni, ha az újszövetségi ismereteinket tovább mélyítjük az ószövetség idején bemutatott Isten-ember kapcsolat lelki dimenzióival.

A görögre fordított Ószövetségnek, a Septuagintának köszönhetően számos görög kifejezés héber megfelelőjét ismerjük. Ezek közül az *aman* szó a legjobb szinonímája a görög *pistis*-nek, vagyis ez a szó az ószövetségi hitnek a legfrappánsabb kifejezője.³ Az *aman* szó gyökere a „szilárd-ság” és „bizonyosság” jelentéstartalommal párosul. Igei alakja a „megerősít, biztosít, szavatol” kifejezésekhez kötődik. Névmasi formájában pedig „hűséget, állhatatosságot, igazságot” fejez ki. Ezt a héber kifejezést adaptálták az újszövetségi írók „ámen”-ként.⁴

Az Ószövetségben a „hit” folyamatos fejlődést feltételez, melynek útján a hívő ember jár. Nem egy egyszeri eseményhez kötődik, hanem az Istennel meglévő kapcsolat fejlődését jelen-

ti. A hit kezdete Isten személyében keresendő. 5Móz 7,9-ben azt találjuk, hogy „Isten hűséges”. Ő az a személy, aki hűségesen megtartja ígéreteit szövetségesei felé, akik szeretik őt. Ez a hűséges Istenkép rajzolódik ki Ézs 49,7-ben is. Ez a vers az eljövendő Szabadítóról beszél – Izrael egyetlen szentjéről, aki minden emberhez – még a pogányokhoz is – eljuttatja az üdvösséget, miközben összegyűjti az ő népét. A szabadítás szerzője a hűséges Isten, tőle származik a megváltásunk.

Az ószövetségi hit Istentől származik, és eléri az embert. Artur Weiser mondása szerint: „Az Ószövetség igazi tanítása a hitről, hogy az lényegében nem más, mint az ember reakciója az Isten tetteire.”⁵ Az 1Móz 15-ben az Úr azt ígéri Ábrahámnak, hogy utódainak száma annyi lesz, mint „égen a csillag vagy a tenger fövenye”, vagyis megszámlálhatatlan sokaság lesz. A 15,6. vers tanúsága szerint Ábrahám válasza az volt, hogy hitt az Úrnak. Neh 9,8-ban ugyanúgy az *aman* (a Septuagintában *pistis*) szó szerepel annak leírására, hogy Isten milyennek találta Ábrahám szívét: hűségesnek, állhatatosnak, igaznak. Tehát az Úr lehajolt Ábrahámmal szembe, amire ő „hittel” válaszolt.

Luther Márton többször is hátrасorolta Jakab levelét az újszövetségi könyvek között, mondván, hogy az túl sokat szól a törvény cselekedeteiről, és túl keveset mond Isten kegyelméről. A XVI. századi reformer teológus olyan vitának nyitott ezzel utat, melynek végén bárki magának igényelheti a doktori címet, és bolondnak nevezheti Luther Mártont, amikor a Szentírásból bizonyítani tudja, hogy Jakab és Pál tanításai nem ellentmondásosak, hanem inkább kiegészítik egymást

A hitnek egy másik fontos tulajdonságára világít rá a „hinni” igealak. Amikor az Ószövetségben valakiről azt olvaszuk, hogy elkezdett „hinni”, akkor azt látjuk, hogy Isten elkezdte átformálni az egész addigi életét. A Zsolt 116,10-ben például az áll, hogy a zsoltárosnak Isten jóságába vetett „hite” az egész „belsejét”, azaz lelki világát átjárta és átformálta. A Jón 3,5-ben pedig az áll, hogy a Jónás által prédikált üzenet hatására a niniveiek „hittek”. Az Istenben való hit átformálta az egész város lakosságát.

Tehát az Istenbe vetett hit az alapja az ember igazságos tetteinek. A 2Kron 20,20–27 leírja, hogy a júdeabeliek „hittek” Isten prófétája szavának. És elindultak a harcba, miközben egyetlen „fegyverük” az Istent dicsőítő énekük volt. Mivel „hittek”, Isten maga volt az, aki megsemmisítő csapást mért az ellenségeikre.

Ez a fajta hit pedig magának Istennek a személyéből ered: ő a forrása. Ha elérkezik hozzánk Isten, akkor hittal válaszolunk. A hit pedig átalakult életet eredményez, melynek minden jó cselekedete Istenen alapszik.

Mindennek tudatában talán közelebb kerültünk az Újszövetséggel kapcsolatos kérdések megválaszolásához és az Ef 2,8–9-ben és a Jak 2,14-ben leírtak pontosabb megértéséhez. *William Barclay* szerint a két rész közötti különbség abból ered, hogy a keresztyén élet különböző szakaszait ragadják meg. Tehát szerinte az efézusi igehely arról az időszokról beszél, amikor valaki *keresztyénné lesz*.⁶

Barclay magyarázata a görög Újszövetségre vezethető vissza. A görög szövegben az áll, hogy „hit által (*dia pisteos*) váltattunk meg”. A *dia* szó eredetileg a közvetítő, hordozó eszközre utal.⁷ Tehát a hit az „eszköz”, amin keresztül a megváltás végbemegy.⁸ „Nem a cselekedeteink által (*ex ergón* – Ef 2,9)”. Itt az *ex* kifejezés az eredetet, a kiváltó okot jelenti. *Nem a mi cselekedeteinkből* származik a megváltás, és nincs közvetítő szerepük sem. A megváltás teljes mértékben Isten kegyelme, amelyben a hit által részesülünk.

De mi történik ezt követően? Az Ószövetségben a hitre jutást mindig megváltozott élet követi, vagyis az ember

képessé válik *Isten cselekedeteinek* végrehajtására. Az Újszövetségben is ezt látjuk, vagyis a Jézusban való hit megváltozott életet, illetve cselekedeteket eredményez! Éppen ezt írja le Pál apostol a 2Kor 5,17-ben és a Kol 3,1–11-ben. Jakab apostol pedig erről ír a 2,14–26-ban.

Barclay szerint a Jak 2,14 a hosszabb ideje hitet gyakorló keresztyénekről beszél. Az ilyen ember hite meglátszik a cselekedeteiből és azok gyümölcséből.⁹ A megváltó hit átalakult életben mutatkozik meg. A keresztyéni jó cselekedetek az átalakult élet fényét sugározzák. Pál és Jakab pedig biztos, hogy teljesen egyetértettek ebben a kérdésben.

Akik mégis úgy vélik, hogy az Ef 2,8–9 ellentmond Jak 2,14–26-nak, olvassák tovább az Ef 2,10-et: „*Mert az ő alkotása vagyunk mindnyájan, aki minket jó cselekedetekre teremtett Krisztus Jézusban.*” A görög eredetiben a „jó cselekedetekre teremtett” az *epi ergois agathois* szó szerint „jó (*agathois*) cselekedetek (*ergois*) szándékából (*epi*)”. Az angol–görög szótár az *epi* szót úgy adja vissza, hogy valami létének, állapotának az eredménye.¹⁰ A jó cselekedet tehát az Úr szándékának megvalósulása, azaz eredménye is egyben, amikor valaki „új teremtés” lesz Krisztusban. Tehát Pál és Jakab tanításai nem állnak ellentétben egymással.

A hitre jutás egy olyan folyamat, amely Isten személyéből eredeztethető. Jézus Krisztus személyén keresztül a Teremtő azon munkálkodik, hogy az embert megbékéltesse önmagával. Amint válaszolunk a hívására, azonnal elkezdődik az átalakulás. Az átalakulás pedig jó cselekedetekben nyilvánul meg. A keresztyén élet alapja az átformáló hit, működése pedig az Istent dicsőítő tettek véghezvitelében mutatkozik meg.

Scott Andrew PhD teológiai kandidátus a Délnyugati Baptista Teológián, Fort Worth, TX.

Jegyzetek

- 1 Szent Biblia; International Version
- 2 Rudolf Bultmann és Artur Weiser: „pisteuo”, *Theological dictionary of the New Testament* (Grand Rapids: William B. Eerdmans Publishing Co., 1964–1976), 6:174–179.
- 3 Uo.; 182–196. o.
- 4 Jack B. Scott: „Aleph–Mem” in *Theological Wordbook of the Old Testament* (Chicago: Moody Press, 1980) 1:51–52. o.
- 5 Bultmann és Weiser; 182. o.
- 6 William Barclay: *The letters of James and Peter* (Philadelphia: Westminster Press, 1976), 74. o.
- 7 William F. Arndt és F. Wilbur Gingrich: *A Greek-English lexicon of the New Testament* (Chicago: University of Chicago Press, 1979), 179. o.
- 8 Uo.; 234–236. o.
- 9 Barclay; 74. o.
- 10 Arndt és Gingrich; 287. o.

Biblical Illustrator, 1990 Summer, 14–15. o.
Ford.: Jeviczki Andrea

BIBLIAI TÁJAK — EMBEREK

Harry B. Hunt, Jr.

Nagy Kürosz

Az ősi Perszeopolisz madártávlatból

Az érdekesebb egyéniségek közé tartozik az Ézs 41–48-ban az a személy, aki felszabadította Izraelt a babiloniak alól. Noha feltehetőleg leplezett utalásokat már a 41,1–6.25-ben és a 43,14-ben is találunk, II. Küroszt (Círus) nem nevezi néven az Írás egészen az Ézs 44,28–45,1-ig. Úgy tűnik, mikor megnevezésre került, némelyek kételkedni kezdtek benne, hogy Isten egy ilyen hitelent is felhasználhat, hogy elérje céljait. Isten válaszképpen biztosította őket arról, hogy a világegyetem és minden benne foglalt dolog teremtőjeként bárkit választhat célja kivitelezésére, hogy megváltsa népét és rajtuk keresztül az egész világot (Ézs 45,2–7.13). Sajnos nem mindenki ismerte fel II. Küroszt annak, aki valójában volt, és tért vissza a fogságból. Ezért sokan, még Izraelből is, kimaradtak az Isten által számukra készített áldásból (Ézs 46,8–13). Mindazonáltal azok, akik felismerték Isten kezét II. Kürosz munkájában, és elfogadták az általa felkínált szabadságot, dicsőségesebbnek és gyönyörűbbnek találták, mint valaha is képelték (Ézs 48,20–22) Isten kezét.

Miután II. Kürosz ennyire fontos szereplője az Ézs 41–48-nak, nézzük meg, mit találunk róla! Az Asszír Királyság késői napjaiban egy Akhaiménész nevű férfi egy kis államot alapított a Zagrosz-hegységtől keletre, a Perzsa-öböltől északra. Mikor meghalt, királyságát fiára, Teiszpészre hagyta, aki kiterjesztette észak felé a hegység irányába, és kelet felé végig az öböl mentén. Mikor Teiszpész meghalt, a királysága megszlott két fia között úgy, hogy az északi és nyugati részek

Kőnehezék háromnyelvű vésettel Iránból. A kő I. Dareiosz uralkodásának idejéből származik (Kr. e. 522–460). A felirat egy részén ez olvasható: „Én (vagyok) Darayavaus, a nagy király, a királyok királya, a tartományok királya...”

II. (Nagy) Kürosz (óperzsául Ku-ruš).

Kr. e. 559–530 között uralkodott. Elődje: Kambüszész, utóda: Kambúdzsija volt. Kr. e. 593-ban Ansanban született, elhunyt Kr. e. 530 decemberében Szir-darja közelében. Nyughelye Paszargadai-ban található. Felesége: perzsiai Kasszandané. Gyermekai: Kambúdzsija, Bardija, Artüsztoné, Atosszé és NN. Apja: Kambüszész király, anyja médeai Mandané

– melyek Ansan néven váltak ismertté – I. Küroszhoz, a déli és keleti részek – melyeket Párthia néven ismerünk – Ariaramnészhez kerültek. Mindkét férfi kétségkívül hozzáértő uralkodó volt. Így amikor I. Kürosz meghalt, egy kicsiny, de szilárd királyságot hagyott fiára, I. Kambüszészre, aki halála után az ő fiára, II. (Nagy) Küroszra hagyta azt valamikor Kr. e.

559 körül. Hasonlóképp Ariaramnész is fiára hagyta a királyságát, aki az ő fiára, Hüsztaszpészre, és ő az ő fiára, I. (Nagy) Dareioszra.

I. Dareiosz perzsa király tetteit, győzelmeit megörökítő relief és felirat, 50 méterrel a síkság felett

A felirat elhelyezkedése a hegyoldalon

Kürosz behisztuni felirata

„Én (vagyok) Dârayavauð, a nagy király, a királyok királya, király Pársában, a tartományok királya, Vištâspa fia, Arðâma unokája, Haxâmanið leszármazottja. Kinyilvánítja Dârayavauð király: az én apám Vištâspa, Viðtâspa apja Arðâma, Arðâma apja Ariyâramna, Ariyâramna apja Caiðpið, Caiðpið apja Haxâmanið...” (Harmatta János fordítása)

II. Kürosz hatalomra kerülésének pontos körülményei ismeretlenek. A legismertebb történet, mely Hérodotosz tollából származik, beszél I. Kambüszész házasságáról Mandanéval, a médek királya, Asztüagész lányával, valamint Asztüagész ezt követő álmáról, mely szerint a házasságból származó elsőszülött egy nap majd megszerzi a trónt. Így amint II. Kürosz megszületett, Asztüagész megparancsolta, hogy öljék meg. Azonban a hivatalnok, aki a parancsot kapta, egy arra menő pásztornak adta II. Küroszt, hogy felnevelje. Mikor Kürosz felnőtt, nemcsak apja nyomdokaiba lépett, hanem mint Ansan királya, megtámadta nagyapját, Asztüagészt is, és megszerezte a médek trónt Kr. e. 550-ben.

II. Kürosz szinte azonnal konfliktusban találta magát Asztüagész sógorával, Kroiszossal is, a kis-ázsiai lüdek kirá-

lyával. Úgy tűnik, Kürosz hamar legyőzte őt és a környező görög városállamokat is Kr. e. 545-re, majd visszafordította

II. Kürosz birodalmának jelentősebb részét ábrázolja ez a térkép. Hatalmas birodalmát satrapiákra, avagy tartományokra osztotta, melyeket egy-egy satrapa igazgatott

Perszepolisz romjai, ahogy ma láthatók Délnyugat-Iránban. 1933-ban munkások felfedeztek antik agyagtáblákat, melyek el voltak raktározva az erődtorny falának belső felén

Perszeopolisznak, I. Dareiosz király fővárosának romjai. Mikor Nagy Sándor meghódította, a világon a leggazdagabb városnak tartották

figyelmét a Perzsa-öböl térségére. Bár a körülmények ismeretlenek, Párthia (Hüsztaszpész, Kürosz unokatestvérének vezetése alatt) hamar megadta magát, és II. Kürosz satrapiája lett. Így tehát kevesebb mint tíz év alatt II. Kürosz sikerrel épített fel egy hatalmas birodalmat, mely Babilon

területét leszámítva végignyúlt egészen az Égei-tengertől Indiáig.

Ugyan Babilon tiszteletet parancsoló akadálynak látszott, valójában nem volt az, hiszen az utolsó újbabiloni uralkodó, Nabú-naid elhagyta a várost egy vallásos szentély kedvéért az észak-arábiai Teimában. A Marduk-kultusz hatalmát akarta az állam alá vonni, ami azonban ellenálláshoz, majd lázadáshoz vezetett, és ezért menekült az arabok közé. Amíg távol volt, Babilon fővárosát a trónörökös, Bél-sar-uszur (Belszár) vezetésére bízta. Mindemellett a legnagyobb inzultust azzal követte el, hogy elhanyagolta Marduk, a babiloni főisten imádását. Így hát nem meglepő, hogy amint II. Kürosz legyőzte Opisznál a babiloni fősereget Kr. e 539 kora őszén, a királyság teljesen az övé lett.

Mikor II. Kürosz hadai elérték a várost, Bél-sar-uszurt (Belszár) lemészárolták (Dán 5,30), és Nabú-naid, aki ott keresett menedéket, elmenekült. Hamarosan elfogták és átadták Kürosznak, de mindezek után is helytartó maradt egy tartományban.

Mivel sok választásuk nem volt, és Kürosz valójában ugyanazokat az isteneket imádta, akiket ők, Babilon városá-

Perszeopolisz romvárosának gyönyörű falmaradványai

Kürosznak, a perzsák nagy királyának sírja (Kr. e. 559–530). Kürosz Kr. e. 539-ben hódította meg Babilont. Kürosz leginkább arról maradt emlékezetes, hogy politikájában a békés együttélés elvét követte. Így engedte meg Kürosz a zsidóknak és más leigázottaknak, hogy hazatérjenek szülőföldjükre, és újjáépítsék országukat. Nem sokkal azután, hogy Kürosz elfoglalta Babilont, megindulhattak a zsidók első csoportjai otthonuk felé

*II. Kürosz sírjának elhelyezkedése légi felvételtől
Jobbra a sír eredeti, rekonstruált állapotának rajza
látható*

nak lakói tárt karokkal fogadták Küroszt.¹ Ezzel tehát Kr. e. 539-re Kürosz irányította a világ teljes közel-keleti részét, Egyiptomot leszámítva, melynek meghódítását fiára, II. Kambüszészre (Kambúdzsija) hagyta.

Bár II. Kürosz haditettei valóban kiemelkedőek voltak, legemlékezetesebb mégis leginkább a békés együttéléstől való nézetei miatt maradt. Azaz, ellentétesen asszír és babiloni elődeivel, akik igyekeztek megállni ellenfeleiket, ő megpróbálta fenntartani emberi méltóságukat még akkor is, ha elesetek a csatában. Ezért nem zsákmányolták ki, nem erőszakolták meg, és általánosságban nem kegyetlenkedtek azokkal, akiket meghódítottak. Sőt, a már leigázottaknak (például a zsidóknak) is megengedte, hogy hazatérjenek szülőföldjükre, és amenny-nyire tőlük telik, újra felépítsék életüket (2Krón 36,22–23; Ezsd 1,1–4).² Mindemellett, bár Isten népéből sokan visszatértek otthonukba, akik Babilonban akartak maradni, azok ezt is megtehették (Ezsd 1,4). Bár II. Kürosz minden bizonnyal egy-szerűen csak úgy tekintette ezeket a hazatelepítéseket, mint a különböző istenségek összehibékítését. Ugyanakkor ez a tette valójában sokkal több volt ennél, hiszen ezzel beteljesítette az Isten által megígért helyreállítást (Ézs 44,28–45,4; Jer 25,11–12; 29,10; 2Krón 36,22–23; Ezsd 1,1).

Még ha II. Kürosz zsenialitása egyértelműen az irgalmasságában rejlik is, azért mint uralkodó is jól működött. Bár sosem volt igazi fővárosa (hol Paszargadaiban, hol Ekbatanában, hol Babilonban élt), hatal-

mas birodalmát satrapiákra, avagy tartományokra osztotta, ahogyan Dareiosz is (Dán 6,1), és ezek mindegyikét egy-egy helyi satrapa igazgatta. Értelemszerűen ezek a helyi uralkodók voltak felelősek a béke fenn-tartásáért, az adók beszedéséért és a helyi satrapia ügyeinek intézéséért.

Sajnos igen kevés ismeretünk van II. Kürosz életének utolsó éveiről, leszámítva halálának eseményét. Kr. e. 530 környékén II. Kürosz csatába bonyolódott egy nomád csoporttal az északkeleti határoknál. Szerencsére hátrahagyta fiát és kijelölt örökösét, II. Kambüszészt, hogy képviselje őt a babiloni újévi ünnepségen. Az összetűzésben életét vesztette. Testét visszaszállították Paszargadaiba (ma Murghab), ahol sírja ma is látogatható.

A hatalomátvétel az előzetes intézkedések ellenére sem ment zökkenőmentesen, mert II. Kambüszésznek meg kellett ölnie testvérét, Szmerdészt (akit Bardija néven is ismerünk), hogy elfoglalhassa a trónt. Azonban, ahogy biztosította az uralmat, Egyiptomra fordította figyelmét, ahol könnyű győzelmet aratott, és kikiáltotta magát a huszonhetedik dinasztia első királyának. Ugyan megpróbálta Egyiptomot ugródesztraként használni Afrika maradék részének meghódítására, nem járt sikerrel, és visszaindult Babilon felé. Azonban Kr. e. 522-ben meghalt, még azelőtt, hogy hazaért volna, helyét I. Dareiosz foglalta el, aki megalapította azt a birodalmat, amit mi Perzsa Birodalomként ismerünk.

Biztos vagyok abban, hogy Ézsaiásnak számos kritikát kellett elszenvednie, nemcsak azért, mert egy idegent nevezett meg, mint aki majd visszahelyezi Isten népét, de azért is, mert már jelentősen korábban megnevezte azt. Mégis, a történelem is bizonyítja, hogy Isten munkálkodott Küroszon keresztül, nemcsak azzal, hogy engedélyezte a népnek, hogy hazatérjen, de azzal is, hogy segítse őket országuk újjáépítésére tett erőfeszítéseikben (Ezsd 5–6). Tehát egyesek tiltakozása ellenére is Isten egy meglehetősen istentelen embert használt fel, hogy beteljesítse az ő céljait a földön (Ézs 48,20–22).

Jegyzetek

1 James B. Pritchard, ed.: *Ancient Near Eastern texts relating to the Old Testament*, 3rd. ed. (Princeton, NJ: Princeton University Press, 1969), 306. o.
2 Uo.; 316. o.

Bibliográfia

Clines, D.J. A.: „Cyrus”. in *The international standard Bible encyclopedia*. 4 vols. (Grand Rapids, Mich.: William B. Eerdmans Publishing Co., 1979).

Collings, A. O.: „Cyrus”; *Biblical Illustrator*, Fall, 1979: 33–36. o.

Hunt, Harry B.: „From Cyrus II to Darius I”; *Biblical Illustrator*, Spring, 1986:29–31. o.

Lee, Jerry W.: *Isaiah: God Is My Salvation*; (Nashville, Tenn.: Convention Press, 1991).

Mitchell, Mike: „Cyrus”. in *Holman Bible dictionary* (Nashville: Holman Bible Publishers, 1991).

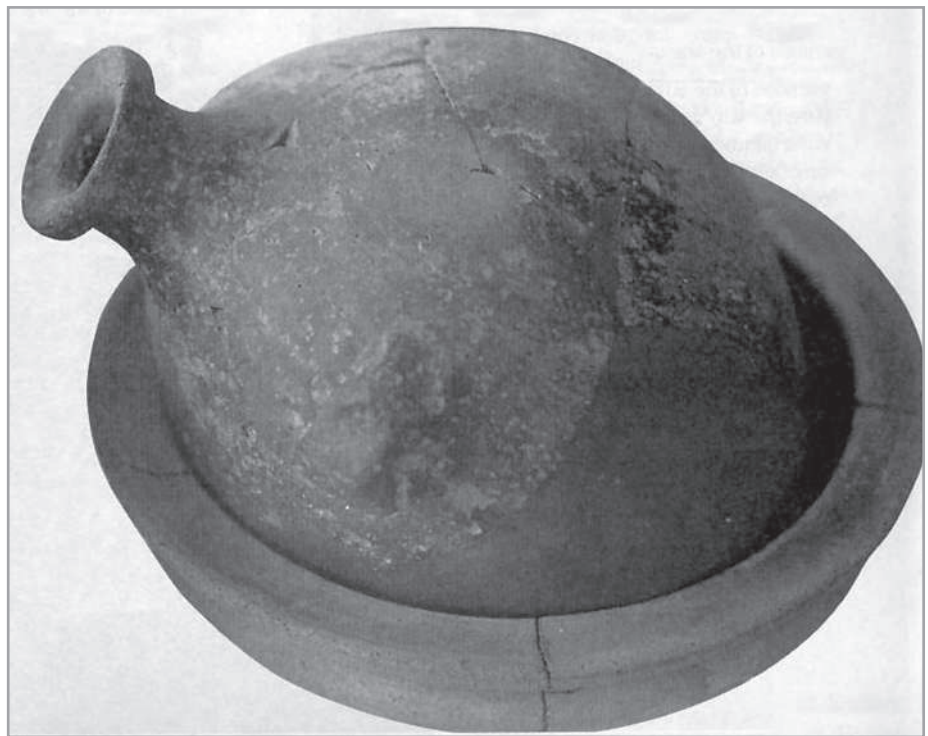
Oppenheim, A. Leo: „Nabonidus”, in *The interpreter’s dictionary of the Bible*. 5 vols. (Nashville: Abindgon Press, 1962).

Pritchard, James, B., ed.: *Ancient Near Eastern texts relating to the Old Testament*. 2nd ed. (Princeton: Princeton University Press, 1955).

Skelton, Eugene: „Darius I Hystapes”. *Biblical Illustrator*, Summer, 1980:19–21. o.

Watts, John D. W.: *Isaiah 34–66. The word biblical commentary*. Vol. 25. (Waco, Texas: Word Books, 1987).

Whitcomb, J. C.: „Cambyses”. *The international standard Bible encyclopedia*. 4 vols. (Grand Rapids, Mich.: William B. Eerdmans Publishing Co., 1979).

Egy agyagedény Perszopolisból. A legtöbb házban az agyagedények mindennapi háztartási célokra szolgáltak

Harry B. Hunt, Jr., ószövetségi és héberprofesszor a Southwestern Baptist Theological Seminary-n, Fort Worth, Texasban.

Biblical Illustrator, 1993, Spring, 67–69. o.
Ford.: Lukács Dániel

D. Paul Smith

Saul Damaszkuszban

Az ősi Damaszkusz maradványai

A „pálfordulat” (a damaszkuszi úti megtapasztalás) divatos kifejezés Pál megtérésére. Amíg a farizeus Saul Damaszkusz felé tartott, hogy dühödt küldetését, az üldözést véghezvigye, átélte az eseményt, ami nemcsak az ő, de az egész egyház életét is örökre megváltoztatta. Bár Saul azért utazott Damaszkuszba, hogy letartóztassa a keresztyén zsidókat, már a nem zsidók újdonsült apostolaként ért oda. Miért ment Saul Damaszkuszba, és mit várt, mit talál majd ott? Míg némely feltevés szerint Saul nem tért meg, amíg Anániás meg nem látogatta, ez a cikk akként foglal állást, hogy Saul a damaszkuszi úton Krisztussal történt találkozásakor már megtért.

Damaszkusz keletre fekszik a mai Bejrúttól, nagyjából 80 mérföldre a Földközi-tenger partjától. A város egy magasan levő, termékeny fennsíkon terül el 2200 lábbal a tenger fölött. Hegység határolja Damaszkuszt nyugatról, és sivatag keletről. Bár az éghajlat nagyon forró és száraz, az állandó vízforrás lehetővé tette az öntözést és így a nagyfokú benépesedést már a kezdetektől.

Történelmileg Damaszkusz Szíria fővárosa volt. Az Ószövetség ideje alatt Szíria gyakran került összetűzésbe Izraellel. Mielőtt Damaszkusz elérhette volna teljes hatalmát, Dávid király hozzácsatolta a várost királyságához. Később azonban Izrael megoszlott királyságának katonai és politikai zűrzavarát kihasználva Damaszkusz képes volt lerázni magáról Izrael uralmát, és független városnak, a Szíriát lakó arámiák legfőbb városának nyilvánította magát. I. Benhadad és utódai sikerrel emelték fel Szíriát dicsőségének csúcspontjára, és elérték, hogy Damaszkusz uralkodói jelentős

Egy pillantás Damaszkusz régi városnegyedére

befolyással bírjanak a Közel-Keleten. Damaszkusz gyakran avatkozott be Izrael ügyeibe is többkevesebb sikerrel. Damaszkusz politikai erőként való szerepe akkor ért véget, amikor III. Tiglát-Piléser, Asszíria királya egyaránt legyőzte Izraelt és Szíriát a déli királyság, Júda kérésére (2Kir 16,5–9).

Az Újszövetség korában Damaszkusz volt a legészakibb városa annak a politikai képződménynek, melyet Dekapoliszként, azaz „Tízvárosként” ismertek (Mt 4,25; Mk 5,20; 7,31). Ez a megkülönböztetés bizonyos fokú függetlenséget biztosított Damaszkusz, valamint testvérvárosai számára. Rendelkezett némi joggal az uralom gyakorlása terén, és saját pénzt vere-

Nyaklánc Damaszkusz közeléből (Kr. e. 200–100)

thetett.¹ Azonban továbbra is római védelem alatt állt a Római Birodalmon belül. Damaszkusz hellenisztikus (a görög-római kultúra által uralt) város volt ekkoriban. A város többé már nem számított Szíria politikai központjának. Ez a megkülönböztetés Antiókhiaira is jellemző volt, ahol Pál megkezdhette missziós tevékenységét. Stratégiai helyzeténél fogva mégis jelentős gazdasági és kulturális befolyást gyakorolt a térségre.

A mai Damaszkusz látképe nyugatról, a Kasiun-hegyről

Damaszkusz egyik ősi kapuja

Ezen időszak zsidó történetírójától, *Josephustól* megtudhatjuk, hogy Damaszkusz nagy és befolyásos zsidó népességgel rendelkezett. Bár sokan közülük a diaszpóra (az anyaföldön kívül élő hellenizált zsidók) etnikai zsidóságához tartoztak, jelentős részük feltehetőleg áttért volt.²

Damaszkusz politikai helyzete Pál megtérésének idején nagyrészt ismeretlen. A város ekkoriban a nabateusok uralma alatt volt. A nabateusok független arab törzs voltak IV. Aretasz vezetése alatt (Kr. e. 9 – Kr. u. 40). Nagy Heródes fiának, Heródes Antipásznak és Aretasz lányának rosszul sikerült politikai házassága miatt a két uralkodó ádáz ellensége volt egymásnak. Akár Aretasz közvetlen hódításának eredményeként, akár azért, mert a római kormányzat Aretaszra bízta a várost, Damaszkusz kiesett Heródes hatóköréből. Ez fontos, hiszen Aretasz szívesen járt a zsidó vezetők kedvében Heródes ellenében azzal,

hogy megadja a képviselőjüknek, Saulnak a hatalmat arra, hogy üldözze a keresztyéneket Damaszkuszban.³ Másképpen Saulnak nem lett volna törvényileg joga arra, hogy belépjen Damaszkuszba, és hatalmat gyakoroljon a polgárai vagy bármilyen oda menekült keresztyén felett. A jeruzsálemi szanhedrin számára a rómaiak nem adtak engedélyt, hogy bármilyen hatalmat gyakoroljanak a városon kívül.⁴ Ezért nem például Antiókhia vagy Cézareába ment Saul. Mégha nagyobb is volt a keresztyének száma azokban a városokban, a Szanhedrintől kapott jogi felhatalmazása nem tette lehetővé, hogy elérje az ottani keresztyéneket (ApCsel 9,1–2).⁵ Damaszkusz volt az egyetlen város, ahova Saul elmehetett és megvádolhatta a keresztyéneket a jeruzsálemi Szanhedrin nevében.

A keresztyének damaszkuszi jelenléte magyarázható az István megkövezését követő Jeruzsálemből való kivonulásukkal (ApCsel 8,1) és a későbbi üldöztetésekkel. Sokan talán csak átmenetileg maradtak ott, várva a Jeruzsálembé való visszatérés lehetőségét. Eközben feltehetőleg csatlakoztak a zsidó zsinagógához, hiszen a korai zsidó keresztyének gyakran megtartották a zsidóságtudatukat (ApCsel 9,2). Kétségtelenül megélték Krisztus-hitüket az idegenben is, és ezzel elkezdtek aggodalmat ébreszteni a zsinagógákban, arra sarkallva a vezetőket, hogy kapcsolatba lépjenek Jeruzsálemmel az új fejleményeket illetően. A szanhedrin Saul kiküldésével válaszolt.

Az ősi damaszkuszi erőd romjai

Megtérése után Saul belépett a városba, ahol megtalálta őt Anániás, egy neves damaszkuszi keresztyén (ApCsel 9,10–17).⁶ Anániás „törvénytisztelő ember” volt, és nagyra becsült a damaszkuszi zsidó vezetők által (ApCsel 22,12). Anániás jelenléte egy jelentősebb damaszkuszi keresztyén közösség létezésére, valamint a jeruzsálemi üldözések menekültjeinek befogadására és ittlétére utal. Félelmeit félretéve követte a látomásban kapott utasítást, és elment, felkereste, hogy segítse Sault a Krisztusban való megújulásában. Megmagyarázta Saul számára élményeinek jelentését, megkeresztelte és üdvözölte a damaszkuszi keresztyének közösségében (ApCsel 9,17; 22,12–16).

Később Pál, aki ekkor már leginkább ezen a néven volt ismert, éppen hogy meg tudott menekülni Damaszkuszból. A 2Kor 11,32–33-ban elmondja hogyan menekült meg Aretasz fegyveresei elől egy az ablakból a városfal mentén leengedett kosárban. Ezt az tette szükségessé, hogy a damaszkuszi kormányzat állandó megfigyelés alatt tartotta a kapukat annak reményében, hogy elfogják az újonnan megtért Sault, és ezzel megszüntetik az általa a zsidó vallásra gyakorolt fenyegetést is (ApCsel 9,24). Megmenekülése után Pál a sivatagban időzött, hogy prédikátorként felkészüljön újonnan kapott küldetésére, hogy hirdesse az örömhírt Jézusról a nemzsidók számára (Gal 1,17).

Elképzelés szerint ez Anániás háza. A falon levő képek epizódokat örökítenek meg Saul megtérésének történetéből

Az Al Dair sír Petrában a nabateus főváros, Petra legmagasabb földrajzi pontját jelöli. A város Pál látogatása idején a nabateusok uralma alatt volt

Jegyzetek

1 J. A. Thompson, *Archaeology and the New Testament* (Grand Rapids, Mich.: William B. Eerdmans Publishing Co., 1960), 31. o.

2 Josephus említi, hogy egy alkalommal miután damaszkuszi férfiak zsidókat mészároltak le, féltek tájékoztatni erről feleségeiket, mert a nők közül sokan „a zsidó vallás tisztelői” voltak (Flavius Josephus: *The wars of the jews*; II.20.2).

3 Wilfred L. Knox: *St. Paul and the church of Jerusalem*

(Cambridge: University Press, 1925), 53–59. o. A tudósok nem értenek egyet azt illetően, hogy a rómaiak miért adták egyik városukat független uralom kezébe. Lehetséges, hogy a bizonytalan helyzet miatt Rómában, amit a kiszámíthatatlan és őrült Caligula császár okozott, de az is elképzelhető, hogy a birodalom keleti seregei nem voltak képesek reagálni, mert teljesen lefoglalták őket máshol.

4 Ez vitatható, figyelembe véve Josephus egy passzusát, miszerint a jeruzsálemi főpap élvezett bizonyos jogokat arra nézve, hogy Júdea határán kívül is üldözze a menekülteket (Flavius Josephus: *The antiquities of the jews*; XIV.10.2).

5 Knox; 46, 59. o.

6 Bár elképzelhető, hogy Anániás elmozdított jeruzsálemi keresztyén volt, mégis egyértelműen a város szülötte volt. Lásd F. J. Foakes-Jackson and Kirsopp Lake, eds.: *The beginnings of Christianity: Part I: The acts of the apostles*, vol. 4 (London: MacMillan and Co., 1933), 102. o.

Az ősi Damaszkuszi épületmaradványai

D. Paul Smith az Ovesen Heights Baptista Gyülekezet pásztora Hodgenville, Kentucky-ban.

A SZOLGÁLAT ÚTJÁN

Füstös Gyula

A pásztor és a vezérkosok

Avagy egészséges kapcsolat(rendszer) a lelkész és a gyülekezeti vezetők között

Elhívásunk

Amikor elhívást kaptunk a lelkési hivatás vállalására, valószínűleg egyikünk sem gondolt a majdani szolgálati évek alatt előforduló súrlódásokra, feszültségekre, nehéz napokra (hónapokra, évekre), amelyek a leendő gyülekezetünk vezető tagjaival való kapcsolatunk „hozománya” lesz.

A gondviselés munkája ez a „hiányos látás”, mert ki indulna neki a nagy útnak, ha mindezeket előre látná? Persze, felvetődhet az a kérdés is: kell-e ennek így lennie? Vagyis elengedhetetlen tartozéka a lelkipásztor és a gyülekezeti vezetők közös munkájának a sajnos közhelyszerűen ismert, tapasztalt érdekellentét, ellenmozgás? Lehet, hogy beteges és helytelen gondolkodásra vall ebből a „sarokból” kiindulni a téma megtárgyalásában – de egyszer valaki azt mondta: „Mert a szív teljességéből szól a száj” (Károli – Mt 12,34). Nem egy megkeseredett pásztor szavai következnek, sőt! Isten kegyelméből olyan lelki alapállásom van, amely illő mértékig kész a kompromisszumra, és az utolsó lehetséges pillanatig kerüli a konfliktust. Ebből eredően a (viszonylag) rövid lelkési pályafutásom mindmáig hiányt szenved a „gyülekezet-rengető” eseményekben. És valószínűleg meg is marad ebben az állapotában. Gondolom, sokat nyom a latban az a tény, hogy pásztorágomnál valamennyivel hosszabb ideig voltam a szószék túlsó oldalán is mint vezetőségi (vagy ahogy Erdélyben mondják: „bizottsági”) tag. Ezért némi empátiával rendelkezem ez ügyben.

A mai előadásom célja azonban nem kritikus elemzése mindannak, ami rossz, fáj és elvált, hanem annak keresése, hogyan lehet egészséges a kapcsolat – jelen esetben – vezető és vezetettek, pásztor és vezetőségi tagok között.

E néhány személyes megjegyzés után az előadás lényegi részét szeretném megfogalmazni. Ez a „vezetés, hatalom”, illetve a „konfliktusok kezelése” problémakörnek, különböző írók által megfogalmazott gondolatoknak a panorámája kíván lenni. Halljuk, mit mondanak a nagyok, vagy mit mondanak a nagyokról!

Elsőként dr. Somogyi Imrét idézem a Győri Kornél testvér által 1989-ben sajtó alá rendezett „Kié a hatalom a gyülekezetben?” című füzetecskéből. Az öt pontban megfogalmazott érvelések elsőként a „Helyes személyi viszonyok kialakulásá”-ról szólnak. Az egykori egyházelnök és Nap utcai prédikátor megállapítja:

„Az Isten iránti helyes viszonyunkra épül az egymáshoz való viszonyunk. Ha Istennel gyermeki viszonyban vagyunk, ebből következik, hogy egymással testvéri viszonyban állunk. És amint az Istennel szemben való gyermeki viszonyunk

jellemzője az engedelmesség, úgy a testvéri viszonynak ismertetőjele a szeretet. E szeretetnek szívünkben való felgerjesztésére és a mindennapi életben való gyakorlására elengedhetetlenül szükség van, mert ha egymást nem szeretjük, akkor nincsen bennünk az Isten Lelke – aki a szeretet Lelke –, és ha az Isten Lelke nincsen bennünk, akkor Isten gyermekei sem vagyunk. (...)

A fenti kettős viszony határozza meg azután a pásztor viszonyát a nyájhoz, és a nyáj viszonyát a pásztorhoz, továbbá a lelkipásztor viszonyát a többi presbiterekhez, diakónusokhoz, az elöljárókhöz, és viszont. (...) Csakis ezeknek a személyes viszonyoknak helyes kialakulása teheti lehetővé a harmonikus gyülekezeti élet kialakulását. A legszigorúbb önvizsgálat mellett ki kell fejlődnie minden tagban a kölcsönös ellenőrzés szellemének, de az utóbbi sohasem nélkülözheti az előbbit. Szem előtt kellene tartania minden gyülekezeti tagnak azt, hogy nemcsak egymás ellenőrzésére, hanem egymás támogatására is hivatva vagyunk.”

És most a záró, ötödik fejezetből következzen két vaskosabb idézet, melynek címe „A hatalom helyes gyakorlása:

A tekintély bizonyos mértékben hatalmat is jelent – ha nem is a szó szoros értelmében –, amikor vezetésről és irányításról van szó. De amint vissza lehet élni a demokráciával, éppúgy vissza lehet élni a hatalommal is. Ezért a Krisztus gyülekezetében a hatalom gyakorlása szintén a teokratikus kormányzás elvén működik: hatalom, de nem uralkodással, hanem szolgálattal: »Aki a legnagyobb közöttetek, olyan legyen, mint a legkisebb, és aki vezet, olyan legyen, mint aki szolgál.« (Lk 22,26)

A tekintély hatalmával felruházott vezetők sohasem téveszthetik szem elől, hogy ők pásztorai, és nem uralkodói a gyülekezetnek, mert bár hatalmat kaptak az Úrtól, de nem rombolásra, hanem építésre. Pál apostol felismerte a szolgálatban rejlő áldások értékét, amikor magát »mindenki szolgájává« tette. Minél többet szolgál valaki, annál hatalmasabb!

Minden gyülekezet vezetőinek meg kell küzdeniük azzal a tapasztalattal, hogy a gyülekezet rendjének és békességének megóvása, valamint biztosítása céljából foganatosított intézkedéseiket egyesek félreértik. Megtörténik, hogy némelyek valami rejtett szándékot vélnek felfedezni a vezetők magatartásában, amiért aztán gátló véleményeket hangoztatva elképzeléseink érvényesülését vagy részben, vagy egészen lehetetlenné teszik. Ezért a vezető minden intézkedése juttassa világosan kifejezésre az intézkedések célját: a gyülekezet egyetemes érdekét! (...)

Korlátlan hatalmat a gyülekezet kormányzásában senki sem gyakorolhat. Aki ilyen hatalomra tör, az egyet jelent a bibliai alapelvek elvetésével. Az efféle hatalomhoz sem szolgálhat jogcímül semmiféle tiszttség, sem az életkor, sem a missziói munkában eltöltött évek száma. Nem gyakorolhat ilyen hatalmat az sem, aki valamely gyülekezetnek »első zsenéje«, vagy alapítója, mert ha ezt tenné, akkor Isten kegyelmét a maga érdemével semmissé tenné.

A gyülekezet lelkipásztorának bölcsességére vall, ha mind a tekintélyt, mind a vele járó hatalmat megosztja diakónus- és presbitertársaival. A hatalom megosztása egyben a munka megosztását is jelenti, és ez nemcsak a munkában való együttműködést s a vele kapcsolatos felelősséget, hanem a munka állandó folyamatát is biztosítja. Az együttműködésben a harmónia még teljesebb lesz, ha a gyülekezet lelkipásztora a számára szükséges támogatást és segítséget – kérés nélkül is – elsősorban presbiter- és diakónustársaitól mint szolgatársaitól nyeri.

Ha a pásztor a nyájról és a nyáj a pásztorra úgy tekint, mint Krisztus tulajdonára, akkor megvalósul a gyülekezetben Isten dicsőségére ez a gyönyörű jelszó: »Egy mindenkiért, mindenki egyért.«

A kölcsönösen megosztott bizalom és munka tehát meghozza gyümölcsét – állapítja meg dr. Somogyi Imre.

Más kor, más régió – de hasonló gondolatok. *Gene Getz Építse egyik a másikat* című könyvének megállapításait a Galata 6,2-re alapozza: „Egymás terhét hordozzátok”. Egy verssel korábban a lelki emberek „szelíd lélekkel” való helyreigazító feladatáról ír Pál. Képzeljük el ezt egy vezetőségi megbeszélésen, olyan szituációban, amikor egy téves gondolatot, következtetést kell helyére tennie a lelkipásztornak. Az egészséges kapcsolat megőrzése érdekében a szerző azt ajánlja: fogadjuk el az apostol ajánlatát. Vagyis: „Pál világosan beszélt. (...) Nincs más választásunk, ha Isten akarata szerint akarunk járni. Útba kell igazítani a hívőt” (például egy presbitert).

Ezután Getz könyvének rövid fejezetcímei segítségével – némi kommentárral kiegészítve – tekintsük át: hogyan segíthet egymásnak két hívő, adott esetben a lelkész/vezetőségi tag felállásban:

A helyreigazítás a lelki keresztyének feladata – lelkész esetében szó sem lehet másféle lelkületről.

A helyreigazítás nem csak egyes hívők feladata – de különösen azoké, akik felelősséget viselnek.

A helyreigazítást őszinte alázattal kell végezni – egyébként pusztán kifakadás lesz belőle.

A helyreigazítást óvatosan kell tennünk – sok kényes feladat van – ez a legkényesebb.

A helyreigazítást sok imádsággal kell végezni – mielőtt egyszerűen intesz, háromszor imádkozz!

Tény, hogy a vezetőségi tanácskozások a konfliktusok létrejöttének melegágyai. Szűk körben, esetleg a többség bátorító jelenlétével a háta mögött könnyebben és bátrabban nyilatkozik meg a gyülekezetvezető, gondnok vagy egyszerű tag. A tanácskozások imával történő megkezdése vélhetően annyira magától értetődő, hogy nem is érdemel szót. De azt ajánlom – amit mi is gyakoroltunk egyik előző állomáshelye-

men –, hogy a vezetőségi tanácskozás végén a kézfogást testvéri csókkal erősítsük meg! Ezt már nehéz „megjátsszani”. A cél pedig az volt mindig is, hogy soha ne távozzunk egymás ellen terhelt szívvel.

A népszerű, sőt sztáriró *Rick Warren* híres könyvében, a *Céltudatos gyülekezet* címűben, a 3. fejezetben egy fiktív tanácskozás forgatókönyvét írja le. *Steve Johnson* összehívja a vezetőséget szokásos havi tanácskozásra. *Steve* aggódik, hogyan alakulnak majd a dolgok. Ezzel szemben *Hűséges Ben*, aki 26 éve presbiter, megállapítja: „Ezzel az ügyel hamar végezhetünk”. *Újító Bob* viszont a gyors végzéssel nem ért egyet: „Az idők megváltoztak, át kell értékelnünk mindent, amit csak teszünk” – véli. „Igen, de...” – folytatja *Ben* a maga álláspontját – és a következő két órában sorra érkeznek a javaslatok: *Tevékeny Karen* és *Férfias John* saját élettapasztalatuk és látásuk alapján szólnak hozzá. „Igen ám, de mennyibe fog ez kerülni?” – hajtogatta minden javaslat után *Zsugori Jerry*. Mikor már nagyon szikrázni kezdett a levegő, végül megszólalt *Bölcs Clark*. „Ő volt az a személy, akinek a hangjára ezen a ponton mindnyájan vártak – írja *Rick Warren*. – Amikor az ilyen megbeszéléseken kezdtek a dolgok összezavarodni, általában ő volt az, aki tartott egy rövid beszédet, melynek következtében a legtöbben megszavazták a javaslatát. Nem mintha az ő gondolatai jobbak lettek volna, (...) mégis határozott személyiségéből fakadóan az adott helyzetben ésszerűnek tűnt, amit mondott.”

„Mi a baj ezzel a forgatókönyvvel? – kérdezi *Warren*. Ebben a gyülekezetben sokféle vezérlőerő küzd egymással az érvényre jutásért. Ez konfliktushoz vezet.”

Bár a „Céltudatos gyülekezet” – címéből könnyen kideríthető módon – a gyülekezetről szól, témánk, a „Pásztorok és vezérkosok” is nyer ebből a megállapításból. Néha a nyugodt, békés, megfontolt szó, ha nem is okosabb a többinél, de többet ér, mert „partra vezet”.

Spurgeon egyik életrajzírója, *Luisa Öhler* már nem fiktív tanácskozásról emlékezik meg:

„1887 őszén volt a *Baptista Unió* évi közgyűlése, de a vezető emberek óvakodtak attól, hogy a vitás kérdést tárgyalják. Ha voltak is reája célzások, úgy azoktól, akik szerint minden jól megy, mint azoktól, akik *Spurgeon*nel együtt a hitetlenség fenyegető betörését látták az egyházba; mégis az egység megőrzésének a vágya erősebb volt, mint az a kívánság, hogy tisztán lássanak, és szétválasszák, ami össze nem tartozott.”

A konkrétumok említése és ismerete nélkül is érdekes és elgondolkodtató a prédikátorok fejedelmének eszmefuttatása a mindenáron létrehozott kompromisszum elvetéséről:

„Az én komoly meggyőződés az, hogy ahol nem lehet valódi közösség, nem is kell úgy tennünk, mintha ilyesmi megvolna. Közösség a nyílt és lényeges tévedéssel annyi, mint részvétel a bűnben. Aki Isten igazságát ismeri és szereti, nem lehet közösségben azzal, ami éppen ellentéte az igazságnak, és miért kellene akkor mégis úgy viselkedniök, mintha ilyen közösségük volna?!”

Ehhez hasonló kijelentések ellenére is – állítja *Eric Hayden*, egy másik életrajzíró – *Spurgeon* „nem szeretete a vitatkozásokat, és azt mondta, »örömmel élne békében mindenkivel« és »nem szólna egy kihívó szót sem« (...) »Szeretek olyan emberrel találkozni, aki hajthatatlan a hithűségében, és a lazaságnak és szabadosságnak ebben a korszakában kész

„*vagyok tapsolni, még akkor is, ha látok egy kis vakbuzgóságot. Szeretem azt az embert, aki hisz valamit, és ragaszkodik hozzá, mert tudja, hogy az az igazság, és nem szégyelli azt az embertársai szemébe mondani.*»”

Nyíltság, szelídség, megfontoltság, egyenesség, kitartás – úgy tűnik, ezek a sikeres gyülekezeti kapcsolatok recept-jének összetevői.

Még egy rövid minta: *Veress Ernő* testvér írja önéletrajzában „*Vezetési stílusom*” címmel:

„*A szövetségi irodában beosztottjaim úgy látták, hogy szigorú vezető vagyok. Beszélgettünk is erről az alkalmazottakkal. Megkérdeztem, hogy félnek-e tőlem, vagy hogyan tudnak együtt dolgozni velem. Nem mondták, hogy nem félnek, de azt sem, hogy félnek.*”

Lehet, hogy egy-egy lelohasztó és lelkiileg gyűrötté tevő vezetőségi tanácskozás után kívánnánk azt, amit én meg is tapasztaltam a Székelyföldtől keletre fekvő Moldovában, ahol orgonaépítés okán megfordultunk sok római katolikus plébánián. Ott láttam, hogy a paphoz jöttek némely egyháziak pénzt kérni valami templomi ügyletre. A plébános úr pedig kihúzta a sublót fiókját, kimarkolt egy halommal a belegyűrt, soha meg nem számolt perselypénzből, és odaadta. Nem tanácskoztak: kell-e, adjunk-e, mennyiért vegyük meg? – Egy személyben döntött, kötött és oldott. Néha jó volna ezt az egyszerűsített, konfliktusoktól mentes verziót gyakorolni. De ha nekünk, protestánsoknak bibliai elvek kellene, hát dolgozzunk meg értük!

Minden látszólagos bonyolultsága ellenére is tud hatékony és mintaszerű lenni az alapképlet: pásztor, vezérkosok, nyáj. (Talán itt érthetővé válik, hogy a „vezérkos” fogalma nem gúnyolódás vagy viccelődés tárgya akar lenni, hanem a képletet sikerül megértetni.) Ezt a képletet *dr. Gerzsenyi László* „*Az evangélium kényszerében*” című, *Udvarnoki András* életét feldolgozó könyvében így fogalmazza meg: „*A pásztor a lelki élet mintaképe, a nyáj tükré; a szolgák [azaz a választott vezetők] a nyáj akaratának végrehajtói.*”

A megharcolásra váró célok mögött tehát ott van a nyáj. Értük kell vállalni a konfliktust, kitartani a látásunk mellett, de mindezt csak szelíd szeretettel... Talán nem is olyan tragikus feladat ez, különösen ha a munkatársak olyanok, mint a Billy Graham Evangelizációs Társaság munkatársai: „*Az odaszánt férfiak és nők, akik velünk dolgoztak, készek voltak megtenni akármit és mindent*” – írja önéletrajzában a nagy evangélista. Nos, ő valószínűleg kiválasztotta a munkatársait – mi pedig készen kapjuk őket. Készen – de a meggyőző és kitartó szeretet eszközei által mégis formálhatóan. Szolgálati elődöm örök érvényű megállapítását, melyet válaszként adott kérdésekre, hogy miként lehet „hatni” a „vezérkosokra” – annyi személyes átadás után –, most közkinccsé teszem: „*Szeresd őket, és szeretni fognak!*” Ilyen egyszerű. „*Ennyi!*” – mint a reklámban.

Az egészséges vezetői kapcsolat egy gyülekezetben valóban az oda-vissza adás elvén alapul.

Sumner Wemp a „*Gyakorlati útmutató lelkipásztorok számára*” című könyvében így összegez:

„*A vezetők olyanok, amilyenné a pásztor teszi őket. Mindenekelőtt ők azok az emberek, akikre vonatkozik a 2Tim 2,2 üzenete: »Amit tőlem hallottál sok tanú előtt, azokat add át megbízható embereknek, akik mások tanítására is alkalmasak*

lesznek.»” Töltsd ezekben az emberekbe látásaidat, ideáidat, terheidet, szívedet és lelkedet! Tölts időt velük! Alakítsd őket a te bensőséges tanítványi köröddé, a te „gondolkodó-üzemeddé”! Akkor ez a csapat a te gyülekezetéről alkotott érzelmeidet és hozzáállásodat fogja képviselni.

Mutass megfelelő érdeklődést a vezetőségi tagok munkája iránt! Nem akárci lehet vezetőségi tag – ők Szentlélekkel telt emberekké kell hogy legyenek. Isten emberei pedig nem önhittek. Nem azért harcolnak, hogy kedvük szerint alakítsák a dolgok menetét. Ez a feladat aláza és a bölcsesség kérésére kényszeríti az embert. Az ösgyülekezetben a diakónusválasztás is a Lélekkel betelt emberek közül történt. Ezek szerint tiszteld őket! Magyarázd el ezt nekik nyilvánosan, és kérd is számon tőlük!

Neked szükség van a vezetőkre. Mondd el nekik, mennyire szükséged a munkájukat, és mennyire tiszteled és szereted őket ezért! Ha tudnád, mit jelent egy embernek halni, hogy szükségelik és kívánják a munkáját! A lelkésznek az önnön fontosságuk tudatának magvait kell elhítenie a vezetőkben. Szüksége van lojális, kitartó emberekre, akik igazolják tetteinek jogosságát, és akik tanácsaikkal óvják őt a hibák elkövetésétől. Hidd el: annyit tanulhatsz te tőlük, mint amennyit ők tanulhatnak tőled. Egy jó lelkész belátja, hogy nem lett volna sikere a mellé álló vezetők nélkül.

Szeressed ezeket az embereket! (Ezek szerint más is ezt tanácsolja?) Ha a világ csodálkozik azon, ahogyan a keresztyének szeretik egymást, akkor a gyülekezet ugrálni fog örömeiben, látva, mennyire szeretik egymást a pásztor és a vezetők. A legtöbb ember testvéri szeretetre vágyik. Ők vágyják a pásztoruk szeretetét és tiszteletét. Add ezt meg nekik! – és halálukig lojálisak, hűségesek, elkötelezettek lesznek feléd.

Ne engedd meg senkinek, hogy egy vezetőt kritizáljon a háta mögött! Kérd meg a vádlót, hogy vállalja szavait az érintett személy előtt is! Ezzel két dolgot érsz el. Tudván, hogy ez megtörténhet, a vezető atyafi igyekszik tisztességesen, korrektül élni. Tudni fogja, hogy tőle egy erkölcsös, tiszta életvitelt várnak el, és róla azt is hiszik, hogy így él. Másrészt ez a hozzáállás lecsökkenti a hamis és meggondolatlan vádakot. A vezetők messzemenően értékelni fogják a pletykák és kritikák terén adott támogatásodat.

A vezetőségnek a pásztor tanácsadó testületévé kell lennie. Végy erőt magadon és ismerd el, hogy vannak dolgok, amiket a vezetők némelyike nálad is jobban tud, ért hozzá! Így segíthetnek a megoldásban, és megmenthetnek egy halom gondtól.”

Ez a gondolkodásmód és kapcsolatrendszer működővé, kellemessé, sőt egészségessé teheti, teszi a lelkipásztor és gyülekezeti vezetőség kapcsolatát.

Záradékol *Klaus Douglass* gondolatát ajánlom figyelemetekbe: „*Jézus példát mutatott, hogy miként kell a gyülekezetet vezetni. Nem uralkodott tanítványain, hanem szolgálta őket.*”

Az OLÉ 2011. április 29-i ülésére készített, de elmaradt előadás.

Dea Davidson

Remény a japán keresők számára

Hálószobájának ablakán kibámulva 2005 tavaszán a 49 éves *Michiko* számára nem sok minden volt, amiért érdemes élni. Súlyos betegségtől és depressziótól sújtva *Michiko* egyetlen forrása, amiből válaszokat meríthet: tíz éve követője a *Shinnyo-en*-nek – ami egy buddhista tan –, mely még büntetéssel is fenyegette, ha kilép a csoportból a csalódása miatt.

Hiú reménykedéssel egy fitneszklubba kezdett járni, hogy a lelkén könnyítsen. Egy japán hívő barátságán keresztül *Michiko* meghallotta a Szentlélek hívását. Egy házi összejövetelen egy koreai dicsőítő éneket – „Szeretetre születél” – énekelve *Michiko* megnyitotta szívét Istennek.

„Ahogy az éneket hallgattam, nem tudtam visszafojtani a könnyeimet – emlékszik vissza. Az első dolog után, amit a pásztor mondott – »Azért születél, mert Isten szeret« –, megértettem, hogy azért vagyok itt, mert Isten teremtett és szeret engem.”

Ma már nemcsak *Michiko*, de férje, *Naoyuki* is hisz Jézus Krisztusban. Ez azoknak a magoknak a gyümölcse, melyeket akkor vetettek el, amikor 40 évvel ezelőtt a missziós iskolába járt. Akár csak a *Rokko* néven ismert, emberi kéz alkotta sziget esetében, melyen *Michiko* lakott, Isten is felhasználta *Michiko* elvesztegetett életét, hogy valami gyönyörűt alkosson belőle, akkor is, amikor újraépíti *Michiko* házasságát a krisztusi alapokon.

Az ellentmondások népe

Kívülről Japán átvette a nyugati életstílust, és sikereket ért el a vagyon és a technológia felhalmozásában. Valójában azonban a japánok egy hagyománytisztelő nép, akiknek mindenük megvan, kivéve egyvalamit, amit félnek vagy átallnak elfogadni: a Jézus Krisztussal való kapcsolat. Ahogy a család és a társadalmi elvárások miatti *ijime*, avagy társas nyomás határozza meg a japánokat, egyre többen fordulnak a materializmushoz, humanizmushoz és a kultuszukhoz, hogy válaszokat találjanak életük kérdéseiben.

Japán az ellentmondások népe a Shinto-szentélyektől a futurisztikus nagyvárosokig, a hatalmas szumó-birkózóktól a gothic-fiatalokig (a gothic szubkultúra nálunk a rocker és/vagy az emo képében van jelen), a szertartásos teaházaktól a Starbucksig (olyan, mint a McDonalds, csak kávézóban, nálunk is van). Több mint 127 millióan élnek ezen a Kalifornia-méretű szigetcsoporton. Japán egyike a föld legsűrűbben lakott országainak, egy négyzetmérföldre 800 lakos jut.

A japánok vendégszerető természetükkel és csendes mosolyukkal a felmenő generációktól örökölt kulturális szabályai szerint élnek. Egy japán közmondás kitűnően összefoglalja az elvárásokat: „Csak azt a szöveget lehet kalapálni, amely fejjel felfelé áll.” Az alkalmazkodás, beilleszkedés törvénye a hagyományos animisztikus vallásokhoz való ragaszkodással együtt alkotják az evangélium terjedésének legjelentősebb akadályát.

Inkább közönyösség, mint ragaszkodás

Japánt „a nyolcmillió isten földjeként” is emlegetik, mégis a legtöbb japán inkább közönyös, mint ragaszkodó a hitet illetően.

A legtöbben a sintoizmusból és a buddhizmusból kevert vallásokban vallanak hitet. Az ősi sinto vallás az ősök tiszteletét és az istenek félelmét hangsúlyozza, valamint számos imát és babonás gyakorlatot is tartalmaz. A buddhizmus a hatodik században jelent meg, és összevegyült a sintoizmussal.

Buddy Brents misszionárius így fogalmaz: „Rendeteg szellemi erődítmény van. A japánokat megköti az attól való félelem, hogy a többi ember mit gondol majd róluk, ha kereszténynek lesznek.”

Kevesebb mint egy százalékuk vallja magát Krisztus követőjének. Mivel ilyen kevesen járnak hagyományos gyülekezetbe, a misszionáriusok a kapcsolati evangelizáció eszközével keresik az elveszett embereket. A megközelítés magában foglalja a létező csoportokhoz – sportklubokhoz, foltvarró és főzési tanfolyamokhoz, üzleti csoportosulásokhoz – való csatlakozást, hogy kapcsolatokat építsenek és megosszák az evangéliumot.

Nem egy könnyű menet, de a japán lelkekben meglát-szik Isten munkájának gyümölcse. Ahogy Isten munkája városról városra halad Japánban, *Carlton Walker* misszionárius olyan érzésről számol be, melyet horgászás közben édesapja élt át, mikor jó fogása volt. „Egy nap jó fogásunk volt – mondja Walker. És azt mondtam: »Nagyszerű napunk van, igaz, apa?« Mire ő azt felelte: »Valóban, de nem tudok nem gondolni azokra a halakra, amik még mindig a tóban vannak.«”

A japán baptisták misszionáriusai a kapcsolati evangelizációval érik el Krisztus számára a japán tömegeket.

The Commission, 2007
Ford.: Lukács Dániel

ISTEN NÉPE A GYÜLEKEZETBEN

Hegyí András

A Tolerancia

A mai média hangos a címben jelölt témától, mintha ez egy humánus törekvés és az emberi jogok érvényre jutásának alapja lenne. Ha tradicionális közegben szólal meg, akár rokoníthatja is a keresztyéneknek a bibliai türelemről szóló tanításával: „*Legyetek egymáshoz türelmesek, jóságosak, viseljétek el egymást, bocsássatok meg egymásnak*” (Kol 3,12–13). Talán még a türelmességet a tolerancia szinonimájának is lehetne tekinteni, mint ahogy jelentésánál az is. De vajon a keresztyének Pál apostol tanítása nyomán ugyanazt értik-e alatta, mint a toleranciát hirdető újabb kori divatos szellemi és politikai áramlat?

A tolerancia a posztmodernitás és a globalizáció szellemi áramlata.

A „tolerancia” látszólag értéksemlegesnek tűnik, sőt a zavartalan együttélés szándékát szem előtt tartva jeleníti meg önmagát, valójában nem a reklám ízű ideológia dönti el, hogy ez igaz-e, hanem az, hogy a valóságban mit kell „tolerálni”. Ha a művészetben toleráljuk a másik másféle ízlését, a nekünk nem tetszőt is, a világ legtermészetesebb módján viselkedünk. Ha egyik nemzet tolerálja egy másik sajátos kultúráját, ez is rendben van. Ha az ember tartózkodik attól, hogy állandóan minősítse a környezetében élőket, tényleg zavartalanabbá válik a társadalmi együttélés. Sőt, ha egy orvos tolerálja betege dühkitörését, az is rendben van. Legalábbis addig, amíg az nem ön- vagy közveszélyes. De ha egy város rendőrsége folyamatosan tolerálja a közlekedési szabályok megszegőit, vagy ha tolerálja a város közbiztonságát veszélyeztető bűnözőket, az már nincs rendjén.

A „tolerancia” azonban ma meglehetősen tolokodó módon úgy jelenik meg, mint egy új etalon, amihez mindenkinek igazodnia kell. Ez az emberi együttélést a jövőben meghatározó egyedül érvényes trend. Mint ahogy ideológiai alapon végül politikai mozgalommá vált az ateizmus, a darwinizmus, a náciizmus, a marxizmus, a tolerancia is efelé halad. Aki nem érti ezt, vagy nem zárkózik fel, az legalábbis lemarad, előbb-utóbb lesajnáltni való lesz, félretolja a tolerancia korszelleme.

De hát mi is a tolerancia?

- Fogalmilag: az átlagostól, megszokottól eltérő dolgok megtűrése, elfogadása, egyszerűen a másikat, a másságot „élni hagyni” (felelősséget nem vállalni érte).
- Van-e különbség a tűrés és a türelem között? Van.
- A tolerancia „kultúrája”:
 - a) nem tételez fel egyenlőséget és viszonyosságot,
 - b) a megbotránkoztatás meghozza a kasszaszikert.
- Viszont mivel még tolerálni kell, nem vált egy dolog általánossá, de már irányt szab.
- A globalizáció biznisközpontúságából következik, hogy a szociális, kulturális stb. szempontokat mindig felülírja a gazdasági érdekek elsődlegessége.

Mit kell tolerálni a „tolerancia” értelmében?

1. Az együttélés íratlan szabályainak figyelmen kívül hagyása, a másik ember magánszférájának megsértése, például zajos szórakozóhelyek;
2. szélsőséges öltözködés, kirívó viselkedés, trágár beszéd nyilvános helyen is;
3. gyerekek szeszélyének elnézése, amikor inkább nevelésükre volna szükség;
4. a közlekedési morál eldurvulása;
5. korrupció, vesztegetés, gátlástalanság a haszonszerzés terén;
6. az anyagi javak birtoklásának vágya;
7. tekintély, tisztelet elvetése, értékek megkérdőjelezése, például erkölcs, kultúra;
8. a munka és a munkával szerzett jövedelem becsületének lejáratása;
9. hagyományok nevetségessé tétele, a vallások gyalázása;
10. reklámok hadjárata következtében túlköltekezés, az emberek eladósodnak;
11. tabuk eltörlése, meztelenség, vagy például gyerekek előtt miről lehet szó;
12. a család értékének lejáratása, a gender terjesztése;
13. nyitottság az okkult dolgok felé;
14. a transznacionális holdingok nyomulása a helyi vállalkozásokkal szemben;
15. karrier mindenekfelett, és ennek érdekében minden eszköz megengedett;
16. erőszak, horror terjesztése például a médiában, a szórakoztatásban;

17. a természet, a környezet szennyezése, például fák kitördelése, grafiti, szemetelés;
18. alkoholfogyasztás, dohányzás, kábítószer-élvezet;
19. a másik jogának vagy érdekének gátlástalan figyelmen kívül hagyása;
20. öregek, gyengék, fogyatékosok rászorultságának figyelmen kívül hagyása;
21. szexuális „másság” – homoszexualitás, pedofília, sodomizmus, perverzitás;
22. temetők rongálása, sírgyalázás, bármely nemzet jelképeinek gyalázása;
23. mélyszegénység, hajléktalanság tudomásulvétele;
24. a bűnözés enyhébb formái.

Mint a fenti sor mutatja, a tolerancia szektorsemlegesnek mutatkozik a fent felsorolt jelenségekkel kapcsolatban, míg valójában előmozdítja ezek terjedését pusztán azzal a ténnyel is, hogy nem tesz ellenük semmit. Ez azonban nem igaz. Mert csak a közönyével is megteremti a lehetőségét bizonyos deviancia terjedésének. Azzal pedig, hogy a jó és a rossz közé egyenlőséget tesz, szalonképessé teszi a kétes vagy egyenesen káros, életellenes dolgokat.

Hogy mennyire nem semleges a *tolerancia*, mutatja az a kétarcúság, amellyel a neki nem tetsző értékeket igyekszik nem tolerálni. Árukkodó, hogy eme *toleranciának* nevezett szellemiség éppen a társadalom egészséges alapjait kezdi ki azzal, hogy az alantas emberi indulatokat, a durvaságot, az arroganciát és korrupciót, sőt a perverzítást igyekszik szalonképessé, elfogadhatóvá, megszokottá tenni.

A társadalom egészséges szöveteit, a szorgalmat, alkotó munkát, az egymás felé megadott tiszteletet, az utódok egészséges környezetét biztosító családot, a tisztességes munkával szerzett jövedelmet, a rászorulókkal való közösségvállalást kezdi ki. Azzal, hogy eltűri, egyszersmind preferálja a következő generáció szélsőséges és perverz megnyilvánulásait magatartásban, életvitelben, a kábítószertől és alkoholtól „illatozó” leépülését, a korrupciót, a bűnözést, a társadalom széthullását.

Hogy mennyire nem egy szűk deviáns csoport szélsőséges megnyilvánulásairól van szó, azt példázza, hogy a

Híd című evangélikus missziói lap 2010. évi 4. számában *Sipos Ajtony Levente* beszámol arról, hogy Hollandiában az óvodások számára készült ismeretterjesztő tévéadásban magyarázzák a kicsiknek, hogy a nemiségük nem velük született, hanem választható.¹ A cikk írója jelzi, hogy ez benne van az EU alap-iratában. Mert hogy valakik megszegik az együttlés iratlan szabályait, az nem kellemes, de mindig is voltak ilyenek. Hogy az autópályákon a soktízmillió autósodák arrogáns módon leszorítják a többieket, az sem új dolog. A szegénységet és a hajléktalanságot is jól *tolerálják* a gazdagok. Sodoma óta homoszexuálisok is léteztek, ha nem is fenyegette az osztársadalmat ez a veszély.

Az Úristen nem olyan tojást teremtett, amelyből bizonytalan, hogy jércévé vagy kakassá váló csibék kelnek-e ki. És vajon a tehén bizonytalan, hogy bika vagy üszöborjút hoz-e a világra? Ezt majd utólag fogják eldönteni, hogy melyik neművé válnak? Ez meghaladja a józan ész határait. Csak az ember ne tudná, hogy kislány vagy kisfiú született? A Biblia azt tanítja, hogy Isten kétneműnek teremtette az embert: „*Megteremtette Isten az embert a maga képmására, férfivá és nővé teremtette őket*” (1Móz 1,27). Évezredekig ez volt a világ legtermészetesebb dolga, ma túrhetetlenné vált? Az a „természetes”, ha valaki más neművé

Építészet a tolerancia jegyében

műteti magát?

Századokon át a tisztaság, a szorgalom, az egymás felé való tiszteletadás, a szülők, tanárok, idősek megbecsülése, az elesettek felkarolása volt az ideál. Ma pedig a környezet-szennyezés, a drog, az alkoholfogyasztás megteszi a magáét. A korrupció vagy a bűnözés visszaszorítása örök téma a médiában, miközben lényegileg nem változik semmi. Úgy tűnik, ezt is jól „tolerálja” a társadalom. Miközben a bűnözés hálás téma a hírközlő eszközök nézettségi fokának növelésére.

És hogy mit nem *tolerál* vagy nem tolerál egészen jól ez a nagyhangon tolokodó tolerancia? Ez is sokat elárul a lényegéről.

Mit nem tolerál a tolerancia?

- A következetes rendszeret, a fegyelmezett, kötelességtudó életmódot,
- az értékekhez való igazodást,

- a szerénységet, az alázatot, a szelídséget,
- a vallásos világnézetet és gyakorlatot,
- a hagyományok megbecsülését,
- az empátikus és szociális érzékenységet,
- a szorgalmat és a munkához való pozitív hozzáállást,
- a családot, a szülőket, a gyermekeket, a házastárs felé való elkötelezést,
- a tekintélytisztelést, a jólneveltséget, a jó modort,
- a csendet, a nyugalmat, a harmóniát, az elmélyülést, az emelkedett lelkeséget, az áhítatot,
- a finomabb benyomásokat a szépségideálban és az emberi kapcsolatokban,
- az igazságot és a szeretetet, mely valójában Isten abszolútuma.

Látszólag a keresztyén türelem és a tolerancia között ha nincs is megfelelés, de valamelyes szellemi rokonság mintha feltételezhető volna. Abban, hogy aki tolerál, nem minősít (legalábbis nem lépten-nyomon), nem üldöz, nem bélyegez meg senkit. A valóság az, hogy a keresztyén igyekszik „mindent eltűrni” (1Kor 13,7), még azokat a dolgokat is, amelyekkel egyáltalán nem azonosul. Nem adja be a derekát az értékvesztésnek, és egyetlen olyan „jelenségnek” sem, amit a Biblia bűnnek nevez. Ez pedig akkor is összeütközést jelent, ha a keresztyén szelíd lélekkel eltűri azt, ami körülötte történik. Ha már egyszer megváltottnak nem képes. De nem-hogy nem azonosul vele, vagy nem közönyös számára, hanem szenved tőle, miközben megpróbálja a környezetében élőket jobb belátásra bírni. Méghozzá saját maguk, szeretteik, utódaik, sőt mindenki más érdekében. Mondhatnánk akár a józan ész nevében. Az alap azonban a Biblia szava, amelyben a lét Teremtője, Megváltója és Gondviselője ad etalont az ember javára. A jót képviselik, tiszteletben tartva mindenki más véleményét, életvitelét (1Pt 3,15–16).

A türelemből a legnagyobb példa maga Isten. Mivel a teremtmények csak úgy létezhetnek, hogy Isten életben tartja és folyamatosan óvja őket. Isten megtartó és kormányzó tevékenysége nélkül a teremtményeknek vissza kellene sülyedniük a semmibe, amiből Isten teremtette őket.² Isten hosszan tűr, mert nem akarja, hogy némelyek elveszenek, hanem hogy megtérjenek és éljenek (2Pt 3,9). De Isten türelmétől távol áll a megalkuvás. Hosszútűrését félreérténénk, ha a gonosz dolgok felé való engedelménynek vélénénk. Az Úr Jézus választás elé állítja az embereket: *vagy legyetek jó fák és teremjete jó gyümölcsöt, vagy legyetek romlott fák és teremjete romlott gyümölcsöt* (Mt 12,33)! Köztes helyzet nincs. Isten türelme lehetővé teszi, hogy időt kapjunk az alapos mérlegelésre, de azután a döntés megkerülhetetlen.

Intolerancia a történelem folyamán mindig volt

- A zsidók keresztyénüldözése Krisztus korában és az első században,
- a rómaiak keresztyénüldözése,
- inkvizíciók,
- holokauszt,
- ateista-marxista vallásüldözés,
- a „tolerancia” intoleranciája.

A tolerancia szívesen hivatkozik a keresztyének történelem folyamán megjelenő intoleráns magatartására. Bár ne történtek volna meg ezek az események! De hogy ma

felelőssé tehető-e a hívő kortársak az elődök bűnéért, az kérdés. Az pedig nem kérdés – hanem a történelem ismeretének függvénye –, hogy mindig is voltak bibliás keresztyének, akik bibliás hitükért szenvedtek üldözést, miközben ők senkinek sem okoztak kárt vagy szenvedést.

A valóság az, hogy ennek a cinikus, értéktagadó, dekadens áramlatnak semmi köze az inkvizícióhoz, ami több száz éve megszűnt. Még a náci vagy marxisták által elkövetett bűnökhöz sem. Terjesztőik nem éltek át semmiféle gyalázatos, megalázó szenvedésekkel járó eseményt. Hanem csak arról van szó, hogy a túlzottan kipárnázott körülmények között felnövő aranyifjak unják magukat, és ha már minden gyönyörön és minden csömörön átestek, a drogon, szexpartikon, gyerekek megrontásán túl vannak, és botrányok ünnepezt szájukig még mindig életben maradtak, kell valami csiklandós polgárpukkasztás, amivel magukkal ránthatnak másokat, náluknál jobbkat is. Hiszen az abnormalitásban, a bűnben lenni sem jó egyedül. És ha a közmorál ezen a szinten beáll, legalább lelkiismereti skrupulusaik nem lesznek. De valószínűleg nem állnak meg egy bizonyos alacsony színvonalon, mert még mindig lesz lejjebb. Isten legyen irgalmas nekünk meg gyermekeinknek, unokáinknak is! Mert elszabadulhat a pokol.

Mi keresztyének egy tisztultabb világban érezzük magunkat otthon. Ez a tisztultabb világ pedig létezik. Mert vannak még gyermekeikben gyönyörködő és őket jóra nevelő szülők e világon. Unokáikért imádkozó nagyapák. Isten szavát gyengítés és meghamisítás nélkül továbbadó lelkipásztorok. Okos és egészséges ifjak és leányok, akiknek a belső embere is tiszta. Tehetségesek, szépek és bátrak. Akár a korszellemmel szembeszállni is. És vannak büntől megcsömörlő és azt megutáló megtérők, akik bizonyítják, hogy nincs semmiféle determináló hatása az Édenből való kiűzetés óta állandóan változó, de állandóan jelen lévő ördögi széljárásoknak.

Az istenképesség nem halt ki az emberből, hanem ott volt mindig is a kikényszerített vagy tolerált „jelenségek” alatt. Csak elő kell hívni, és él még az Isten, akinek van hatalma és joga ezt előhívni. Ez a hitből fakadó istenes életet élő keresztyének Krisztus-követése, amely egész életüknek alapdallama, egyáltalán nem tolerálják, hanem szeretik, élvezik, és otthonosan mozognak benne. Mert az ember harmóniára lett teremtve, rendre, szépre, jóra, értelmes alkotásra. Akármilyen mélyen van ez ember lelke mélyén eltemetve az igazság, jóság, békesség utáni vágy, mégiscsak ott van benne kitörölhetetlenül.

Az értelmes élethez azonban csendes és szerető erők keltenek, amelyek védenek, áldó és ihlető módon vesznek körül. Csak bele kell kóstolni az ezek nyújtotta örömbé, és ez az egész látszólagos szép új világ kártyavárként omlik össze.

Antalóczy Zoltán kardiológusprofesszor szerint a 21. századnak az az embere, aki az élet célját és értelmét elvesztette, és maga fölött már az eget is elhomályosította. Nem marad más választása, mint hogy Istenhez kiáltson, aki meghallgatja az embert.³

Van-e különbség az igazság és a hazugság, a jó és a rossz között?

A tolerancia általánosan elfogadottnak tűnő mércéje felveti azt a kérdést, hogy egyáltalán szét kell-e válogatni a dolgokat. Vagy minden csak ízlés, szokás kérdése. Alapjában véve közömbös, értéksemleges, akár párhuzamba állítható a jó modor a rossz modorral, a tiszteletadás a tiszteletlenséggel, a

rend és tisztaság szeretete a szemeteléssel, az ízes magyar szó a trágársággal, a munkával szerzett jövedelem a korrupcióval szerzettel, a kábítószerelés a józan életvitellel, a hagyományos családmodell a szinglivel vagy a homoszexualitással? Egyenértékűek-e ezek a dolgok? Különös, hogy a testi egészség kapcsán fel sem merül, hogy egy előrehaladott rákos daganat egyenértékű-e a kicsattanó egészséggel? Ez nem stílus kérdése, hanem az ember sorsának: életnek, halálnak meghatározója.

Akkor miért gondolnánk, hogy az életvitelünket meghatározó életszemlélet lehetne közönyös? A hagyományos bibliai és erkölcsi alapokon álló hívő, tiszta gondolkodásnak ezért is van józanító és tisztázó szerepe. Nem fogadja el, hogy az össze nem illő dolgok összekeverhetők. „*Jaj azoknak, akik a jót rossznak mondják és a rosszat jónak, és ráadásul magukat bölcsnek hiszik!*” (Ézs 5,20) „*Mi köze egymáshoz az igazságnak és a gonoszságnak?*” (2Kor 6,14)

Vannak ugyan dolgok, amelyeket nem lehet szigorú szabályok szerint elkülöníteni egymástól. A művészi alkotásról és a giccsről lehet vitatkozni, azt állítani, hogy pusztán ízlés szerint állnak távol egymástól. Pedig a valóságban mégis egy világ választja el a kettőt. Az erkölcsi értékek nem tartoznak ebbe a szürke sávval egybemosható kategóriába. A gyilkos és az áldozat nem állítható párhuzamba olyan alapon, hogy mind a kettő ember, mind a kettőt anya szülte, és feltehetően mind a kettőnek volt gyermekkor, sőt a gyilkosság alkalmával mind a ketten ugyanazt a kést látták.

A múlt században a legtöbb nyugati nagyvárosban a templomok tartoztak a legjelentősebb épületek közé. Az emberek nemcsak eljártak az istentiszteletre, hanem magától értetődő volt a legfőbb emberi érték tisztelete. Az idősek, tanultak, tudósok tanácsának súlya volt. Az emberi értékek megbecsülése volt általános, és az ettől való eltérés a *tolerált*. Manapság populáris „sikerrecepteket” trombitál minden fórum, és az emberi életet, testi és lelki épségét élvezetből összetörhető játékszernek tekintik. Pedig boldogabbak vagyunk művelten, értelmesen tevékeny életmóddal. Örömet okoz még egy jól sikerült munkadarab is.⁴

Még akkor nem is beszéltünk egy boldog családi élet békéjéről, egészséges testű és lelkű fiatalokról, bontakozó fizikai és értelmi képességük nagyszerűségéről, tehetségük kibontakozásáról és beéréséről, várható kiegyensúlyozott és kiteljesedő sorsukról, annak gazdag színeiről, a megtalált hivatás örömeiről, a rendezett élet ezerféle ajándékáról. A gonosz és lealjasító dolgok ehhez nem keverhetők. Hanem a jó elveszi a területet a rossztól, a rossz meg tönkreteszi a jót.

Jegyzetek

- 1 *Hid* evangélikus missziói magazin; 2010. IV. sz. 30–35. o.
- 2 Wolfhart Pannenberg: Rendszeres teológia 2; 41. o.
- 3 Ifj. Fasang Árpád – Fodor András: Hivatás és hitvallás (gyűjtemény) Antalóczy Zoltán kardiológus; Mundus Magyar Egyetemi Kiadó, Budapest, 1998. 42. o.
- 4 I. m. Berczi István immunológus egyetemi tanár; Winnipeg, Kanada, 151. o.

Gyermekszáj

Jobban szeretem anyuci testvérét, mint a sajátomat. Anya testvére a nagynéném, az enyém meg senkim!

Anya pocijában van egy baba, csak azt nem tudom, hogyan nyelte le.

Az anyukákra nem szokás kiabálni, ők hasznosak.

A félsziget egy olyan sziget, amit nem fejeztek be teljesen.

A nagy azért kövér, mert tele van szeretettel.

Minél öregebb az ember, annál drágábbak lesznek a fogai.

Amikor a nagyinak fájnak a fogai, egyszerűen pohárba teszi őket.

Egyszer olyan beteg voltam, hogy negyven kiló lázam volt.

Nekem már nincsen nagyim, elültettük a temetőben.

A svájci teheneket elsősorban csokigyártáshoz használják fel.

Szardínia lakosait szardíniának hívják.

Hogy jó legyen, a kórházi nővéreknek teljesen sterilnek kell lennie.

Az orvosok azt mondják, hogy a halálos betegségek a legrosszabbak.

Amikor a kistesóm született, akkumulátorba kellett tenni.

A lepke egy olyan rovar, amely a helikopterek családjából származik.

A leghasznosabb állat a disznó. Mindene felhasználható: elejéből-hátuljából hús van, a bőréből cipő, a szőréből kefe, a nevével meg káromkodni lehet!

Az állatkert egy szuper hely. Olyan állatokat is lehet látni, amelyek nem is léteznek.

Nem vagyok megkeresztelve, de azért be vagyok oltva.

Az életbiztosítás egy olyan pénz, amit az kap meg, aki túléli a halálos balesetet.

Nem tudom, hány éves vagyok, mert ez állandóan változik.

Nagyon megijedtem, amikor anya megbetegedett. Azt hittem, apu fog főzni ránk.

A gyerektartás a gyerekek fizetése, amikor apa elköltözik otthonról.

Az örökbefogadás sokkal jobb lehetőség, mint a szülés. A szülők saját maguk választhatják ki a gyereket, és nem kell mindenáron elfogadniuk azt, amit éppen kapnak.

A pápa a Vákumban lakik.

Minden hal termel ikrát, az oroszok még kaviárt is.

A teheneeknek nem szabad gyorsan futniuk, hogy ki ne lötyögjön a tejük.

A férfiak nálunk csak egy nővel házasodhatnak. Ezt úgy hívják, hogy monotonía.

(Internetes levelezésből)

MISSZIÓTÖRTÉNETI SZEMELVÉNYEK

Szebeni Olivér

„Ne vesszen el senki miattam!”

Rottmayer János

(1849–1925)

1879-ben alapították a kolozsvári polgári körök az *Ellenzék* című hetilapot, és elég különös, nem tüntették föl az impresszumban sem a laptulajdonost, sem a főszerkesztő nevét. Arra is csak következtethetünk, hogy milyen gyakran jelent meg a szokatlanul nagy formátumú lap. Vajon miért nem számozták meg az oldalakat? Az *Ellenzék* törekedett széles körű tájékoztatásra, az értesültség látszatára sokat, a pontosságára kevesebbet adott. A *Békehírnök* 1902-ben idézte az *Ellenzék*et, a híryanag azonban három évvel később jelent meg. Az újság a kolozsvári levéltárakban vagy a budapesti Széchényi könyvtárban nem volt található.

A Szamos folyó mellett a XIX. század végén hírek terjengtek idősebb *Rottmayer János* (1818–1901)

bibliaterjesztő munkájáról. Az első három Hamburgban bemelegített és hazatért hívő egyike volt ő, aki a szabadságharc előtt (1846-ban) pesti műhelyében munka után imaórákat tartott, majd a Habsburg-önként és -megtorlás idején emiatt hadbírótság elé került. Sem ő, sem társai nem bírták túrni a zaklatást, *Vojka János* Skóciába települt, a harmadik társuk, *Marschall József* szülőföldjére ment vissza, a Bécs melletti Hehesbrunba.

Csoják Attila „Első zsengek” című fotográfiája alapján tudunk róluk. Nagy a valószínűsége, hogy a három asztalos közül a legalacsonyabb Rottmayer János, a legmagasabb Marschall József, és a kizárásos módszer alapján világos öltönyben Vojka János áll a kép jobb szélén. A felvétel Hamburgban készült, egy új imaház megnyitásakor, 1867-ben. A *Csoják-könyv* (1928-ban) fentebb említett képe ebben a sorrendben nevezi meg őket. Nevüket azonban más változattal írja, nem úgy, ahogy most olvastuk. A mai olvasónak ez szúrja a szemét. Az eltérést azzal indokoljuk, hogy a két Rottmayer így írta a nevét, Woyka pedig ezt a formát azért vette föl, mert választott hazájának angol környezetében ez tűnt egyszerűbbnek.

Idősebb Rottmayer János 1866-ban Pestről Kolozsvárra ment, és ott a Skót Bibliatársulat bibliálerakatának („depot”) vezetője lett. A francia szót jó ideig használtuk. A bibliaterjesztés az egykori Habsburg közép-európai birodalom sokféle nemzetisége között a korabeli úttörőink módszere volt. Idősebb Rottmayer János özvegye, majd újabb házassága után is a bibliálerakat vezetője maradt. Második házassága állítólag az asszony uralomra törő hajlama miatt nem volt eszményi. Talán ez a körülmény járult hozzá, hogy Rottmayer János hasonló nevű fia elhagyta Kolozsvárt, és Bécsbe költözött. A *Johann Gerhard Oncken* által alapított bécsi gyülekezet első huszonkét tagja *Millard Ede* bibliaterjesztő lakásán jött össze, az Opernring úton, egy toronyszobában. A gyülekezet megnyitásán jelen volt a kolozsvári apa és fia. Ennek alapján kaptunk Bécsből dokumentumokat. A bennük lévő adatokról a bécsi levéltáros, *Richard Matschinger* leveléből értesültünk. Eddig vagy semmit nem, vagy csak keveset és tévesen tudtunk *iff. Rottmayer*ről.

*Csoják Attila „Első zsengek” című művében:
Marschall József, Rottmayer János és Vojka János*

Ifj. Rottmayer János Pest-Budán született 1849. július 25-én. Ugyanott baptizálta *August Liebig* 1865.

szeptember 22-én. Bécs 3. kerületében, Barichgasse 6 alatt lakott, és foglalkozása: könyvelő.

Törődés a távolban élőkkel

Idősebb Rottmayer János rendszeresen közölte missziós helyzetét és lehetőségeit a bécsi hívőkkel. A németországi kiadású *Missionsblatt* 1865. júliusi száma (112. old.) megírja a szabadságharc utáni nehézségeiket. A pest-budai első baptizálás kilátásairól számszerűen azt is közli, hogy öten-hatan lehetnek. A levélben a lehetséges bemeztető nevével csak ennyit: „Liebig testvért szívesen fogadnánk.” Ennek ellenére később az első pest-budai baptizálóról két másik személyt

Idősebb Rottmayer János (1818–1901)

említenek nálunk: a hamburgi J. G. Onckent és a berlini *G. W. Lehmann*t, pedig akit szívesen látnak, az a személy jött el.

A már említett Marschall Józsefről nem kaptak Bécsben hírt, ezért elhatározták, hogy két testvért utánaküldenek, és felderítik, mi van vele. Talán Nagykanizsán megtalálták. Hasonló testvéri érdeklődés lehetett *Meyer Henrik* és első felesége 1873-as látogatása is. A bécsiek törődtek a távolban élőkkel.

Az óriási és soknyelvű, egykori büszke közép-európai nagyhatalom területén élő gyülekezeti vezetők évenként rendszeres konzultációt tartottak. A kapcsolat ápolása áldozatot követelt, de eleink meghozták ezt az áldozatot.

Most mindezekről páratlan értékű tájékoztatást kaptunk Bécsből, a Mollardgasse 35. alatti gyülekezetünk levéltárosától, Richard Matschinger testvérünktől. 2011. június 6-i kísérőlevelében a következő megjegyzést közli: „Sok bizonylatot és feljegyzést lapoztam át, és egyeztetés után

kiválasztottam az ellentmondásos adatok közül” a közölteket. Kiegészülhet eddigi missziótörténelmi ismeretünk bécsi anyakönyvi bejegyzések alapján (Register¹ Nr. 18.). Az 1996-os kiadású alapkönyvnek tekintett kiadvány hiányosságainak egyikét, ifj. Rottmayer János személyi adatait pótolhatjuk. Egyben az is eldőlt, hogy az első budapesti „alámerítést” 1865 őszén G. W. Lehmann berlini, vagy talán a már 65 éves hamburgi J. G. Oncken tartotta-e.² A nyelvismeret hiánya, és egyéb okok következtében, a hatvanas évekig abban voltunk, hogy J. G. Oncken jött bemeztetni a Dunába ifjabb Rottmayer, és Nagyszalontára diakónussá avatni *Kornya Mihályt*. A fantázia elragadtatással írt arról, hogy a „nagy Oncken” láttán a missziós lelkelet szárnyakat adott az embereknek. Pedig akkor már csak egy „kis” Oncken, név szerint *Fritz Oncken* (1817–1905) jött Magyarországra, aki maga sem volt fiatal, de ezt a családi nevet viselte, mivel Oncken szülőfalucskájában, Varelben (ejtsd fárel) több

Johann Gerhard Oncken (1800–1884)

hasonló családi nevű ember élt. (Aki leleplez egy történelmi tévedést, az általában nem „jó fiú”.)

Ifjabb Rottmayer János – a jó fiú – őszintén törekedett arra, hogy édesapja nyomdokaiba lépjen. 1871 áprilisában ő is nyilatkozik egy vasárnapi iskolai tanítók nemzetközi kapcsolatát ápoló könyvben (*Sendschreiben* 1870–1873).³ A vasárnapi tanítók egymással egész Európa területén rendszeres kommunikációs kapcsolatot ápoltak abban az időben. Az időszakos folyóiratban az ifjabb Rottmayer János két levelét közölték. A 22 éves ifjabb Rottmayer Kolozvároott ma-

gyar gyerekeknek vasárnapi iskolát tart, küzdve a nyelvi nehézségekkel: „Ne vesszen el senki miattam”⁴ – írja, és újra próbálkozik. Az augusztusi számban a 118-ik zsoltár 15-ik versével mondja: „Az Úr jobbjá hatalmasan munkálkodik!” Vonatkozhat ez nyelvismeretének javulására, de a gyermekek létszámának növekedésére is. A második közleményét nevezhetjük mai szavakkal „imalevelnek”, mert „mint gyenge

Gottfried Wilhelm Lehmann (1799–1882)

eszköz” imádságos támogatást kér hasonló munkatársaitól, „különösen ezért az országért és városért”.

1876-ban Millard Ede, az angol állampolgár fokozatosan átadta ifjabb Rottmayer Jánosnak a bécsi gyülekezet vezetését. Előbb pénztáros lett, majd választott presbiter. Több ausztriai gyülekezet (Graz, Ternitz, Trieszt), és a pozsonyi alakult meg időközben Rottmayer munkájával. 1881-ben Rottmayer János (2) lett a bécsi gyülekezet vezetője, és csak később vezetett be egy bizonyos Koch nevű prédikátort a szolgálatba. 1885-ben Rottmayer János (2)

kezdeményezésére alakult meg az Osztrák–Magyar Baptista Gyülekezetek Egyesülése.⁵ Egyik németül és kézzel írt eredeti jegyzőkönyv őrzi az osztrák–magyar baptista egyesülés földrajzi és intézményi adatait, amelyekről a hazai lelkészeink talán sohasem hallottak. Ezer kilométeres távolságban élő missziómunkásaink találkoztak, hogy megbeszéljék a gyülekezeti helyzet missziós körülményeit. Galíciából például Prágába vonaton 30 óra volt az utazás.

A küldöttek beszámoltak a gyülekezetek taglétszámáról.⁶

Bécs, Pest és Kolozsvár lélek szerint egészen közel voltak egymáshoz. Apa és fia között a nagy távolság ellenére is volt együttműködés. A családi élet híreit is megosztották. 1879-ben született Bécsben a „harmadik Rottmayer János”, és nemsokára Rottmayer Jenő. Az idős kolozsvári bibliaterjesztő 1880-ban karácsony felé üdvözlőt küld Meyer Henriknek Erdélyből, aki az egyre növekvő új magyar fővárosban éppen Jézus Krisztus születése ünnepére készül. Felejthetetlen nap ez egyrészt a naptári ünnepre tekintettel, másrészt 1874-ben karácsonykor döntött két óbudai házaspár, akiket 27-én a budai Lukács fürdőben Meyer testvér baptizált mint első hitvallókat. Hat évvel később Meyerék készülnek az esemény megünneplésére, és december közepén Erdélyből köszöntik őket. Az üdvözlőt átadása bekerül egy jegyzőkönyvbe. Micsoda kár, hogy a néhány hónapra hazánkban felbukkanó egykori jegyzőkönyvek kézen-közön eltűntek.⁷

A jegyzőkönyvek tájékoztatása szerint az óriási misszióterületen – az Alpoktól Bukovináig – összesen 870 gyülekezeti tagot számláló misszióink közül hazánkban 1885-ben 601 fő él (lásd a táblázatot a lap alján). A magyar olvasónak a fenti helységnevek közül Snyatin (ejtsd szniatin) tűnik legkevésbé ismertnek. Az egykori Monarchia keleti szélén, Galíciában, a cári Oroszország határán és a Prút folyó partján volt a város, a mai Ukrajnában. Ferdinand Massier prédikátort a szövetség elnökévé választották. A fáradhatatlannak tűnő missziómunkás a rengeteg gyaloglástól kimerülten a század végén Sátoraljaújhelyre költözött.⁸

Szlovákiai testvéreink német nyelvű kiadványában említik, hogy 1887 tavaszán a bécsi Rottmayer baptizálta Nyitrán az első pozsonyi asszonyokat, majd a férjüket kissé később.⁹ A pozsonyi misszióba álló első prédikátor a nálunk szintén ismert Bauer József (1862–1940), akivel Rottmayer János (2) lépett a hullámsírba, Jézus Krisztuséhoz hasonló „keresztiségre” Ternitzben.¹⁰ Egy csepeli asszony, Schönek Gézané említette, hogy édesapja Bauer József ternitzi lakásán

Helység	Munkások	Taglétszám
Bécs	Edward Millard és Johann Rottmayer (2)	101
Graz	Ferdinand Hofmann és Theodor Keil	26
Prága	Heinrich Novotny	26
Snyatin	Ferdinant Massier	116
Budapest	Heinrich Meyer, Kornya Mihály, Johann Gromen, L. Tatter, Steiner János, Lajos János, Lisztes Mihály, Rottmayer János (1)	601
Összesen		870

találkozott Rottmayer János (1) és *Henrik Novotny* testvérekkel, bár hozzá, a kisgyermekhez képest nagyon idősök voltak. Szemtanúja volt a rendkívül mély testvéri szeretetnek és tiszteletnek, amivel édesapja körülvette akkori vendégeit.¹¹ Bauer József egész életében hűséges szolgája volt Istennek. Német nemzetisége nem gátolta meg abban, hogy a magyar szövetség vezetőivel vagy szlovák hívőkkel jó kapcsolatot ápoljon.

Munka Isten országáért

A hatalmas Habsburg Birodalom szívében évente összehívott konferenciák elsősorban a testvéri szeretet felépítését és erősítését szolgálták. A szervezet minden gyülekezetébe küldött körlevelekkel adták hírül a konferenciák tervét. Előkészítették adminisztrációs és protokolláris részleteit, és főként a szellemiségét.

Richard Matschinger levéltáros testvérünk két ilyen körlevelet küldött.¹² Az első 1887-ben hív Budapestre az osztrák–magyar baptista gyülekezetek konferenciájára. Augusztus 21-én, az új imaház ünnepélyes megnyitását követő napon, 22-én fognak tanácskozni. A feladó nem utal saját lakcímére, a lap alsó szélén alig fér el a dátum és az aláírás. A konferenciára Johann Rottmayer bécsi gyülekezeti vénnek megbízólevelet adnak (mandátumot) 1987. július 30-i keltezéssel. Aláírója *Ferdinand Hofmann*, grazi prédikátor. A második körlevél 1889. február 25-én kelt, és Bécsbe hív. A végén lakcímváltozás található: Phorusgasse 2. 14. Úgy tűnik, hogy ifj. Rottmayer könyvelő elég gyakran változtatja a lakását Bécsben. Egy későbbi, édesapjától származó és 1894. január 29-iki *Szabó Andrásnak* írt levél értesít. Az idősebb Rottmayert kérhették a hazai vitás kérdések első hullámának enyhítésére.¹³ A válaszban megjegyzi, hogy közvetítőként Bécsben tartózkodó fiát ajánlja, akinek címe: Wien, 6. Gumpendorfer–Strasse 65. első emelet. Forduljanak inkább hozzá, mert jobban tud már a fia magyarul, mint ő maga.

Lényeges elv a gyülekezetek demokratikus képvisellete, ami komoly szervezési feladat. Parlamentáris rendszert követve 100 tagonként egy küldöttnek van szavazati joga. Vendégeket szívesen látnak. Voltak is ilyenek sokan. (Meyer Henrik aggódott, kibírják-e a nagy tömeg súlyát a karzatok.) A messziről érkezőknek gondoskodtak szállásról, étkeztetésről. Utazási költséget a küldő gyülekezetek adnak a képviselőiknek. A szellemi előkészületre is gondot fordítottak. Erre egy nappal előbb a küldöttek imaóráin biztosítottak lehetőséget. A tárgyalási program összeállításához a küldő gyülekezetektől írásbeli ajánlatokat kértek.

Az írásbeliség egyben a fordítók munkáját is könnyítette, hiszen németül tanácskoztak. A soknyelvű Monarchiában a német nyelv ismerete csak kívánatos előny volt, de mindenki nem beszélt németül. Akik beszéltek, azoknál is eltérő volt a megértés szintje. Készülni kellett tehát a várható felszólalásokra. A másnyelvűséget a közösség mégsem tartotta problémának, inkább egzotikum volt és örömet váltott ki. A Monarchiában lévő 72-féle nyelvet még részlegesen sem sikerült senkinek elsajátítani, esetleg valami keveset tudtak az emberek több nyelven. Főleg akkor, ha naponként találkoztak otthonuk környékén olyanokkal, akikkel kommunikálniuk kellett. Egy megcélzott nyelvi

közösség felé irányuló missziós viselkedés szintén serkentette a nyelvtanulást. Első helyen egy-egy bibliai idézet tudása volt nagyon tanácsos, a második helyre tegyük a köszöntést! Például „Az Úr áldjon meg!” (sajnálhatjuk, hogy egyre kevesebben törődünk az egykor oly kedves „egyházi köszöntésünkkel”).

A dokumentumok által képviselt 14 év (1885–1899) többnyelvű közösségét nem osztotta meg a nemzetiségi jelleg. A századforduló előtti években a nemzetiségi ellentét nem gyülekezeti szinten mutatkozott, sőt a gyülekezetekben sehol nem volt tapasztalható. Ennek következtében teljesen jelentéktelen volt a nyelvezet használata körül oly haszontalan későbbi vita.

A két budapesti ülés jegyzőkönyvében megörökítették a missziós indulás részleteit. Ez viszont bizonyít érdekklódséget a missziótörténelem iránt. Felsorolják az osztrák fővárosban a gyülekezet alapítás évét: 1869. Grazban (ejtsd grác) 1870-ben, a dobudzsai Cataluiban (ejtsd kácáluj) 1879-ben keletkezett gyülekezet. Utóbbi török fennhatóság alatt állt. A cári Oroszországból száműzött bibliai keresztyéneket befogadták. F. Massier 1879-ben három személyt baptizált elsőként Cataluiban. A jegyzőkönyv ezután kiemeli a cári Oroszországból elűzött, lengyel származású férfi nevét. *Kowalski* Beszarábiában és Bukovinában volt bibliaterjesztő, de száműzték. Munkája révén Snyatinból Massier testvér 1882-ben 48, majd 1884-ben újabb 44 hitvallót baptizált a török Cataluiban, ahol ma román város van.¹⁴ A tanácskozás második ülésén foglalkoznak a szervezet megalakításának előnyeivel, céljaival. Végül felvetődik az állami elismerés ügye. Végül Bécs, Budapest, Prága küldöttei közül végrehajtó bizottságot választanak, öt személyt.

Alapvető missziós koncepció

Az 1887. augusztus 22-én megnyitott konferencia jegyzőkönyve hasonló kivitelű, mint az első.¹⁵ Erre küldtek megbízólevelet ifjabb Rottmayer Jánossal.

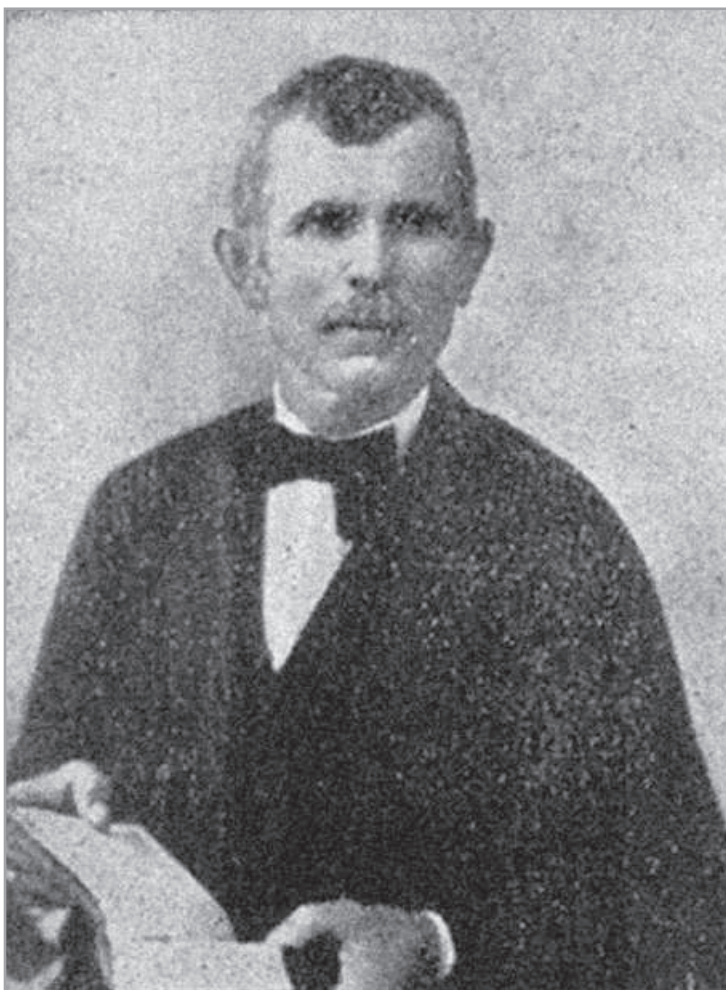
Ebből a történelmi távlatból és az akták szövegéből egyértelműen arra következtethetünk, hogy a misszió legfőbb célja nem tagtoborzás, mondjuk így a taglétszám okvetlen növelése, sem a tolakodó meggyőzés. A bűnös embereket keresték, hogy a megismert Jézus Krisztus üdvözítse őket. Azután „a megmentett lelkek” megtartása volt a lelkigondozás célja. Áldozatos életű hívő keresztyénekké váltak. Önmaguk körétől, földrajzi helyzetüktől és nemzetiségüktől függetlenül. Egyeztetett és homogén konfesszionális nézetek, lelkiismeret és lelkiismeretes, etikus magatartás jellemezte a gyülekezetet. Megtérésükkel tényleg más emberekké váltak, mint amilyenek a korabeli társadalom tagjai voltak.

A Monarchia belpolitikájától magukat távol tartó hívők között az idegen anyanyelv feszültséget támasztó meghasonlása csak egy évtized múltán jelentkezett, de akkor is külső kezdeményezésre. Az 1905-ös állami elismerés után jutott hevesebb fázisába a másnyelvűség ügye. A történelmi források arról beszélnek, hogy a hívők valóban testvérek voltak, bármilyen volt az anyanyelvük. Tapintatosak, szeretetteljesek, tisztelettudók voltak egymás iránt. Megtalálták a hangot egymás között, ami Isten ígétéjén alapult: „*Nem személyválogató az Isten, hanem minden nép között kedves előtte, aki félti őt, és igazságot cselekszik*” (ApCsel 10,34–35). A missziós

expanzió egyik fő feltétele volt, hogy ne nézzenek le egyetlen nemzetiséget sem. A sértő megkülönböztetéssel azonnal kockáztatták a barátságos, evangéliummal átítatott, meggyőző beszélgetés kialakulását. Különben akár a germanizálás, vagy éppen az ungarizálás vádját váltották volna ki.

A szociális ellentét sem volt égető probléma. A kiváltságos osztály nincs jelen, az értelmiségiek száma is csak ezreléknyi a hívők között. A monolitikus közösség a kevésbé művelt nemzetiségeknek előbb szellemi értékeket adott azért, hogy saját körein belül önképzési lehetőségeket biztosított. Aki a rendkívül csekély értelmiség köréhez tartozott a gyülekezetekben, a különféle tanfolyamok, képzések eszköze lett. Széles körben mozdította elő a gyülekezeti közösség a felemelkedést. Mai kifejezéssel élve missziókkal eredményes „felzárkóztató program” járt együtt. A gyülekezet az ígét hirdette, nem művelődési otthon volt. Viszont katalizált nyelvi kultúrát, közösségi szellemet és társadalmi felelősséget. Az általános műveltség színvonala az iskolai dokumentáció kereteihez képest lényegesen kedvezőbbé vált, mint másoké. A testvéri szeretet a társadalmi feszültségeket jelentősen szublimálta, ha egyáltalán szükség volt rá.

A Rottmayer család nevével fémjelzett korszakot magyarországi misszióink hőskorának tekintjük. Az alig néhány évig fennmaradó osztrák–magyar baptisták egyesülése (Vereinigung) nem személyi okokból szűnt meg, a népesedő területi közösségek nagy távolságra voltak egymástól, ezért

A nagyszalontai származású Kornya Mihály

került sor a szervezet megszűnésére. Elsőként a szlávok, második kilépőként a magyarok (a nemzetiségekkel) váltak ki, és szerveztek új nemzeti szövetségeket. A mi területünkön élő népek a Kárpátoktól a balkáni és adriai térségig különösen gyorsan népesedtek. 1887-ben, amikor Budapesten megnyílt az imaház, Millard Ede, a bécsi bibliakerak vezetője 65 éves, de közszeretettel áll a hívő gyülekezetek előtt. Nagyon örült volna mindenki a megjelenésének. Abban az időben Cannstadtba ment üdülni. Jó munkája gazdag gyümölcsözésére gondolhatott – amint a jegyzőkönyv első oldalán megjegyzik. Egy árva szó sem hangzott el az irigység jegyében.

Az 1887. augusztus 22-i harmadik konferencia¹⁶ az új budapesti imaházban Meyer Henrik barátságos köszöntésével, a prágai Novotny és a snyatini Massier testvérek imádságával kezdődött. A budapesti – pontosabban a magyarországi – gyülekezeteket tíz úttörő igehirdető képviselte. Bécsből ketten érkeztek. Jöttek viszont újabb területekről igeszlók: a mai Vajdaságból *Peter Gyula*, és Lengyelországból *A. Meereis*, aki később hazánk északi részére települt át. *Gógutz Illés* Zilahból, Kolozsvárról id. Rottmayer. Még a távoli Bulgáriából is volt érkező. A várva várt tanácskozás folytatódott a gazdasági beszámolóval, majd ifj. Rottmayer János igemagyarázatával a Zsid 13,14 alapján.

Az imaház megnyitása után tartott konferencián felvett jegyzőkönyvből kiemelhetjük alapvető koncepcióként Meyer Henrik egyik felszólalása alapján a missziómunkások képzésének ügyét. Egészen pontosan misszióban helytálló, kipróbált emberek továbbképzéséről van szó. Meyer említi, hogy esetleg más szövetség keretében, rövidre fogott oktatásban részesítenének szolgálatban álló testvéreket, például Königsbergben.¹⁷ (Königsberg a régi Kelet-Poroszország fővárosa, ma orosz Kalinyingrád.)

A bécsi gyülekezet levéltárából érkezett az eredeti kéziratokkal egy magyar nyelvű határozat *gróf Csáky Albin* vallás és közoktatási magyar királyi minisztertől, 38 388 szám alatt. Pozsony szabadkirályi város rendőrkapitányságának és ifj. Rottmayer Jánosnak címezték.¹⁸ A másolat kelte 1890. szeptember 20. Ez az okmány a még nem legalizált baptista misszióknak engedélyezi Pozsonyban terembérlet megkötését. Miután nem számít a gyülekezet természetes jogi személynek, aki a bérleti szerződést megköthetné, megértően elfogadják ifj. Rottmayer János bécsi lakos bérbevételei közreműködését. Mindössze a már akkor készülöben lévő 1895-ös 43-ik törvénycikk szavaival élnek, és miheztartás végett emlékeztetnek, hogy a gyülekezet „házi istentiszteleteinek” keretében ne legyen törvénysértés, sem „közkerülésbe ütköző cselekmény”. Ezzel vált a missziómunka törvényessé Pozsonyban.

A bécsiek kedvezőbbnek ítélik a döntést a gyülekezet állami legalizációjának mai ausztriai helyzetéhez képest. A gyülekezeti levéltáros azt írja, hogy kedvezőbb a törvényes állapot Magyarországon ma is. „Itt nálunk, Ausztriában az állam és a Vatikán közötti konkordátum miatt még problémás az állami elismerésünk” – írja a gyülekezeti levéltáros.¹⁹ Vagyis a Magyarországi Baptista Egyház legitimálásához hasonló

még nincs Ausztriában. A bécsi gyülekezet bejárata felett függő figyelmeztető tábla – 18 éven aluliaknak a belépés nem tanácsos – a második világháború után került le a kapubejárat fölé.

Kibontakozás

A Közép-Európa mai államaiban úttörő és egyházszervező munkát végző Rottmayer János (2) működése abszolút számokban nem ért el látványos eredményt, de elérte a virágzó misszió legfontosabb feladatát, hogy a gyülekezet és a pásztorok *megtartsák a lélek egységét békességben* (Ef 4,3). Éppen ezért korunk előtt jó példa lehet, annak ellenére, hogy neve, személyisége és a tőle kapott szellemi örökség nem kapott kellő méltatást, vagy még kevésbé méltó figyelmet.

Mindez érthető a parlamentáris demokratizmus jegyében. A konferenciái beszámolóból megtudható, hogy ugyanabban az évben Rottmayer testvér baptizálta a felvidéki Nyitrán az első négy hitvallót. Arról sem volt tudomásunk – és a bécsi levél megbízhatóságában nincs okunk kételkedni –, hogy 1895. december 31-én a zágrábi és a pécsi baptista gyülekezet (Agram und Fünfkirchen) csatlakozott a bécsi missziós központhoz.

A bécsi – „az országos” – missziós szervezet konferenciáját 1892-ben ismét Budapesten rendezték a nagy távolságból összesereglett küldöttek. Akkor csatlakoztak „határon kívüli” gyülekezetek is Bukarestből, Ruscsuból. Román és bolgár testvérek érkeztek Budapestre. Ennek a jegyzőkönyve eredetileg is saját birtokunkban volt, a fordítását is megkapták a Történelmi Bizottság egykori tagjai. A témához illik a szélesebb körű ismertetése. A szervezeti élet népesedésén túl (a régebbi ötről kilenc régióra növekedett) a gyülekezetek összehangolódására figyelhetünk fel. Négy ülésen tárgyaltak és sok ekkleziológiai kérdést vetettek fel. Mindegyikhez többen szóltak hozzá, és a végére az elnök hozott ajánlatot az előzetes vélemény és szavazatok alapján.²⁰

A legfontosabb kérdések között a misszió (lélekmentés) lehetőségeit vizsgálták meg, és mindenkit erre buzdítottak. A polgári foglalkozás mellett végzett missziós tevékenység a legalkalmasabb új gyülekezetek alapítására. Fontos felismerni az erre alkalmas személyeket, és céltudatosan nevelnünk kell őket. Meyer Henrik említette, hogy a „budapesti missziómunkások 60–70%-a nem díjazott”. Az önkéntes missziósok például a téli pangás idején szívesen áldoztak szabad idejükből Isten országa ügyére. Legfőbb azonban, hogy az igehirdetők mindenütt tartsák éberén a missziós lelket. Elképzelhetetlen volt, hogy egy „hítség” hétről hétre várja a betérőket az imaházba. Az úgynevezett „téli munkások” útnak indultak, ismeretlen irányba, tanyákra, más községekbe, magukat Isten vezetésére bízva egy-egy gyülekezetből tucatnyian. A barátságos fellépésű önkéntes igehirdetők a XIX. század végén ellepték az országot. Páronként vagy csoportosan, ritkábban magányosan indultak bizonyosságot tenni leleményes kezdeményezéssel, és a legkülönbözőbb viszonzásoktól sohasem riadtak vissza.

A díjazásból nagy ügyet csináltak egyesek. Tudnunk kell, hogy aki kizárólag a missziói munkát választotta, és teljes idejét odaszentelte, egyáltalán nem „élt a misszióból”, miközben az önkéntesek a „misszióért éltek”. Utóbbiak tavaszkor folytatták például a mezőgazdasági munkát, míg a teljes idejű munkásoknak a gyülekezetek ügyeit kellett fel-

adatuknak tekinteniük. Senki sem vagyonosodott meg közülük.

Prágából Novotny testvér arról szól, hogy a miszionárius az Úr követe. *M. Lerch* testvér²¹ lelkesít az önkéntes munkára, mert tapasztalni lehet az Úr kegyelmének hatalmát. August Meereis ajánlja, hogy „jelenítsük meg az életünkben a Mestert, Jézus Krisztust, ő legyen a példaképünk”. Mások mindenkit a következőképpen óvtak: „Ne saját becsvágyunkra fordítsuk a missziós eredményeinket!”

Külön tárgyalták a testvérek a belpolitikai kérdések iránti fokozódó érdeklődés bölcsen behatárolt kereteit. Ezzel függött össze a nemzetiségek problematikája is. Voltak, akik óvtak mindenfajta politikától, mások viszont nem tartották jónak a merev elzárkózást minden politikai kérdéstől. Az osztrák–magyar szövetség XIX. századvégi munkáját nem jellemzi a budapesti meghasonlás (nyelvi ellentét), bár időbeli átfedés mutatkozik a német baptisták szövetségei között. Az osztrák–magyar szövetségből a már említett nagy távolság miatt a elsőként a szláv gyülekezetek válnak ki 1898-ban (Prága, Snyatin, de Pozsony még nem).²² Meyer Henrik önéletrajzában 1899-re teszi „a magyarok” kilépését a szövetségből, bár ezt valószínűleg még nem lehet döntő időpontnak tekintenünk.²³ A különböző, főleg a vitákról szóló – mondhatjuk legendás – történetek 1893 után kezdődnek. A keletkezésükre elfogadható történelmi bizonyíték nincsen, kisebb-nagyobb változtatások, különböző variációk a tény állagát gyengítik.

Rottmayer János (2) 1901-ben, édesapja halála és az ő húszévi szolgálata után Bécsben bejelentette szándékát, hogy haza kíván költözni Kolozsvárra. Évekkel később teljesítette ezt a bejelentést. A Rottmayer család igen népes, a mai leszármazottaikat főleg a nyugati világban találjuk. Az Európai Baptista Föderáció titkára hazánkban járt, meghallotta közöttünk az általa ismert család nevét, és közlékenyen elmondta: Düsseldorfban volt egy gyülekezeti gondnok. *Rottmayernek* hívják. Megbízható, szolgálatkész, példás életű keresztyén.²⁴

Rottmayer János (2) végleges kolozsvári lakóhelyén már nem mondható fiatalembernek; de ki az, aki a missziómunkát szívvel-lélekkel végezte, aztán egyik napról a másikra abba tudja hagyni? Amikor Berlinben ülésezett az Európai Baptista Szövetség, első konferenciáján jelen volt a kolozsvári gyülekezet képviselőjében a szlovák és román nemzetiségiek igehirdetőiből álló küldöttséggel, mintegy ötvennégy fős társaságban.²⁵ A magyarországi misszió kialakulásáról mondott beszámoló elismerte az 1901-ben elhunyt Rottmayer János szolgálatát, de fiáról és a kolozsvári gyülekezetről egy szót sem szólt. Amikor a fiatalabb férfiakat a gyülekezetek éléről az első világháborúban katonai szolgálatra behívták, Rottmayer testvér az igehirdetésben és az adminisztrációban egyaránt hasznosította képességeit. *Baranyai Jánossal* elkészítette az első országos gyülekezeti statisztikai kimutatásunkat.²⁶ 1915-ben a „magyar szövetségben”, *Udvarnoki András* mellett a „nagy misszióbizottságban” kapott megbízatást az ifjabb Rottmayer.²⁷ Egy évvel később, az 1916. április 2-i ünnepélyes bemerítésen népes és meghatóan szép kör állt az imaház udvarán kialakított medence körül. Szolgálatot tett a húszas évek elején az elismert és nem elismert két szövetség egyesülése érdekében, és értékes tanácsaival segítette őket révbe jutni. Isten megengedte neki, hogy misszióknak a

legnagyobb szolgálatot tegye élete utolsó éveiben a szeretet és egység jegyében. A siring hű és odaszentelt életű ifjabb Rottmayer János 1925 áprilisában visszament Urához a legmagasabb szolgálat teljesítésére.

*

Hazai közösségünk körében eddig egyetlen könyvben található rövid elemzést idősebb Rottmayer János életéről. Ifjabb Rottmayer János (1849–1925) úttörő munkásságáról viszont *Bányai Jenő* adott érintőleges méltatást. Az Erdély biztonságos távolságában békén és csendben, áldásosan munkálkodó emberekről sokkal többet kellett volna írunk. 2011 első felében adódott lehetőség a hiány pótlására. A Rottmayer család sarjai jelen vannak egész Európában. Budapesten izzó viták dúltak az elismerés, a nyelvhasználat és a hegemonia körül. A Rottmayer család szellemi környezetében, majd a Romániához csatolt Erdélyben Isten megkímélte közösségünket. A békességesebb missziói csomópontban példás tisztességgel működő hithőseinkről feltétlenül kell néhány sorral tisztelnünk!

A család hűségét viszont törekedtek tőlünk elvitatni. Egyik tollforgató néhai párbajhősünk előbb hevesen kardoskodott Rottmayer János (I) hitvallásos állhatatossága mellette később visszakozva feladta védelmi pozícióit. Az *Ellenzékben* erre vonatkozólag valami felbukkant.

Az adventisták erdélyi megjelenése az eddig ismert adatokról 1889-re javítandó. Az 1899 nyár végi újságkivágás felvilágosít erről.²⁸ Egy néhány sor, de annál meglepőbb információ szerint megjelent akkor a szerkesztőségben *Rottmayer Károly* (így, pontosan) és egy ismeretlen férfi (talán *J. F. Hünergard* vagy *L. C. Conradi?*), hogy a városban rendszeresen hirdetni szeretné az evangéliumot. Csupán az a kérdés, hogy mikor kap lehetőséget egy terem kibérelésére. Jelenleg semmilyen támpontunk nincs Rottmayer Károly azonosságának meghatározására. Lehetséges lenne az egyszerű névtévesztés? Az akkor már 81 éves Rottmayer János (I) tényleg az új misszió támogatójává vált volna? Igaz lenne az adventisták visszatérő állítása? „Az első baptistából vált az első adventista.” A hangzatos mondathoz még hozzátették: „Egész családjával együtt.” Ezt valószínűtlenné teszi egyrészt az ifjabb Rottmayer életpályája, másrészt a népes család leszármazottai szótlanul teszik kétségessé, akik máig viselik az egykori úttörő családi nevet gyülekezeteinkben.

Tapintatosabb volt egy bécsi teológiai oktató, *Daniel Heinz*, aki 1997 óta publikál a „hetednapos adventisták történelméről”, és a hamburgi 175 éves évfordulóra megjelenő kiadványunkban (2009) egy fejezetet is írt: „A baptisták voltak a példaképeink!”²⁹

Jegyzetek

1 Meyer Henrik első (német) anyakönyvének is ez a neve: „Register”. (Lehetne akár a latin „matricula”, ami jelentésével közelebb áll a magyar „anyakönyv” elnevezéshez.)
2 Ahogy ezt sokan még az után is emlegették, hogy akadt Oncken naplójának olvasója, aki erre vonatkozóan semmiféle feljegyzést nem talált.
3 A kolligátum néhai *Fodor Énok* műhelyében váratlan bukkant fel, és erről a szerző beszámolt a *Szolgatársban* 2008-ban. A nagyon sérült könyvborítót kijavíttatta. Visszakerült ifj. Rottmayer János saját kezűen, a borító belső

oldalára beírt neve is.

4 1871. évf. 76. o. Rottmayer János (2) első levele Kolozsvárról, a második 1871. aug. sz., 119. o.

5 Vereinigung der Baptisten Gemeinden in Oesterreich – Ungarn.

6 Az 1885. október 3-i alapító konferencia jegyzőkönyvében a 2. oldalon van a felsorolás, 6-on vannak a közölt taglétszámok.

7 A Budapesten felvett jegyzőkönyvek talán Németországba kerültek.

8 *Kalkó Józsefné Bretz Ibolya* egyik levelében lengyel nemzetiségűnek írta.

9 *Thomas Heinrich Nittnaus* vincellér és felesége, születési nevén *Susanna K. Tschur* pozsonyi lakosokat emeli ki. Pressburg: Rückblick.

10 *Szabadi F. Gusztáv*: Missziómunkások nyilvántartása, 2. o., 10. tétel.

11 *Szebeni Olivér* feljegyzése 1982-ben.

12 Circular an die Gemeinden. Wien. (1887. július 22. és 1889. február 25.).

13 Az idős Rottmayer felmentést kér az *Udvarnoki* és Meyer közötti vitában a felajánlott közvetítői szerep alól, és inkább a fiát ajánlja.

14 Protokoll der Constituierenden Konferenz der Baptisten Gemeinden in Oesterreich-Ungarn gehalten am 3. October 1885 in Budapest. A jegyzőkönyv egyik példányát decemberben elküldték Hamburgba *Philipp Bickel* testvérnek.

15 Protokoll der dritten Konferenz gehalten am 22. August 1887 in Budapest von den Abgeordneten der Baptisten Gemeinden der Oesterreich-Ungarischen Vereinigung.

16 Az itt következő részletek forrása az 1887. augusztus 22-i jegyzőkönyv.

17 Uo.; 7. o.

18 A kézírásos „Másolat” a pozsonyi tanács pecsétjével és eredeti aláírással.

19 R. Matschinger levele, 2011. június 6., 2. o.

20 Az Osztrák–Magyar Baptista Szövetség budapesti, 1892. május 5-i tanácskozásának jegyzőkönyve. Gépelt kézirat, magyar fordítás Fejér Gyulától, 1967.

21 Osztr.–m. szövetség. Jkv. 1887. A jegyzőkönyvben általában csak jelölik az „előneveket” (keresztneveket). Így írták sajnos M. Lerch testvér nevét is, akit ma már körülményesen bírunk azonosítani.

22 R. Donat: Das wachsende Werk; J. G. Oncken Verlag, Kassel, 1960. 379. o.

23 Meyer Henrik: Önéletrajzom. Kb. 1910. Gépelt kézirat, 83. o. Magyar fordítás, 1982.

24 *Gerhard Claas* szavait a szerző feljegyezte egy Rottmayer nevű, nagyon megbízható imaházi gondnokról.

25 Offizieller Bericht, 1908. 32. o.

26 Budapest, Nap utcai történelmi emlékgyűjtemény, Ksz. 355.

27 *Békehírnök*, 1915. évf. 252. old. A döntést 1915. augusztus 20-án hozták meg.

28 *Ellenzék*, 1899. aug. 30-i szám Mindenféle című rovatában, néhány soros megjegyzés.

29 *Dietmar Lütz*: „...die Bibel hat die Schuld daran...”; WDL Verlag, 2009. Az idézett fejezetcím a 177. oldalon található. (Die Baptisten sind unser Vorbild!)

Bereczki Lajos

A reformáció és a Biblia

A Szentírás első teljes magyar nyelvű fordítása: a Vizsolyi Biblia.

Az ötödik lateráni zsinat 1517 márciusában önelégült magabiztossággal rekesztette be tanácskozásait. Úgy vélték akkor, hogy a keresztyén világ általuk elgondolt békéjét mi sem fenyegeti. Ugyanez év októberében a birodalom egyik eldugott zugában egy német prédikátor lelkiismerete nem engedte meg, hogy tovább hallgasson, s tiltakozó szavai szinte egész Európát lázba hozták.

A reformációt – Isten eszközeiként – emberek hirdették meg, amellyel az Úr az evangélium élő folyamatól messzire került népét kívánta felrázni, megújítani és helyes útra terelni. 1517. október 31-én *Luther Márton* Ágoston-rendi szerzetes és a wittenbergi szász egyetem professzora levelet küldött Albrecht mainzi érseknek, melyben panaszt tett a búcsúhirdetők ellen. 95 tézist is mellékelte írásához, amellyel a búcsú tanáról szóló teológiai vitára szólított fel. Első tétele így hangzik: „Amikor a mi Urunk és Mesterünk, Jézus Krisztus azt mondja: Térjetek meg... (Mt 4,17), azt is akarja, hogy híveinek egész élete egyetlen állandó és meg nem szakított megtérés legyen.” *Albrecht* érsekhez írt levelében Luther leszögezte: „Krisztus sehol sem parancsolta meg a búcsú prédikálását, de az evangélium hirdetését nyomatékosan megparancsolta.”

A XVI. századi reformáció megindításához az utolsó lökést a bűnbocsátó cédulák árusítása adta. Az akkori egyház képviselői az utcákon pénzért kínálták a bűnbocsánatot igazoló cédulákat. Luther jól látta, hogy a búcsúval való kereskedést a Biblia nem támasztja alá. Megfigyelése szerint sokan arra a hamis következtetésre jutottak, hogy a megtérés, vagyis az Istenhez fordulás nem szükséges már, ha az embernek van búcsúlevele. Úgy érezte, nyilvánosságra kell hoznia mindazt, amit megismert, hogy mit tanít a Szentírás bűnről, bűnbocsánatról, Istenről, emberről. Elmondhatjuk, a reformáció lényege elsősorban abban van, hogy újra felfedezte az evangéliumot: Isten megváltó munkáját Krisztusban.

Nem hagyhatjuk említés nélkül az úgynevezett négy protestáns alapelvet. *Sola Scriptura*: egyedül a Szentírás hitünk és életünk zsinórmértéke; *sola fide*: egyedül hitből igazulunk meg; *sola gratia*: egyedül kegyelemből nyerünk üdvösséget; *solus Christus*: egyedül Jézus Krisztus a mi Megváltónk, keresztyénségünk fundamentuma. 1999. október 31-én Augsburgban került sor a római katolikus és az evangélikus egyház közös Nyilatkozatának aláírására, mely szerint: „Egyedül kegyelemből, Krisztus üdvözítő munkájába vetett hit által, és nem a mi részünkről meglévő bármely érdem szerint fogad el minket Isten...”

A reformatori teológiában nem a tekintély elvetése fogalmazódott meg, hanem az abszolút és szuverén tekintély elébe helyezése annak, ami időleges és részleges. *Paul Tillich*, a XX. század nagy protestáns teológusa egyenesen a protestantizmus lelkének, „protestáns princípiumnak” nevezte azt az élő és mozgó erőt, amely mind az egyházban, mind a világ-

ban szemben áll bármely véges valóság – ideológia vagy szervezet – abszolútsági igényével.

Megállapíthatjuk, hogy a reformátorok a deformálódott egyházi gondolkozást és gyakorlatot szerették volna visszaalakítani az eredetire, olyanra, amilyenek a Szentírásból megismerhetjük. Emiatt is volt olyan fontos számukra a Biblia tanítása. Luther Márton 1519-ben a lipcsei hitvitán kijelentette, hogy számára az egyház tanításának és rendjének végső normája kizárólag a Szentírás (*sola Scriptura*). *Kálvin János* Genfben prédikálta: „ha kényszeríteni akarnak olyasmit tennem, ami Isten szava szerint nem engedhető meg, akkor lehetetlen munkámat tovább folytatnom”. *Hubmayer Baltazár* anabaptista reformátor ugyancsak a Bibliát tekintette mércének, mivel a „Szentírás Isten igazságos barátja, amelyben Krisztus tartózkodik és nyugszik, nem található abban semmi hamis”.

Luther Márton és a többi reformátor így gondolkodott, Isten a történelem folyamán állandóan megszólítja az embert, s öérette cselekszik. Az Írás az egyetlen, mely rögzítette Isten akaratát az emberről. Isten a prófétákhoz és apostolokhoz intézett szavával újra és újra megszólít bennünket. A Szentírásban való személyes jelenlétén keresztül nyilvánítja ki szeretetét teremtménye iránt, s az újjászületett hívő meghallja szavát, és hitével válaszol. A reformátorok úgy látták, hogy Isten veszi kezébe őket az Íráson keresztül. Szóhasználatukban ez volt az értelme az Isten igéje kifejezésnek: az élő igét értették rajta, melyen az Isten személyes élethelyzetükben szólítja meg gyermekeit. A hittételeket és az egyházi gyakorlatot semmi nem igazolja Isten igéjén kívül. Ezeket a hittételeket később hitvallásokban is megfogalmazták. A megvallott hit azonban bibliai igazságon alapszik.

Egyes vélemények szerint a reformátorok egyszerűen felcserélték a tévedhetetlen pápa fogalmát a tévedhetetlen Biblia fogalmával. A Biblia azonban – vallotta hittel és szenvedéllyel maga Luther – nem „írott pápa”. Egyébként a római egyház sosem tagadta a Szentírás tekintélyét, azonban azt állította, hogy a hitnek és a hitélet szabályainak forrása a Bibliában és a hagyományokban keresendő. A Biblia egyetlen elfogadható, törvényes és tévedhetetlen értelmezéseként viszont Róma a pápai és zsinati határozatokat jelölte meg. Magát a Bibliát azonban nagyon kevesen olvasták. Alig-alig volt olyan egyháztagnak, aki tudta volna, mit is mond, mit is üzen az Írás. A hit egyszerűen annyit jelentett, hogy az ember elfogadja az Istenről, a lélekről, a kegyelemről megfogalmazott hivatalos álláspontot.

A középkori teológia jellege miatt az egyház – az egyházatyáknak a pápák és a zsinatok által megerősített kijelentései formájában – beékelődött a hívők és a Biblia közé.

A reformátorok egy része tudós filológus volt, ők bon-takoztatták ki a bibliatudományt. Meggyőződésük szerint a Biblia a kor tanult elméihez éppúgy szól, mint az egyszerű emberekhez. A Szentírást a szabad vizsgálatnak alávetve lehet olvasni, ami nem jelent mást, mint a bibliai igazság szenvedélyes kutatását; de nem arról van szó, hogy a hívő azt tarthatja róla, ami éppen neki tetszik. Úgy látták, hogy minden hívőnek

joga és kötelessége rendszeresen olvasni a Bibliát, s ezért le kell fordítani a különböző népek nyelvére a teljes Szentírást.

A Bibliának széles társadalmi körökben való megismertetését a nagy humanista tudós, *Erasmus* hirdette meg a legnagyobb hatással a reformáció megindulását megelőző évben. Így írt: „Azt szeretném, ha még az egyszerű asszonyok is olvashatnák az evangéliumot és Pál leveleit. Vajha lefordítanák őket minden nyelvre! Vajha a földműves belőlük énekelgetne az ekeszarva mellett, a takács ezt züm-mögné a szövőszéknél, és az utazó ennek történeteivel oszlatná útjának fáradalmait!” Az erasmusi elveket a reformátorok is felkarolták. Látták azonban azt, hogy a Szentírást többféleképpen lehet magyarázni és értelmezni, ezért felléptek az önkényeskedéssel szemben, s elleneztek azt, hogy a gyülekezetekben bárki fejtegethesse az Írásokat. Ezt a felfogást visszhangozta az 1562. évi magyarországi tarcal-tordai hitvallás is: „Semmiképpen nem akarjuk azt, hogy akárkinek is szabad volna a Szentírást az eklézsiában tanítani... E tiszt azokra tartozik, akik arra a hivatalra igazán hivatattak.” Ez a megközelítés azonban egyáltalán nem állt útjában a Biblia anyanyelvre fordításának, s hogy sokakhoz eljusson.

A Biblia magyarra fordításának igénye hazánkban is korán fölmerült. Meggyőzően foglalta össze *Károlyi Gáspár* az ezzel kapcsolatos gondolatokat és törekvéseket a Vizsolyi Biblia előszavában: „Nemcsak azt akarja az Isten, hogy papok olvassák a Szentírást, és a község azoknak a szájokból hallja, hanem azt is akarja, hogy az Ó- és Új-Testamentum könyvei minden nemzetségnek nyelvén legyenek és azokat olvassák, hányják-vessék mindenek, szegények, gazdagok, kicsinyek, nagyok, férfiak és asszonyok. Mert az Isten egyaránt minden rendbéli embereket akar üdvözíteni.” Majd hozzátette, közvetlenül az olvasókhöz fordulva: „Azért nemcsak az templomban hallgassátok azt mit mondunk, hanem mikor otthon vagytok is, a Szentírást olvassátok.”

Ha a Szentírás mértékadó a keresztyén hit számára, és a hívek egyetemes papságáról vallott tétel megállja a helyét, akkor az egyszerű hívő számára is lehetővé kell tenni, hogy németül olvassa a Bibliát – érvelt Luther munkatársa és barátja, *Philipp Melancthon*, s azt tanácsolta Luther Mártonnak, lásson hozzá a fordításhoz. 1522 szeptemberében jelent meg az Újszövetség német fordítása. Luther nem a Vulgata, a szokásos latin bibliafordítás alapján dolgozott, hanem elsősorban az eredeti görög szövegre támaszkodott. Mindössze két esztendő alatt tizenhárom, a szerző által jóváhagyott kiadás és hatvanhat utánnyomás jelent meg német földön ebből a fordításból. 1534-ben aztán megjelent a teljes Szentírás németül.

Az eddigiekre visszatekintve megállapíthatjuk, hogy a reformátorok nyomatékosan hangsúlyozták: a hívő, a gyülekezet és az egyház számára az egyedüli normatív tekintély Isten igéje. Jó ezt szem előtt tartani ma is, amikor ismételt törekvések irányulnak arra, hogy a Biblia mellé vagy helyébe juttassanak vele egyenlő vagy fölötte állónak vélt írásokat, tanításokat. Éppúgy vigyáznunk kell arra is, hogy a Biblia helytelen magyarázata ne térítsen el bennünket semmilyen tévútra. (Ezzel kapcsolatban megszívlelendő *Török István* református teológiai professzor mondata: „A Bibliából minden igazolható, de a Biblia nem igazol mindent.”) A reformáció tanúsága szerint az egyház lelki megújulása együtt jár a Szentíráshoz való odafordulással. Ugyanakkor a megelevenedésnek nemcsak eszköze, mértéke is a Biblia.

Az a kapcsolat, amit Isten, igéjén keresztül, maga és az egyes hívő között (ahogy a közösséggel a maga egészében is) teremt: szabadságon alapuló kapcsolat. Az ige uralja a protestáns hitet és teológiát. Továbbá: prédikált, élő szóval hirdetett ígéről van szó. Az evangélium prédikálása ténylegesen a hívő közösség lényegi eseménye: a protestáns egyház „az Ige egyháza”.

Az ige nyomán megszentelt, Biblia szerinti életvitelnek kell megjelennie. Az anabaptisták egyik sarkalatos tétele a „tanítványság elve” volt. A keresztyének kapcsolatának Jézus Krisztussal többet kell jelentenie bizonyos belső tapasztalatnál és a dogmák elfogadásánál. Minden napon meg kell élni a közösséget Istennel, amelyen keresztül Krisztus tanítása és példája megváltoztatja a hívő magatartását. Ahogy az egyik anabaptista hangsúlyozta:

„Senki nem ismerheti igazán Krisztust, ha mindenestül nem követi őt.”

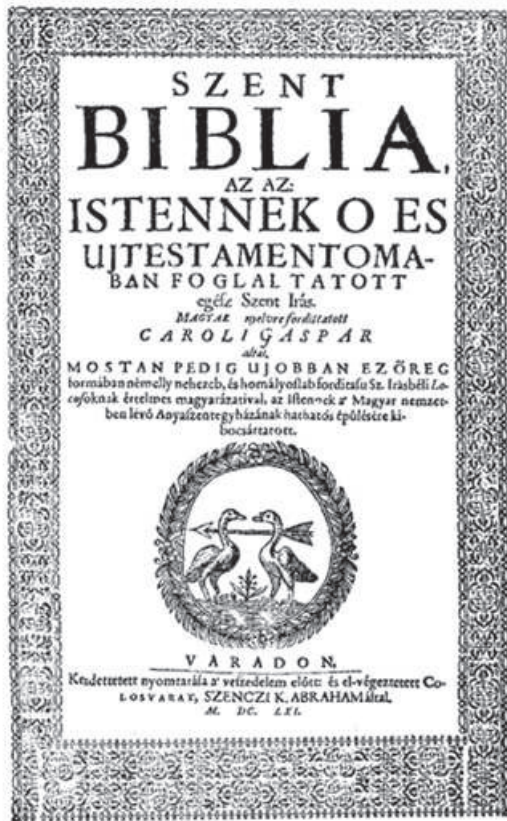
Ez azt jelenti, hogy feltétel nélkül engedelmessé kell „Isten Fia fénylő és tiszta szavának, mert az ő szava az igazság, és az ő rendelése az örök élet”. Érdekes ezzel kapcsolatban Kálvin egyik megállapítása: „A Krisztussal való közösségünk nélkül minden, amit Krisztus tett értünk az ő inkarnációjában, halálában és feltámadásában, hiábavalóvá válnék.”

(Az anabaptisták fontosnak tartották azt is kijelenteni, hogy erkölcsi nézeteiket nem tekintik a megigazulás feltételének, hanem a megigazulás révén megtalált krisztusi új élet szükségszerű következményének. Ezt illetően Luther így fogalmazott: „A kegyességtől senki sem igazult meg, de a megigazult ember kegyese cselekedetekben leli örömét.”)

Dietrich Bonhoeffer a XX. század nagy mártír teológusa megrázó szavakkal érzékeltette, hogy a Luther által újra felfedezett igaz és drága kegyelem hogyan devalválódott a népegyházi protestáns hozzáállásban olcsó kegyelemmé. Hogyan lett „a kegyelemből hit által való megtartatás” szinte pusztá elvvé, amire elég rábólintani, elég helyeselni, miközben – amit Luther sohasem tett meg – elválasztották ettől a tanítástól Krisztus odaszánt étellel való követését. Bonhoeffer a *Követés* című művében így ír: „A reformáció történetének győztese nem a tiszta, drága kegyelemről szóló lutheri felismerés maradt, hanem az ember éber, vallásos ösztöne aziránt, hogy hol kapható legolcsóbban a kegyelem. Csak a hangsúly egészen könnyű, alig észrevehető elmozdítására volt szükség, és a legveszélyesebb, legrombolóbb munkát végezték. Luther azt tanította, hogy az ember legkegyesebb életfolytatásával és cselekedeteivel sem állhat meg Isten előtt, mert lényegében mindig önmagát keresi. Ebben a nyomorúságban ragadta meg hitben minden bűnének szabad és feltétel nélküli bocsánatát. Luther emellett tudta, hogy ez a neki adott kegyelem az ő egész életébe került, és még naponta ugyanennyibe kerülne. Hiszen a kegyelem révén nem kapott felmentést a követés alól, hanem még csak most esett bele igazán. Amikor Luther kegyelemről beszélt, saját életét is mindig belegondolta, amely igazán a kegyelem által jutott el a Krisztus iránti teljes engedelmességre. Nem tudott másképp a kegyelemről beszélni, csak így! Luther azt mondta, hogy egyedül a kegyelem üdvözít, és szó szerint így ismételték tanítványai. Egyetlen különbséggel, tudniillik nagyon hamar kihagyták, nem gondolták bele és nem mondták, amit Luther mindig magától értetődően belegondolt, és pedig a

követést, amit neki már nem volt szüksége elmondania, mert ő maga mindig olyanként beszélt, akit a kegyelem Jézus legnehezebb követésére indított el. A tanítványok tanítása tehát Luther tanítása felől nézve megtámadhatatlan volt ugyan, de mégis ez a tanítás lett a reformációnak, Isten drága kegyelme földön történő kinyilatkoztatásának vége és megsemmisülése. A bűnösnek a világban történő megigazulásából a bűn és a világ igazolása lett. A drága kegyelemből pedig követés nélküli olcsó kegyelem.”

Bonhoeffer ennek a fejezetnek a végén, amelynek a „Drága kegyelem” címet adta, bátorítólag is szólt hozzánk: „Boldogok, akiknek Jézus Krisztus követése semmi mást nem jelent, mint kegyelemből való életet, és akiknek a kegyelem semmi mást nem jelent, mint az ő követését. Boldogok, akik így lettek keresztyének, akikhez a kegyelem ígéje irgalmas volt.”

A Szentírás első teljes magyar nyelvű fordítása: a Vizsolyi Biblia

Amint a reformáció eszméi Magyarországon terjedni kezdtek, megjelentek a magyar nyelvű bibliafordítások. E fordítások eleinte a Biblia egyes könyveit tartalmazták, majd kinyomtatták az Újszövetség, rövidesen pedig a teljes Biblia magyarra fordított szövegét. A magyar nyelven megjelent bibliáknak az emberek lelkére és gondolkodására gyakorolt hatása óriási volt. Túlzás nélkül állítható az is, hogy a magyar irodalmi nyelv kialakulását a bibliafordításoknak köszönhetjük. A magyar fogalmi szókincs létrejöttében, az anyanyelvi próza és költészet kialakulásában meghatározó szerepet játszott a nemzet nyelvén kiadott Biblia. Az első magyar nyelvű (töredékes) bibliafordítás az előreformáció szellemi terméke, az úgynevezett Huszita Biblia volt.

Fordítói: Pécsi Tamás és Újlaki Bálint papok az 1430–1450-es években. Az első magyar földön megjelent, magyar nyelvű Szentírás a Sylvester János által fordított, 1541-ben Sárváron nyomtatott teljes Újszövetség volt. Az első magyar nyelven megjelent teljes Biblia a Károlyi Gáspár és munkatársai által fordított, 1590-ben kiadott úgynevezett Vizsolyi Biblia.

Károlyi Gáspár 1530 körül született Nagykárolyban, és itt szerezte meg elemi ismereteit. Feltehetően Brassóban tanult tovább. 1556. március 11-én iratkozott be a wittenbergi egyetemre, amelynek nagy nevű professzora akkor Melancthon volt, aki Luther után a legnagyobb hatást gyakorolta tanítványaira. Feltételezés szerint megfordult Svájcban is, mindenestre olvasta Kálvin műveit, és később levelezés útján kapcsolatba került a nagy reformátor utódával, Bézával. Ismerte tehát a reformáció lutheri és úgynevezett helvét ágát, az utóbbinak lett végül is elkötelezett híve.

1562-ben Szatmár várában tűnik fel, mint menekült a háborús viszonyok között, ahonnan a gönci parókiára került 1563-ban. Röviddel később a 108 gyülekezetet számláló kassavölgyi egyházmegye esperese lett. 1584 és 1587 között Tállyán lelkészkedett, majd ismét visszatért Göncre, folyamatosan betöltve az esperesi tiszteletet 1591-ben bekövetkezett haláláig. A Biblia lefordításához nagy valószínűséggel az 1580-as évek derekán kezdett hozzá, miközben azért fohászkodott, hogy csak addig éltesse Isten, amíg elkészül vele. Vágya teljesült, még kézbe vehette az első nyomtatott teljes magyar nyelvű Bibliát. Így írt elkészült munkájáról: „...szabad mindenkinek az Isten házába ajándékot vinni. Egyebek vigyenek aranyat, ezüstöt, drágaköveket, én azt viszem, amit vihetek, tudniillik magyar nyelven az egész Bibliát.”

A Vizsolyi Biblia kiadástörténetének kutatása hosszú múltra tekinthet vissza, de még mindig sok fehér folt vár eltüntetésre. Annyi bizonyos, hogy Károlyi Gáspárnak orosz-lánrésze volt a mű létrejöttében, de egy meg nem nevezett munkatársi gárda szellemi eredményét küldte nyomdába. S ugyanígy a névtelenség homályába kívántak burkolózni azok a bőkezű kegyes főurak, akik biztosították a kiadás lehetőségét. Ez az anonimitás nehezíti egyrészt a kutatást arra nézve, hogy pontosan feltárjuk a körülményeket, a támogatók, a fordítók személyét és munkásságát, bár például a támogatókat illetően vannak biztos adatok Mágocsy Gáspár és András, valamint a későbbi erdélyi fejedelem, Rákóczi Zsigmond segítségnyújtásáról. Másrészt azonban rá kell mutatnunk: az anonimitás abból fakadt, hogy egyik közreműködő sem a maga dicsőségének akart emléket állítani.

Az 1570–80-as évek a XVI. századi magyar történelem ritka és rövid nyugalmi időszakát jelentették a hegyaljai tájon is: szüneteltek a török háborúk, s a királyság és az erdélyi fejedelemség közt is béke volt. A Bécsből irányított nagy támadás a magyar protestantizmus ellen még nem indult meg. Ezt az időt és kedvező helyzetet ragadta meg Károlyi Gáspár, amikor segítőtivel hozzákezdett a fordításhoz.

A fordítás munkája mindvégig zavartalanul folyt. Azt nem tudjuk, hogy a Biblia mely könyveit fordította Károlyi Gáspár, bizonyos azonban az, hogy átolvasta, ellenőrizte valamennyi, mások által fordított bibliai könyv kéziratát. Saját munkája továbbá a bibliai fejezetek élére vett tömör összegzések, valamint igen sok bibliai vershez fűzött magyarázatok és lényegi kiemelések megfogalmazása. Ezekben tanulmányai eredményét is gyümölcsöztette.

A Bibliát a lengyel származású *Mantskovit Bálint* nyomtatómester műhelyében nyomtatták ki. Mantskovit Bálint korábban *Bornemissza Péternek* dolgozott, majd ő lett a nyomda tulajdonosa. Valamikor 1588 nyarának végén, őszének elején költözöködhetett Vizsolyba, ahol Rákóczi Zsigmondtól egy házat kapott. Az utólagos számítások szerint négy sajtó és négy szedő dolgozott a bibliakiadáson, a lengyel és német gyártmányú papírt Lengyelországban vásárolták hozzá. A nyomtatás 1588 végén megkezdődött, de rövidesen abbahagyták, mert kisebb szedéstükörre álltak át. A végleges változatot 1589. február 18-án kezdték el nyomni, a jelek szerint a korrektúrát maga Károlyi végezte, s az elkészült íveket a gönci iskola diákjai hozták-vitték a két közeli helység között. 1590-ben, gönci tartózkodása idején *Szenci Molnár Albert* is segített ebben, részt vállalva tizenhat évesen abból a munkából, amit aztán felnőtt fejjel ő maga folytatott.

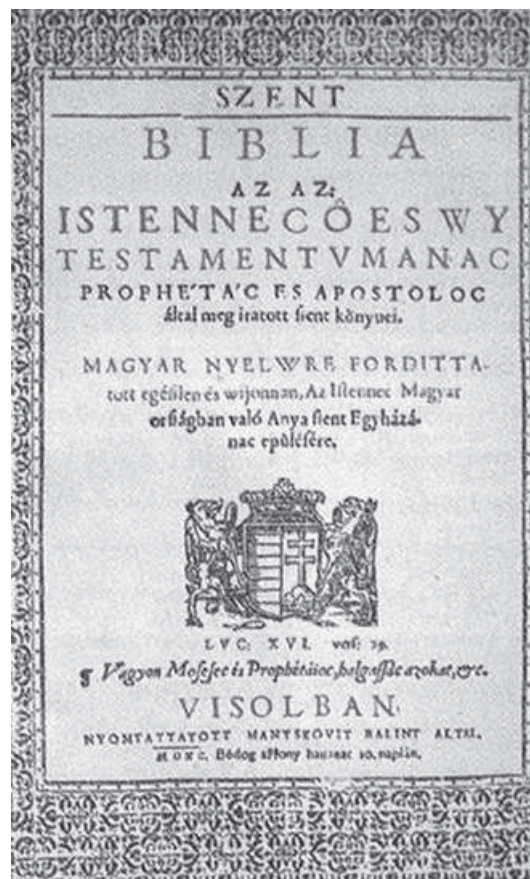
A munka 1590. június 20-án fejeződött be. A Biblia 2412 oldalon 7-800 példányban készült el. Súlya kb. 6 kg, 52 fennmaradt példányról tudunk, közülük 24 országhatárainkon belül van.

Második kiadásának a gazdája Szenci Molnár Albert volt 1608-ban a németországi Hanauban, és ezután gyors egymásutánban jelentek meg a címlapon Károlyi Gáspár nevével külföldön és hazánkban az újabb és újabb kiadások. Belőle tanultak a protestáns iskolákban, belőle idéztek a templomi szószéken, igen sok családban ez volt az egyetlen nyomtatott könyv. A prédikációk révén azokhoz is eljutott, akik írástudatlanok voltak. Hatása korántsem szorítkozott a református vallásúakra, kiterjedt a magyarul beszélők egészére. Nincs még egy magyarul megjelent könyv, mely négyszáz év alatt hatásában vetekedhetne vele.

Végül tekintsük át Károlyi Gáspár teológiai tanításának legjellemzőbb vonásait! Ő a reformáció felismert hitigazságaiban mélyült el és alkalmazta azokat szolgálataiban. Kereste és úgy találta meg a maga számára a kegyelmes Istent, hogy a mohácsi vész után emberileg nézve végveszélybe került hazájában tegyen róla bizonyosságot. A következetesen végbemenő reformációt a szó szoros értelmében a nemzet élet-halál kérdésének tekintette. Vallotta, hogy a „pogány török” éppúgy „eszköz” Isten kezében, mint amilyen Babilónia volt az Ószövetség választott népe történetében. Izrael az Úrnak való osztatlan szívű engedelmesség helyett – hálátlanul és hűtlenül – bálványokat imádozott. Következményként ezzel megrontotta egyéni és közösségi erkölceit, kikerülhetetlen ítéletet vonva magára. A magyarországi lakosság hitét és erkölceit illetően is – írta Károlyi – „ha mostan az próféták élnének, bizony nagy könnyhullatás és lelki fájdalom nélkül nem nézhetnék” azt, ezért jött az ítélet. A kivezető út pedig „nem az emberi erőben való bizodalom”, mert „nem az emberek erejében vagy az megmaradás, hanem Isten ajándéka az”. Amit ma is ígér mindazoknak, akik a bűneiket beismerik és megbánják. „*Ha azért Jákob magvai vagytok, térjete meg, hogy az áldást elvehessétek*” – jegyezte meg Hóseás 12,3 mellett. Az áldást vett ember pedig a szuverén Úristen kezében tudja és feltétel nélkül reá bízta magát. Ez azt jelenti, hogy sorsunkért Isten vállalta magára a felelősséget, ezért „nem kell az veszedelemben kétségbeesni, hanem erős hittel kell várni az Istennek szabadító kezét”. Ő megengedi, hogy hívei nehéz helyzetbe kerüljenek, de van hatalma és kegyelme ahhoz, hogy megszabadítsa őket, hogy az engedelmség útján járjanak. Miként a

háborgó tengeren a tanítványoknak „az veszedelmek közt kell hajóznunk, de Krisztus soha el nem hagy, ha oda megyünk, ahova ő küld”.

A reménység Károlyi Gáspárnál az örök élet bizonyosságában csúcsonylik ki, de vonatkoztatta a közvetlen jövőre is, hiszen Isten Krisztusban „jelen vagy minden javaival. Aki az ő népének egy és örökkévaló királya és pásztora.”

A Mantskovit Bálint nyomtatómester által készített Biblia

Károlyi Gáspár szakadatlanul hangsúlyozta, hogy kizárólag „a Jézus Krisztuson épített hit az igaz és győzhetetlen hit”, és „Isten Lelke nélkül megholt állat a törvény”. Mert abban a korban hitvédő harcot kellett folytatnia az antitrinitáriusokkal.

Ez pedig számára nem elméleti vita volt, mert a Szentháromság egy örök igaz Isten megvallása nélkül nincs keresztyén hit, sem keresztyén reménység.

Az eredendő bűn, a megigazulás és megszentelődés összefüggése szintén jelentős teret kapott teológiájában. Álláspontját tömören így fogalmazta meg: „A keresztyénségnek kezdeti ebben helyeztetett, hogy esmérjük magunkat a bűnben mindenestől megholtnak lenni, és hogy nekünk és a mi természetünknek mindenestől el kell változni, mely csak azon isteni erő által lehet, az mely által teremtett... Megválnak kik az Isten népe közé számláltatnak Krisztusban hit által, mely hit megismertetik a szent életről.”

M É C S E S A T E I G É D

Dr. Matus István

„Uram, nem eshetik ez meg tevéled!”

Az emberi és az isteni gondolkodás. Az érzelmi intelligencia jelentősége régen és napjainkban

„Okos ember az, aki ismeri az embereket. Bölcs az, aki ismeri önmagát. Erős ember az, aki másokat legyőz. Hős az, aki önmagát legyőzi.” (Lao-Ce)

I. Az érzelmi intelligenciáról általában

Kétfajta intelligenciánk van, értelmi és érzelmi. Az intelligenciát általánosságban úgy definiáljuk, mint azt a képességünket, amellyel a világ kihívásainak a lehető legjobb, legmegfelelőbb válaszokat, válaszreakciókat adjuk. Ezek a kihívások azonban olyannyira különbözőek, hogy nem csupán egy, hanem kétféle intelligenciára is szükségünk van.

Az első intelligenciát az iskolából és tudományból ismerjük, ez az IQ. Hallatán olyan szavak jutnak eszünkbe, mint például elgondolkodni, töprengeni, megvizsgálni, felülvizsgálni, tényeket gyűjteni, lényeket megragadni, logikusan dönteni. Ennek az intelligenciának bevetésére idő és nyugalom kell. De van egy másikfajta intelligenciánk is, melyre alkalmazzák az emocionális jelzőt.

Ezt a fajta intelligenciát jellemzik a villámgyors, intuitív, de kissé homályos döntések, melyek ugyanakkor számunkra abszolút helyesnek bizonyulnak. Teljes körű, egészlegetes gondolkodás jellemzi, mely az érzelmek, vágyak, szokások kontrollálásával – lásd önuralom, mértékletesség – a személyiség alapelvek általi vezérlését teszi lehetővé. További fogalmak jellemzésére: hit, bizalom, hűség, állhatatosság, pozitív gondolkodás, önuralom, önmegtartás stb.

Mit jelent az EQ, az érzelmi intelligencia?

Az emberek többsége a döntést érzelmi, és nem értelmi alapon hozza. Érzelmi, és nem logikus értelmi befolyás alatt. Ennek bizonyítására hadd mondjuk, hogy megannyiszor megtörténik az úgynevezett „átverés”. Például Budapesten is sokszor előfordul, hogy valaki kiadja magát mondjuk a vízmű dolgozójának, és kéri a vízdíjat vagy valami felülvizsgálati díjat. A lakó pedig odaadja neki. Annyiszor meg tudták már ezt tenni az évek során, és még mindig tudják folytatni. Azért történhet ez így, mert az emberek érzelmi alapon döntenek, vagyis ha jól öltözött és nagyon határozott a fellépése, esetleg még valami papírt is mutat hozzá, akkor szinte biztos, hogy be tud csapni. Biztos az, hogy mi nem érzelmi alapon hozzuk a döntéseinket, hanem megfontoltan, racionálisan? Mondunk egy példát: elmegyünk a bevásárlóközpontba, és elkezdünk vásárolni. Mi alapján döntünk a termékek közül? Megnézzük az összetevőket, például hogy mennyi tartósítószer tartalmaz? Mondanánk azt a lekvárra, hogy mivel 25%-a gyümölcs-

tartalom, 60–65% meg valami egészen más, akkor köszönjük szépen, de nem kérjük? Ilyen alapon történnek a döntéseink? Sajnos a legtöbb embernél nem így történik. Mit jelent az EQ? Azt mondja Neil Neddy, hogy az embereknek feltétlenül szükségük van arra, hogy az értelem irányítsa az érzelmet, ellenőrizze, ha kell, leállítsa, ha kell, felerősítse, de az értelem semmiképpen nem határozhatja meg a döntést. Egy kép a Bibliából. Biztosan mindannyian jól ismerik a teremtéstörténetet, Ádám és Éva történetét. Azt mondja Isten, itt van minden, a jó és a rossz dolgok is, de rajtatok áll, a döntéseiteken múlik, hogy mit választotok. Van egy *teszt*, ami nem más, mint a tudás fája. Tehát Isten szólt az értelemhez: világosan elmondta, hogy ha ezt választjuk, ez és ez a következménye, ha emezt választjuk, akkor annak az lesz a következménye. Erre odamegy Éva a fához, és elkezd vizsgálni a fát és gyümölcsét. Értelmi vagy érzelmi alapon dönt? Így írja a Biblia: „Látá az asszony, hogy jó a fa, szemnek kedves és eledelnek jó”. Minek alapján gondolta, hogy jó? Megkóstolta? Nem. Felvette a sátán „szemüvegét”, és ezután már teljes egészében érzelmi alapon döntött. Ezután már a gonosz érzelmi szinten manipulál azóta is a Biblia leírásai szerint. És az ember lesüllyedt a tudatos lelki-értelmi szintről az érzelmire, és most vissza kell találni az értelmileg irányított, tudatos döntések lelki dimenziójába. Ez egy nagy küzdelem. Az érzelmi befolyásoltságunk következményeivel mindenki nap mint nap találkozhat. Ezért ez máris egy fontos szempont a döntéseink meghatározásánál. Fő cél az emberek között lenni, és az életet nem csupán szemlélőként, hanem nagyon is cselekvő, önérvényesítő emberként élni. Megállapítható tehát, hogy az EQ a posztmodern kor intelligenciája. Egy olyan életre szóló magatartás, mely segít eligazodni a posztmodern világban. Manapság már nem az a fő, hogy fontos felfedezéseket tegyünk, és tudományos hőstetteket vigyünk véghez, hanem az, hogy mi magunk jól elboldoguljunk az életben, és amink van, azt hogyan vigyük közelebb az emberekhez. A tudást megveheti magának az ember, nem szociális technikákról van tehát szó, nem is az emberekkel való bánás trükkjeiről, hanem olyan magatartásmódokról, amelyek az egyre multikulturálisabbá váló világunkban létfontossággal bírnak. Az EQ esetében egyrészt sikeres önérvényesítésről, és egyidejűleg másokhoz fűződő jó és sikeres viszonyról van szó. „Itt már nem a tudás és műveltség halmozásáról beszélünk, hanem sokkal inkább egy régi jó kifejezéssel élve a »szív kiműveléséről«.”

Szakirodalom: Siegfried Brockert–Gabrielle Braun: Érzelmi tesztek könyve. Saxum Kiadó, 1997.

II. Értelmi és érzelmi intelligencia

A kérdés, miben is gondolkodunk mi. Könnyen adhatunk erre választ. Egyféle módon, hogy a fejünkkel, az eszünkkel gondolkodunk, miközben a modern tudomány ezt az álláspontunkat egyáltalán nem erősíti meg, mert gondolkozunk a testünkkel, az érzéseinkkel, tapasztalatainkkal, érzelmeinkkel, sőt gondolkozunk az értéktudatunkkal is, egyáltalán azzal a horizonttal, amelyen megjelennek számunkra különböző értékek. Mindenekelőtt ezt a kettőt szeretnénk egymástól elválasztani, hogy tudniillik milyen az, amikor az értelmünkkel gondolkodunk, és milyen, mikor a testünkkel, az érzelmeinkkel, s ezután megnézzük, hogy függ össze a kettő, illetve hogy mi járul még hozzájuk.

A. Az értelmi intelligenciánk részeiről

1. Az úgynevezett „vagy-vagy” gondolkodás. Ha valaki ebben erős, akkor képes nagyon jól megkülönböztetni: vagy ez, vagy az, igen-nem, fekete-fehér stb. Ez a gondolkodás precíz, nagyon pontos, nagyon megbízható, mondhatni tudományos gondolkodás. Nagyon jól lehet vele számolni, gyengéje viszont az, hogy nagyon korlátolt, mert nincsenek benne összefüggések, nevezetesen hálózatos összefüggések.

2. Nagyon pontosak és célravezetők, de csak a maguk csőlato keretein belül, a maguk logikája alapján. Tágabb háttérösszefüggések nincsenek, és ha valahol megszakad a sor, akkor az egész folyamat megáll. Ez az úgynevezett logikus gondolkodás.

3. Ennek ismérvei: tények gyűjtése, adatok feldolgozása, logikus döntések, analízis, mérlegelés, megvizsgálás, felülvizsgálás valamit, és kételkedni. Tiszta és egyértelmű eredmények jönnek itt ki. Ha nem, azzal nem tudunk mit kezdeni. Együttal azonban

4. távolságtartó gondolkodás is ez, épp azért képes megkülönböztetni, mert tud távolságot tartani. Azért jut olyan tiszta eredményre, mert az érzelmeit nem vonja be, vagy legalábbis úgy gondolja, hogy nem vonja be. Ez a gondolkodás nagyon

5. egocentrikus, objektivitásra törekvő, pontos, de merev, és végül:

6. viszonylag gyorsan tanulható.

B. Az érzelmi intelligencia tartalmazza viszont:

1. az „is-is” logikát, „ez is, meg az is” összefüggéseket. Ez a tanulási folyamat nem lépésről lépésre megy, hanem mikor valaki így tanul, akkor háttérkapcsolatok, összefüggő hálózatok jönnek létre. Intuitív. Nagyon fontos momentum, hogy az érzelmi intelligenciát csak úgy tudjuk fejleszteni, ha a teoretikus sík mellett

2. *tapasztalunk, gyakorlunk, kísérletezünk.* Ez a fajta tudásunk összeköti a dolgokat, bizonyos szempontból talán pontatlanabb, mint az értelmi intelligencia, ami viszont rugalmatlan és módfelett csőlato.

3. *Az érzelmi intelligencia sokkal nagyobb területet fed le, egészes és rugalmas.* Ha egy olyan feladat előtt állunk, amely nincs meg az értelmi intelligencia rendszerében, azzal semmit nem tudunk kezdeni, ha csak az értelmi intelligenciát használjuk. Azonban ha a második intelligenciánkat, az érzelmit is használjuk, akkor olyan dolgokat is képesek vagyunk megoldani, melyekről megfelelő információk kellő számban nem állnak rendelkezésre.

4. *Az érzelmi intelligencia jellemzői:* új ötletek, kísérlet, tévedés, újabb kísérlet, tapasztalás, érzékelés és érzelem, spontán döntések, intuíció, egészes látásmód, hitrendszerek kategóriái stb. Ugye ez az, amikor egy nagyon okost megkérdezel, hogy mit kellene tenni, mire azt mondja: *„Jelenlegi tudásom szerint két évet kellene töprengennem azon, hogy megfelelő választ tudjak adni, mert addig lefuttatom a rendelkezésemre álló programokat. Minden verziót meg kell nézni, akkor tudok majd neked választ adni.”*

Az érzelmi intelligencia további ismérvei: az odaadás, a szeretet, szemben az egocentrizmussal, csoportorientáltság, szubjektivitás, rugalmasság, és viszonylag lassú, adott esetben pontatlan tanulás.

„A szemlélet, amely lekicsinyli az érzelmek hatalmát az emberi természetben, sajnálatosan szűk látókörű, már a gondolkodó fajtát jelentő homo sapiens elnevezés is félrevezető annak tükrében, hogy a tudomány napjainkban átértékeli az érzelmek szerepét az értelmünkben. Közkeletű tapasztalat, hogy döntéseink és cselekedeteink kialakításánál az érzelem annyit számít, ha nem többet, mint a megfontolás. Aránytalanul feldicsértük a tiszta racionalitás értékét és hozadékát, amit az IQ-val szokás mérni, márpedig az értelem az eluralkodó érzelem mellett nem rúg labdába.”

5. *„Az érzelmi elme sokkal gyorsabban dolgozik, mint a racionális elme, akcióba lép anélkül, hogy egy pillanatig is mérlegelné, hogy mit cselekszik. Itt hiányzik – úgy tűnik – a megelőző reflexió. Az érzelmet kiváltó momentum és az érzelem kitörése közt szinte nincs is intervallum, az érzékelést becsülő mechanizmus, tehát agyi mércével is kivételesen gyors, beéri ezredmásodpercekkel.”*

„A lélek vagy szereti, vagy nem szereti az érintett tárgyat, vagy rokonszenvezik, vagy ellenszenvezik vele. Ez lényegében nem különbözik a szeretet vagy a gyűlölet indulatától. Ha a lélek fokozottan élénken és erősen kedvel valamit, vagy ilyen hajlandóságot mutat, voltaképpen szereti azt, ha pedig az ellenszen, vagy a nem tetszés az erős, voltaképpen gyűlöli azt. Érzelmek minden megnyilvánulásában jelen van a helyeslés és kedvelés, vagy pedig a helytelenítés és elutasítás. Az érzelem vagy a látott dolgok felé vezeti a lelket, hogy csüngjön rajtuk és keresse azokat, vagy ózdkodik tőlük és elutasítja azokat. Az előbbi fajtára tartozik a szeretet, a vágy, a remény, az öröm, a hála, a gyönyörködés, az utóbbi foglalja magába az ellenszenvet.

6. Kitérnénk arra, hogy mit értünk az *emóció* (érzelem) szón. Pontos jelentését több mint száz éve próbálják meghatározni a pszichológusok és filozófusok. Az *Oxford English dictionary*ben feltüntetett jelentése: *„Az elme, az érzés és a szenvedély bármely zaklatott, felindult állapota, indulatos, feszült lelkiállapot”.* *„Felfogásunk szerint az érzelem szó egy érzéssel, a hozzá kapcsolódó gondolatokkal, pszichés és testi állapotokkal és cselekvési késztetésekkel jellemezhető. Száz meg száz érzelem létezik, vegyülnek, variálódnak, mutációk és árnyalataik keletkeznek, az értelemnek számtalan olyan finom árnyalata van, amelyre még szavunk sincsen.”*

Ismerős az Írásokból az alábbi idézet: *„Az igaz ember semmi rossz hírtől nem fél, szíve erős, az Úrban bizakodó”* (Zsolt 112,5–7). Egy másik idézet: *„Mózes hit által hagyta ott Egyiptomot, nem félvén a király haragjától, mert erős szívé volt, mintha látta volna a láthatatlant”* (Zsid 11,28).

8. Megjegyezzük, hogy az erős szív egyenlő *érzelmi intelligencia*. Mindenekelőtt azért, hogy nem az ösztönös érzelmei uralják a továbbiakban, és nem ezek határozzák meg a döntéseit. Minden lelki képességét használja, és ezek rendeltetésszerűen, arányosan összhangban működnek, azaz mondhatni *uralma van saját lelke felett*. Megállapítható, hogy bizonyos mértékig elérheti ezt az ember még Isten nélkül is, a „*saját optimum*” (transzszéptálsis létmód!) szemléleti hátterén, önértékből is kialakíthat egyfajta érzelmi és gondolkodásbeli fegyelmet. Azonban valóban következetesen és olyan módon, hogy értelme és lelkiismerete igazságtartalommal telített legyen, már csak akkor képes erre az ember, ha folyamatosan munkálkodik benne és érte az Isten jelenléte.

Nem pontos tehát úgy fogalmazni, hogy nem jó, ha az érzelmeink vezérelnek minket. Az érzelmeink mindenképpen motiválnak. Edwards: „*Az emberi természet alkotója nemcsak indulatokat, érzelmeket oltott az emberbe, hanem azokat nagymértékben cselekedeteink rugóivá is tette.*” A pontos megfogalmazás tehát úgy hangzik, hogy nem szabad átengednünk az irányítást az ösztönös érzelmeinknek, a gyors ösztönös érzelmi reakcióknak. Tudatos értelmi és lelkiismereti kontroll alá kell helyezni ezeket. A tudatos lelki tevékenység nyomán fakadt magasrendű pozitív érzelmeink pedig már *nem baj, ha erősek, sőt minél erősebbek, annál jobb. Ezek az érzelmeink, melyekkel a teljes lényünkkel azonosulni tudunk, és amelyeket mintegy tudatosan választunk, lelkesedéssel, kitartással és örömmel végzett cselekvésre motiválnak.*”

Ezek után nézzünk példákat és levonható tanulságokat az érzelmi intelligencia tesztelését illetően a Krisztust körülvevő emberek két célcsoportjában, a farizeusok és a tanítványok körében!

III. Reflexió az érzelmi intelligenciára, illetve annak hiányára a korabeli és a mindenkori farizeusság körében. A nemértés diagnózisa és kezelése az evangéliumokban

A Biblia reflexív iratgyűjtemény: folyamatosan reflektál a hallgatóval, illetve olvasóval való találkozására. Az evangéliumokban ez a jelleg kerül a középpontba, amikor Jézus egyértelművé teszi beszélgetőpartnerei számára, hogy nem értik sem a már írásba foglalt kinyilatkoztatást, sem pedig az ő beszédeit. Maga a Biblia tehát eleve tud arról, hogy vannak és lesznek olyanok, akik nem értik kijelentéseit, sőt nemcsak tud erről a tényről, hanem fel is mutatja és megvilágítja a nem értés jelenségét, és ettől elválaszthatatlanul az értés, a megértés eseményét is. Az alábbiakban Jézus beszélgetéseit vesszük közelebről szemügyre, hogy körüljárhassuk azt az égető kérdést, hogyan válik vagy marad valaki nem értő az isteni kijelentésekkel találkozva, és ezzel párhuzamosan, hogyan lesz valaki az isteni szó értőjévé.

Nyitott félreértés

Már az értés és nem értés közti határvonalra vonatkozó kérdésfelvetés sem tőlünk származik. Maga Jézus szegezi a kérdést hallgatóinak:

„*Miért nem értitek az én beszédemet...?*” (Jn 8,43)? De kérdését nemcsak a vele szemben előítéleteket táplálókhoz intézi, hanem felteszi a tanítványainak is:

„*Hogyan nem értitek, hogy nem kenyérről mondtam néktek, hogy őrizkedjétek a farizeusok és sadduceusok kovászatától!?*” (Mt 16,11)

A kérdések irányából is láthatjuk, hogy a nem értés problémát jelent mind a Jézus beszédeit kételkedve fogadók, mind a Jézussal minél teljesebb egységre törekvő tanítványok számára is. A kérdések megmutatják, hogy Jézus szenvedélyesen küzd mind a két csoportért. A hozzá és tanításaihoz már nyitottan forduló tanítványok megértéséért azonban úgy tűnik, még elszántabban harcol, és az ő nem értésük mintha még keményebb dió lenne, mint az eleve kritikusan hozzáállóké. Jézus ezzel a felindultságot tükröző kérdéssorozattal fordul tanítványaihoz Márk evangéliumában, amikor azok Jézus kenyérszaporításai után is tanácstalanok, mert nincs mit enniük:

„*Mit tanakodtok, hogy nincsen kenyerek? Még sem látjátok-e be és nem értitek-e? Mégis kemény-e a szívetek? Szemeitek lévén, nem láttok-e? És füleitek lévén, nem hallotok-e? És nem emlékeztek-e? Mikor az öt kenyeret megszegtem az ötezernek, hány kosarat hoztatok el darabokkal tele? Mondának neki: Tizenkettőt. Mikor pedig a hetet a négyezernek, hány kosarat hoztatok el darabokkal tele? Azok pedig mondták: Hetet. És monda nekik: Hogy nem értitek hát?*” (Mk 8,17–21)

– Vö. a fentebb is idézett Mt 16,5–12. Ebből a rövid szakaszból is kitűnik, hogy az isteni kijelentés valamilyen részleges megértése után is felmerül a nem értés akadálya, ami ebben az esetben azért tűnik masszívabbnak, mert a részleges megértés – jelen esetben a korábbi kenyérszaporítás tapasztalata – nyomán a talaj már elő van készítve a további megértéshez, ugyanakkor az mégsem történik meg. A nem értésnek, úgy tűnik, két alaptípusát fedezhetjük fel Jézus beszélgetéseit kutatva. Az egyik típus a saját hétköznapi életünkben is jól ismert félreértés, amikor a hallgató érti ugyan valahogyan a beszélő szavait, csak hogy egészen másképp, mint ahogyan azokat a beszélő szándékainak megfelelően értenie kellett volna. Ez a félreértés aztán természetesen rendszerint zavart okoz a beszélő és a hallgató közti kapcsolatban. Nézzünk erre néhány példát! Jézus samiáriai asszonnyal folytatott beszélgetésében többször merül föl félreértés. Az asszony félreérti Jézus szavait, Jézus aztán az adott félreértést megragadva görgeti tovább a beszélgetést a megértés irányába. A félreértés tehát, amelyet pedig a nem értés egyik eseteként jelöltünk meg, Jézus kezében a megértést elősegítő lépcsőfokká válik.

„*Felele Jézus és monda neki: Ha ismernéd az Isten ajándékát, és hogy ki az, a ki ezt mondja néked: Adj innom!; te kérted volna őt, és adott volna néked élő vizet. Monda neki az asszony: Uram, nincs mivel merítened, és a kút mély: hol vennéd tehát az élő vizet?*” (Jn 4,10–11)

„*Valaki pedig abból a vízből iszik, a melyet én adok neki, soha örökké meg nem szomjúhozik; hanem az a víz, a melyet én adok neki, örök életre buzgó víznek kútfeje lesz ő benne. Monda neki az asszony: Uram, add nekem azt a vizet, hogy meg ne szomjúhozzam, és ne jöjjenek ide meríteni!*” (Jn 4,14–15)

Ezek a pontokon a konkrét fizikai és az átvitt lelki értelem közötti különbségből fakad a félreértés, mint ahogyan olyan sokszor János evangéliumában. Ugyanezt a típusú nem értést találhatjuk a Jézussal szemben ellenérzésekkel viseltető vezetők esetében is. „*Ismét monda azért nekik Jézus: Én elmegyek, és kerestek majd engem, és a ti bűneitekben fogtok meghalni: a hová én megyek, ti nem jöhettek oda. Mondának azért a zsidók: Avagy megöli-e magát, hogy azt mondja: A hová én megyek, ti nem jöhettek oda?*” (Jn 8,21–22) Mindkét itt idézett esetben olyan nem értésről van szó, amely magában hordozza a későbbi megértés lehetőségét, ezért ezt a típus

nyitott félreértésnek nevezzük.

Zárt nem értés

Jóval nehezebb dolgunk van azonban akkor, amikor a nem értés másik alaptípusát akarjuk felmutatni a negyedik evangéliumban. Ehhez közelebből meg kell vizsgálni Jézus két nevezetes beszélgetésének egyes részleteit az evangélium 8. és 9. fejezetéből. A 8. fejezetben megörökített beszélgetés (12. versből) vezérmotívuma a származás problémája, amely azonos a „*Ki vagy?*”, azaz az identitáskérdéssel. Ezért kerülhet középpontba a „*kinek ki az atya*” kérdés. Jézus a mennyei Atyáról beszél, a beszélgetőpartnerek földi atyát, édesapát értenek, majd az ősapáról, Ábrahámról beszélnek, és amikor felfogják – a beszélgetés végén –, hogy Jézus a mennyei Atyáról beszél, és vele teszi egyenlővé magát, ez számukra botrány és istenkáromlás, ezért köveket ragadnak. E téma mentén rajzolódik ki tehát előttünk a beszélgetés szerkezete. Jézus mindvégig mennyei származását hangsúlyozza, ezzel szemben a vallási vezetők földi eredetűnek vélik, és szavait egy örült beszédnek tartják, aki démoni, azaz sátáni befolyás alatt szól. A vezetők álláspontja Jézus származásának kérdésében tehát szöges ellentéte Jézus kijelentésének saját származásáról. A beszélgetés résztvevői két külön síkon mozognak, a kommunikációs síkok elmennek egymás mellett. Jézus beszélgetőpartnereinek vélekedése Jézus állításával ellentétes irányba mutat. Úgy tűnik azonban, mégis van egy közös tér, ahol a beszélők találkozhatnak a beszélgetésben, ami kiindulópontot jelenthet a megértés számára. A vallási eljárók ugyanis Ábrahámot jelölik meg ősapjuknak, és ezzel az állításukkal Jézus is egyetért. Drámai azonban a további eredetkutatás eredménye. Jézus beszélgetőpartnerei ugyanis annak a meggyőződésüknek adnak hangot, hogy Ábrahám révén végső soron a mennyei Atyától származnak. Jézus ellenben, bár mint láttuk, elismeri az ábrahámi származást, de az ennek alapján vélt mennyei eredetet nem. A beszélgetésnek ezen a pontján világossá válik, hogy a vezetők az ábrahámi eredetet is mennyire másképpen értik, mint Jézus. Ő ugyanis csupán a test szerint való ábrahámi eredetet ismeri el, ami ellenben semmiféle garanciát nem jelent arra nézve, hogy Ábrahám testi gyermekei egyben isteni származásúak. A valóság épp ennek az ellenkezője: bár Ábrahám leszármazottai test szerint, atyjuk nem az Isten, hanem a sátán. Vizsgálódásaink szempontjából az ábrahámi származás Jézusétól radikálisan különböző felfogása a döntő. A kiindulópont – mint láttuk – közös, a végső források mégis egész mások: a mennyei Atya az egyik oldalon, és a sátán a másikon. Jézus beszélgetőpartnerei meg vannak győződve arról, hogy a mennyei Atyától származnak, és ezt a meggyőződésüket az Írásokra alapozzák. Fontos ezt a mozzanatot kiemelni: nem saját kútfőből származik a vélekedésük, hanem Isten számukra adott kinyilatkoztatásában gyökerezik, egészen pontosan abban, ahogyan ők ezt az írást értelmezik. Atyjuk az Isten – ebben a bizonyosságban élnek, ez a meggyőződés az alapja identitásuknak. Jézus szavai megrázóak, mert felmutatja, hogy tévednek. Nem árnyalatokkal térnek el a valóságtól, hanem közülük sincs hozzá! A vallási vezetők miközben Isten embereinek tartják magukat, valójában a sátán gyermekei. Akaratlanul is megfogalmazódik a kérdés: hogyan lehet ekkorát tévedni? Hogyan lehet Isten nevének szolgálatában élve a sátán gyermekévé lenni? Hogyan maradhat mindez egyáltalán észrevétlen? Találhatunk választ ezekre a kérdésekre az igéből? Hogy legalábbis közelebb kerüljünk az itt megfogal-

mazott kérdésekhez, nézzük meg, hogyan leplezi le Jézus a szóban forgó nem értést, amely a már írott kinyilatkoztatásra, Jézus kijelentéseire és a saját helyzet felismerésére egyaránt vonatkozik! Az evangéliumnak ugyancsak a 8. fejezetében jelenti ki Jézus: „*Ha én dicsőítem magamat, az én dicsőségem semmi: az én atyám az, a ki dicsőít engem, a kiről ti azt mondjátok, hogy a ti Istenetek. És nem ismeritek őt: de én ismerem őt...*” (Jn 8,54–55a).

Eszerint a szóban forgó nem értés alapja, sajátossága, hogy az ember az Atyát Istenének vallja, holott valójában nem is ismeri őt! Érdemes felfigyelnünk a birtokos névmás használatára: az ember ebben az esetben sajátjának vallott Istenét nem ismeri. Az ismer kifejezés (gör. *ginóskó*) természetesen nem csupán intellektuális ismeretet jelöl, hanem személyes, adott esetben interaktív, *testközeli ismeretséget*. Ennek a személyes ismeretségnek a hiányát mutatja fel Jézus János evangéliuma 5. fejezetében is: „*A ki elküldött engem, maga az Atya is bizonyosságot tett rólam. Sem hangját nem hallottátok soha, sem ábrázatát (eidos) nem láttátok.*” (Jn 5,37) Hogyan lehet szert tenni a személyes ismeretségre az Atyával? Ezzel azt is kérdezem, hogyan lehet bizonyosságra szert tenni azzal kapcsolatban, hogy valóban azzal a valakivel vagyok-e személyes összeköttetésben, akivel én gondolom? Nézzük meg, hogyan folytatódik az előbb idézett szakasz az 5. fejezetből! „*A ki elküldött engem, maga az Atya is bizonyosságot tett rólam. Sem hangját nem hallottátok soha, sem ábrázatát nem láttátok. Az ő igéje sincs maradandóan bennetek: mert akit ő elküldött, ti annak nem hiszték. Tudakoztatok [vizsgáljátok, kutattjátok] az írásokat, mert azt hisztétek, hogy azokban van a ti örök életetek; és ezek azok, a melyek bizonyosságot tesznek rólam...*” (Jn 5,37–39)

Jézus tehát a már írásba foglalt kinyilatkoztatásra irányítja a figyelmet. Az idézett részletből kiderül, hogy az Atyával való személyes kapcsolatnak (37. vers) az ő szavának pontos ismerete (38–39. versek) a kulcsa. Kézenfekvő a következtetés, hiszen az emberek egymás közti kapcsolatának is a kimondott szó az alapja, és minél inkább értjük valakinek a szavait, annál közelebb kerülünk hozzá. A köznapi gyakorlat azonban nem ezen egyszerű alapelv szerint jár el.

Ahogy a vallási vezetők és a korabeli hallgatók, úgy az ige mai olvasója is hajlik arra, hogy az Atyával való ismeretséget az ő szavát nélkülözve, felületesen ismerve gondolja el, így pedig szükségképpen fennáll a tévedés veszélye. Mindezzel azonban még koránt sincs felmutatva, amit keresünk. Hiszen egy körben mozgunk. Azt kérdeztük az elején, hogyan válik valaki az isteni szóval találkozással értővé. A válasz pedig, amire bukkantunk, csupán ennyi: az Atyával való személyes kapcsolat hiányában, amely kapcsolatnak viszont az idézett ige szerint a feltétele az isteni szó ismerete. A szóban forgó jánosi ige többet mond ennél: az Istennel való személyes kapcsolat feltétele az ő szavának megmaradása az emberben. Most azonban mégsem ebben az irányban folytatjuk a gondolatmenetet, bár a valódi igeértés sarkalatos pontjához értünk. Mert bármit is takar az ige maradandó bírása, számunkra a kérdés az, hogyan válik valaki az isteni szót maradandóan bíróvá, illetve nem bíróvá. Van valami az idézett igében, ami nem kerülheti el a figyelmünket. A szóban forgó részlet továbbolvasásából ugyanis egyértelművé válik, hogy akikhez Jézus a szavait intézte, egyáltalán nem mellőzték az írásokat, és nemcsak erre alapozták meggyőződésüket – ahogyan erre korábban utaltunk

–, hanem Jézus megfogalmazása szerint: tudakozták azt, azaz nagyon alaposan ismerték. Az ígét tudakozva, kutatva, mélyen ismerve is fennáll tehát a tévedés veszélye, olyannyira, hogy az ember saját meggyőződésével szemben még sincs közel Istenhez, nem áll vele személyes kapcsolatban, azaz félreérti az ő szavát. Ha azonban az Ige alapos ismerete önmagában nem bizonyult elégséges fogódzónak az itt vizsgált nem értés elkerülésére, akkor mégis min múlik, hogy valaki értő vagy nem értő? Van-e valami biztos alap ahhoz, hogy ezt a tévedést elkerüljük?

A Biblia egyértelmű útmutatást ad az igeértéshez. Csakhogy ezt az útmutatást az olvasónak kell alkalmaznia és tartalommal megtöltenie a saját gyakorlatában. Mi szükséges tehát ahhoz, hogy valóban azzal legyünk kapcsolatban, akivel állításunk szerint vagyunk a kinyilatkoztatott szó szigorú szem előtt tartásán túl? Pál apostol fogalmazza meg azt az elvet, amely minden megértés, így az igeértés – talán mondhatom – legalapvetőbb elve. „*Ha pedig valaki azt hiszi [úgy véli], hogy tud valamit, még semmit sem ismer úgy, amint ismernie kell.*” (1Kor 8,2) Ha visszagondolunk az imént részletesebben elemzett beszélgetésre János evangéliuma 8. fejezetéből, Jézus beszéde megfontolásának – még korántsem elfogadásának – az akadálya az volt, hogy a beszélgetőpartnerek meg voltak győződve arról, hogy ők az isteni ígéretek letéteményesei, akiknek ábrahám és így isteni származása megkérdőjelezhetetlen. Ezért nem kell meghallaniuk azt, amit egy nem közülük való mond. Ha mi is megpróbáljuk egy pillanatra zárójelbe tenni Jézus megfellebbezhetetlen tekintélyét, hogy így közelebb kerülhessünk a vallási vezetők beszélgetésbeli helyzetéhez, akkor

A meg nem értés oka: az elzárkózás a megértés lehetősége elől!

láthatjuk főszabályként, hogy a meg nem értés oka: az elzárkózás a megértés lehetősége elől!

Miért nem fordulhattak nyitottan a vallási vezetők Jézus szavaihoz? Mert sziklaszilárd meggyőződésük szerint ők voltak az isteni igazság letéteményesei. Ez a beállítódás pedig olyanfajta merevséget eredményezett, amely kizárta egyrészt a másik megértésének lehetőségét, másrészt pedig ezáltal az önmagukkal való szembenézés, a saját helyzetükre való reflektálás lehetőségét is. A meg nem értés oka tehát abban állt,

A meg nem értés oka tehát abban állt, hogy aki nem értette az isteni szót, az meg volt győződve arról, hogy érti.

hogy aki nem értette az isteni szót, az meg volt győződve arról, hogy érti.

Ez a – hadd fogalmazzunk így – „vélt értés” képezte az akadályt a megértés útjában. Egyedül a nyitottság tehát, a saját tévedése lehetőségeivel való szembenézés jelenthet garanciát arra, hogy az ígét ismerve valóban a teremtő Istennel állók kapcsolatban. Jézus minden hallgatóját életre szóló

tanítványságra hívja, ami azt jelenti: életre szóló taníthatóságra. Ha valaki elveszti a taníthatóságát, ezzel elveszti tanítványi státusát is, és kiszolgáltatja magát a tévedés lehetőségének. Ennek alapján a meg nem értésnek ezt a második típusát az előzőtől megkülönböztetve konzekvensen *zárt nem-értésnek* nevezzük.

A zárt nem értés tehát érteni nem akarásként, és így egyfajta megértésre következő reakcióként lepleződik le. *Ez a reakció a fennálló, a beidegződött, a megszokott mindenáron való védelme a megsejtettel szemben, mert azt belátja az ember, hogy amit megsejtett, felforgatná egész korábbi életét. És hogy ezt elkerülje, folyamodik inkább önmaga becsapásához, az önccsaláshoz: nem érti, éppen mert érti.* Jézus leplező szavai is ekként tárják fel a zárt nem értés sajátosságait.

„*És monda Jézus: Ítélet végett jöttem én e világra, hogy a kik nem látnak, lássanak; és a kik látnak, vakok legyenek. És hallák ezeket némely farizeusok, a kik vele valának, és mondanak néki: Avagy mi is vakok vagyunk-e? Mondá nékik Jézus: Ha vakok volnátok, nem volna bűnötök; ámde azt mondjátok, hogy látunk: azért a ti bűnötök megmarad.*” (Jn 9,39–41) Vö. Mt 21,45: „*És a főpapok és farizeusok hallva az ő példázatait, megértették, hogy róluk szól.*”

Ebben a nevezetes kijelentésben csúcsosodik ki Jézus küzdelme a meg nem értéssel szemben. Itt mintegy sűrítve megtalálhatjuk az általunk zárt nem értésnek nevezett jelenség alapsajátosságait. A 40. versből egyértelművé válik, hogy a farizeusok is értették valamilyen módon Jézus feltárási beszédét. Ennek nyomán azonban önvédelemből önccsaláshoz folyamodtak, mert amit megértettek, azt valójában nem akarták érteni. Miért is nem? Mert ezzel el kellett volna vetniük azt a meggyőződésüket, hogy ők az igazság értői. Jézus a leplezéssel egyben már a kiutat is felmutatta hallgatói, olvasói számára. Ez a kiút pedig minden ember számára nyitott, hogy elkerülhesse az önccsalás veszedelmes csapdáját, amely mindannyiunkat fenyeget.

A farizeusok ... önvédelemből önccsaláshoz folyamodtak, mert amit megértettek, azt valójában nem akarták érteni. Miért is nem? Mert ezzel el kellett volna vetniük azt a meggyőződésüket, hogy ők az igazság értői.

A meg nem értés terápiája tehát a taníthatóság, vezethetőség. A gyermeki lélek ismérvei: „*És monda: Bizony mondom néktek, ha meg nem tértek és olyanok nem lesztek, mint a kis gyermekek, semmiképpen nem mentek be a mennyeknek országába.*” (Mt 18,3) Pedig a farizeusok – mondhatni – „fényévnyi”

távolságban voltak ettől a kisgyermeki lelkülettől. Az ige itt is rendkívül kategorikus: „*semmiképpen nem*”. A terápiát egy dolog teljesen kizárja: a biztos tudás hiedelme. A megingathatatlan, mondhatni észlelően magabiztos tudás, hogy tudniillik biztosan és

kizárólagosan csak én tudom, tudhatom jól. Lásd farizeusok lelki gögje, hamis elittudata, bizonyos egyházak és hívők részéről az „*üdvbizonyosság lenéző mosolya*”, bizonyos büszke prédikációk, melyek köszönőviszonyban sincsenek a krisztusi alázattal. Egyébként a legmodernebbnek számító lélektan és antropológia szerint is a „biztos tudás”, a „biztosan én tudom jól” alapbeállítódásai mentális betegségek, zavar-

nak számítanak. Ugyanis kizárnak minden taníthatóságot, új információk inputlehetőségét. A Biblia pontosan ezt hangsúlyozza, amikor Jézus – esküszó nyomatéka alatt – ezt mondja: „Bizony mondom néktek: A ki nem úgy fogadja az Isten országát, mint gyermek, semmiképpen nem megy be abba.” (Lk 18,17) Miért? Mert csak a kisgyermek tanítható, vezethető.

Tehát a nem értés terápiája: a taníthatóság és a vezethe-tőség. A kettő ugyanis korrelatív viszonyban van egymással, a Biblia fogalomkultúrájában a két dolog csak egymást feltételezve működik.

Sokan „komfortzónájuk rabságában” élik az életüket. Azért teszik ezt, mert a komfortzóna kényelmes, probléma és kihívás nélküli, úgynevezett modern, sőt posztmodern életet biztosít. Ez igaz, a kérdés csak az, hogy mi ennek a „kényelemnek” a veszélye és hátránya. Az, hogy ez a komfortzóna idővel elkezd szűkülni. Egy idő után a kényelem ellenére unalmassá, kiüresedetté fog válni. A komfortzóna tulajdonosa egyre több indokot gyárt magának, hogy miért is ragaszkodik megszokott életéhez, szokásaihoz, hit- vagy hiedelemrendszeréhez. Élete félelmei fogságában telik. Van egy jó és egy rossz hírem! A rossz hír: minden ember a kényelmesebb életet szeretné élni! Mindenki a kényelmi zónában érzi jól magát. Te is, aki olvasod ezeket a sorokat! De vajon hogyan lehet elérni azt, hogy ez a kényelmi zóna ne szűküljön, hanem egyre nagyobb legyen? Lehetséges egyáltalán ez? A jó hír: a kényelmi zóna tágítható. Tanulással, új ismeretek megszerzésével, az érzelmi intelligenciára törekvés-sel. A félelem érzése abból fakad, hogy nem ismerünk valamit. Tehát nincs más teendőnk, mint minél több új ismeretet szerezni, nemcsak kognitív, hanem konatív (felhívó, felszólító, megszólító) ismeretet is. Ez az emocionális intelligencia lényege. A kihívás, a problémamegoldás számukra nem félelmetes, hanem lehetőség a fejlődésre. Lépj ki te is a komfortzónádból! Tedd meg az első lépést! Itt az idő tenni valamit, ha komolyan változtatni akarsz az életeden.

IV. Reflexió az érzelmi intelligenciára, illetve a hiányára a korabeli és a mindenkori tanítványság körében

Jézusnak egy óriási küzdelmét szeretnénk, ha megértenénk és nem felejténénk. Amint egykor volt és egyben mindenkori tanítványaiért remélhetően személyesen tett és tesz azóta is. Azért mondjuk, hogy „remélhetően”, mert tudjuk, hogy ő teszi, azonban a tanítványok reflexióiból nem kevesebbet érthetünk meg, mint hogy ez alól a munka alól nagyon nyomós és húsbavágó indokok alapján könnyen és gyorsan kivonhatjuk magunkat. Nézzük tehát az evangéliumokat, melyek részletesen, rendkívül mély és ihletett emberismerettel megáldva, mélységében mutatják be azt a küzdelmet a tanítványokért, ami alapján Jézusnak, a Megváltónak tanítványformáló munkáját is megérthetjük!

Ennyi bevezető után lapozzunk Máté evangéliumához! A Mt 16,21. versétől olvassuk: „Ettől fogva kezdé Jézus jelenteni az ő tanítványainak, hogy néki Jeruzsálembe kell menni, és sokat szenvedni a vénektől és a főpapoktól és az írástudóktól, és megöletni, és harmadnapon föltámadni. És Péter előfogná őt, kezdé feddeni, mondván: Mentsen Isten, Uram! Nem eshetik ez meg te véled. Ő pedig megfordulván, monda Péternek: Távozz tőlem Sátán; bántásomra vagy nekem; mert nem gondolsz az Isten dolgaira, hanem az

emberi dolgokra.”

A bevezető helyzet egyben a gondoltsorunk felvezetése is. Ez a három vers egyértelmű és világos. Jézus nyilvános tanítását elkezdte, részben az ország szellemi központjában, Júdeában tevékenykedik, második szakaszában javarészt Galileában és Júdeában, a 3. szakasz pedig mikor már kémekeket küldenek utána, ekkor áthelyezi székhelyét északra, és innen látja el még nagyobb áldozatok árán a szolgálatát, hogy fenntartsa befolyását, és idő előtt ne haljon meg. Közben tehát ez a szolgálat zajlik, és a tanítványai, egy nagyobb kör, a galileai válság után pedig egy kisebb kör követi és hallgatja, csökkenő létszámú tömeg hallgatja, ekkor Jézus a kisebb körű tanítványokért is elkezd munkálkodni, és ennek a munkálkodásnak a belépőjét olvastuk el most. Szükségesnek és aktuálisnak tartja, hogy felkészítse a tanítványokat valamire. Mi ez a felkészítés, mi ez a „*problémacsomag*”, amelyet Jézus olyan nagyra és súlyosra tart, hogy sok-sok idővel, hónapokkal előbb elkezdte a tanítványokat előkészíteni arra a traumára, ami be fog következni, arra a halálesetre, amit ő önként vállalt?

21. vers: „Ettől fogva kezdé Jézus jelenteni az ő tanítványainak, hogy néki Jeruzsálembe kell menni, és sokat szenvedni a vénektől és a főpapoktól és az írástudóktól, és megöletni, és harmadnapon föltámadni.” Nagyon fontos először azt megértenünk, hogy Jézus ezt a három dolgot egy egységként kezeli: hogy *elfogják, és szenvednie kell, megöletetik, és hogy feltámad*. Nem hallgatja el azt a rendkívül megbotránkoztató és a kortárs zsidó emberek számára elképzelhetetlen mozzanatot sem, hogy éppen a korabeli vallás prominenseitől fog szenvedni, azonban nem ezen van a hangsúly, hanem a messiásságának szenvedő mivoltán. Ez az a pont, ahol máris meg kell állnunk és belehelyezkednünk a kortárs zsidóság világképébe, mert Jézust a vallási vezetők fogják üldözni, de mégis a szenvedő messiási mivoltát hangsúlyozza a halála és a feltámadása mellett. Miért fontos ez Jézus korában? Miért hangsúlyozza ezt a mozzanatot? Itt először mondja Jézus, és utána még nagyon sokszor, más alkalommal. Mi az a konkrét „fertőzés”, konkrét világkép változás, ami a zsidóság tömegeiben, a nemzet tagjaiban Jézus korára átjárja az embereket, ami miatt ezt Jézusnak sokszorosan, sokféleképpen kell életében elmondania?

A kérdésünkhöz egy segítő részlet a válasz, ami tulajdonképpen egy másik kérdés: Miért kellett Bemerítő Jánosnak a pusztában készülnie a maga szolgálatára? Miért nem volt alkalmas már ekkor a rabbik iskolarendszere, a szaduceus, a farizeus, a zelóta, az esszéneus stb. teológiai iskola arra, hogy az útkészítő, a Messiás előfutára benne felkészüljön és általa színre lépjen? A válasz rendkívül egyszerű, a zsidóság egyháztörténete ad választ erre. A kispapoktól kezdődően, mintegy 500 esztendő elteltével a zsidóság a nemzeti vallásosságát hozta létre, a tradíció rabja lett, bezárkózott vallási hagyománycsomagjába. Két Talmuddal volt felszerelve, sőt a Talmudok kommentárjaival, és még azok kommentárjai is rendelkezésre álltak, és ennek következtében a nemzet egyre jobban bezáródott abba a saját nyelvezetbe és szókincsbe, valamint sajátos világképbe, melyet ő mint kiválasztott nép gondolt magáról. Amíg a babiloni fogság előtt javarészt hasonult a kortárs vallásosságához – egy veszély a vallástörténetben! –, és magába olvasztott szinkretista jelleggel több kortárs vallásos elemet, a fogság utáni korszak külön-

legessége, hogy elkezdődik a bezárkózás a saját nemzeti, vallási hagyományokba. A zsidóság szóhasználatában már külön szó jelöli a saját népet, a kiválasztott népet, és az összes többi „futott még”, azaz a nemzetet, a „goj-népeket”. És Jézus korában pedig már olyan szinten alakul ki a hagyomány struktúrája, hogy a legutolsó szombatnap járóföldi lépésszám, a nyoszolya hordása, a rituális tisztaság, a viszonyrendszer másokhoz mind-mind írásban van szabályozva, vagyis a közösség tagja büntudatot érez, ha nem úgy cselekszik, pedig a közösség vezetősége parancsba adja: mit, hogyan, mikor kell tenni. Ez az a rendszer, ami Jézus korára már teljesen kialakul, és ehhez kötődik még valami, melyért Jézusnak a szenvedő messiási alakját el kell kezdenie szisztematikusan felépíteni. Ez pedig nem más, mint hogy *elhalványul az ábrahám elhívás eszméje*, mely szerint azért hívatott el Izrael, hogy a népek között áldás legyen. Ehelyett *megmarad a kiválasztottság tudata*, ami nagyon gyorsan egyfajta „übermens”, *hübrisz spirituális, vallásos gögérzessé*, hamis elit-tudattá alakul. Nem ért véget ez a probléma a zsidósággal, hanem az egyháztörténelemben is megjelenik. És tulajdonképpen létrejön a Messiás-képből, a szenvedő Messiásból a politikai nemzetmentő Messiás képe – Júdea provincia, Jézus korában már létezik –, aki például már a római iga alól is felszabadítja és a maga méltó helyére a kiválasztott népet visszahelyezi. Jézus tudja, hogy a tanítványok seregét is el kell kezdeni készíteni arra, ami bekövetkezik, de először el kell nekik magyarázni, hogy mit jelent a Megváltó Messiás, az ember *gondolkodásmódját* megváltoztató messiási küldetése és szolgálata, ezzel viszont szembenáll a kortárs nemzettudatot, vallástudatot meghatározó messiáskép, azaz a nemzetmentő, felszabadító Messiás. Pilátus, a kortárs római helytartó egyébként arról volt nevezetes, hogy minden ilyen nemzetmentő próbálkozást, ami némi iróniával kb. hetente kitört, rendkívül drasztikusan, hatalmi szóval elfojtott.

Azonban az evangélium központi gondolata a *reflexió*, a bibliai alapú hitrendszer, az *érzelmi intelligencia*. Jézus ismerteti tehát, hogy *ő szenvedni, meghalni és feltámadni fog*, ami természetesen a zsidó hagyomány 500 éves múltján felnőtt, ezen rabbinikus iskoláktól meghatározott, egyszerű kisémbert, egy halászelebent át- és átvált, érthető módon mellbe vágta, és ahogy lenni szokott, mindenki a saját vérmérséklete szerint reagált. Részletkérdés, hogy valaki így mond el valamit, vagy kitörő, expresszív módon, a tartalom ugyanúgy téves lehet. Péter az utóbbi személyiség volt, aki meglehetősen karakteres, expresszív módon fejezte ki a mondanivalóját, és Jézussal szemben is ezt tette. Az evangélista pontosan érzékelt a szituációt, és részletesen feljegyezte:

„És Péter előfogná őt, kezdé feddeni, mondván: *Mentsen Isten, Uram! Nem eshetik ez meg te véled.*” (Mt 16,25)

Ne legyen illúzió, megváltozik a tanítvány- és mester-szerep egy pillanat alatt. A „nagyon jól fésült” egyházi és gyülekezeti közeg is gyorsan átalakul, amikor kényes kérdések, tabutémák említésre kerülnek. Hallgatag, csöndes emberek hirtelen fel tudják emelni a szavukat. Jézus, amikor elmondja, hogy a Messiás nem ilyen lesz, hanem szenvedő Messiás lesz, nem olyan lesz, hanem meghaló és végül feltámadó, Péter reakciója egyértelmű: félrevonván, számon kérve, rátámadva, feddve jelenti ki, hogy minden megtörténhet veled,

csak ez nem! Péter tehát domináns módon magához ragadja a kezdeményezést, de értsük meg, hogy zsidó emberként tehet-e mást? Kinek az „anyatején” nőtt fel? Itt fontos elővenni az ide vonatkozó szakirodalmat, a Misnát, a Gemarát, a kommentárok kommentárját, egy kis Talmudot, azért, hogy értsük meg, hogy Péter ebben a pillanatban összeomlást élt át. Ha a Mester meghal, mi lesz a nemzeti reményeinkkel? Nem ez a „Messiás”-ok megszokott menetrendje, itt tévedés van, ez nem történhet meg veled! A gesztusok egyértelműek, Péter erősen felindult, és kényszeres állapotban muszáj, hogy megmondjon valamit. Nagyon sok esetben az az egyszerű, objektív tényállás, hogy vallási életünkben, vagy más egyéb kapcsolatunkban nem vesszük észre, ha a másik ember kényszeres helyzetben van. És főleg nem érzékeljük azt, hogy ennek mi az oka. Az evangélium nekünk ezt elmagyarázza. Az a Péter, akinek ilyen hitvallásai vannak, hogy „*Uram, kihez mehetnének? Örök életnek beszéde van te nálad*” (Jn 6,68), miért érez kényszert arra, hogy kioktassa Jézust? Mi az oka ennek a szerepváltásnak? Ezt a kérdést később meg fogjuk válaszolni, azonban most haladjunk tovább!

Amikor Péter ezt teszi, és Jézushoz így fordul: „*Nem eshetik ez meg te véled*”, akkor Jézus egy rendkívül kényes helyzetbe kerül. Ismertette az alapteízist, amiről eddig beszéltünk, kirobbant az a fajta reflexió, amire számítani lehetett, legalábbis Jézus számított rá, azonban most figyeljük meg a „pedagógust”, hogy lehet egy ilyen erősen felindult helyzetet kezelni! Nem tudni, kinek milyen tapasztalata van temperamentumától függően okozva vagy elszenvedve hasonló helyzeteket, én azt tapasztalom, hogy sokszor vallási közegben is előfordul ez. Hogy lehet ezt a helyzetet kezelni? Mit tehetett Jézus? Elhallgassa ezt a kérdést, azt nem lehet. Péter átvette tőle a vezetést, ez is egyértelmű, akkor most mi Jézus válasza?

„Ő pedig megfordulván – a görög szöveg így fogalmaz: odafordulva Péterhez – mondá: távozz mögülem, sátán! Kelepce, tör, ellentmondás vagy nékem!” Jézus szavai tapasztalatom, meggyőződésem, hogy nem eléggé megfigyeltek. Közhelyszerűen beszélünk róluk, de nem figyeljük meg eléggé. Miközben Jézus megragadja Pétert, félrevonja, és közli vele, hogy mi fog történni, Jézus Péterhez fordul, de a válasza meglepő módon nem Péternek szól. Rendkívül kizökkentő, amit Jézus cselekszik. Péter felé beszél, de a mondanivaló mögötte szólít meg valakit, aki inkognitóban van itt. „*Távozz mögülem, sátán, kelepce, tör, ellentmondás vagy nékem!*” A legelső szempont, hogy Jézus nem kéri ki magának, hogy tisztázzák, ki a tanítvány és ki a mester. Nem kezd el önérteti, identitási pályán végigfuttatni valamit. Nagyon sokszor látható, hogy százból igen sok ember itt megreked, ha valaki valakit elkormányoz, és emiatt az önértete, identitása sérül. Jézus ezt kibírja, nem kéri ki magának, hogy ő a Mester. Látja Péter felindultságát és kényszerességét, és látja, hogy a legnagyobb szeretettel ő a címzett. Látja, hogy valami mondanivalóval válaszolni kell, meg is teszi, hogy hozzáfordul, de óriási pedagógiával, *miközben ránéz, ugyanakkor mögé beszél, hiszen Péter itt médium!* A helyzet meghökkenítő. Meg vagyok szólítva, de nem nekem beszél az illető. Az értetlenségnek az „arcát” most is láthatjuk, ha figyeljük az evangélium szavait. Ezt nem lehetne megfilmesíteni, ezek a szavak annyira pontosak. „*Távozz mögülem, sátán! Kelepce, tör, ellentmondás vagy nékem...*” Péter elmondja a maga mon-

danivalóját, Jézus válaszol, de az inspiráló sátánt szólítja meg. Meghökkenés, értetlenség, zavart csend. Jézus óriási pedagógus, nem véletlenül kezdi ezzel a mondanivalóját. Nemcsak didaktikai szempont ez, valóban egyértelmű a helyzet, most már utólag tényleg láthatjuk. Tényleg csapda lett volna Jézusnak a nemzetmentő messiási életpálya? Tényleg kárt okozott volna az egész megváltási műnek, ha ezt elfogadja. Ha királlyá koronázzák, és elfogadja ezt, ha a bevonulásnál egy lendülettel még beveszi a várost is, és még sorolhatnánk. Amikor Jézus ezt az elvárást nem szolgálja ki, a tanítványok duzzognak. Nem szolgálja ki, és ezzel számukra egy ilyen nagy hibát elkövet. Jézus a választ így folytatja: „...nem gondolsz az Isten dolgaira, hanem az emberi dolgokra.” Amíg a mondat első fele egyértelműen a sátánnak címzett üzenet. Őt célozza meg és szólítja meg. Ez ugyanaz, mint a pusztai megkísértésnél: „*Ne kísértsd az Urat, a te Istenedet!*”, most Péterhez beszél, de mögötte valaki mást szólít meg.

A mondat második része már óriási pedagógiai kérések és intelem Péternek. Itt egyértelműen megint csak a Mester szólal meg, de milyen érdekes, nem azt mondja, hogy „Én vagyok Jézus, te vagy Péter, és légszűri”, állítsuk vissza a rangsort!”, hanem azt mondja, „...nem gondolsz az Isten dolgaira, hanem az emberi dolgokra”. Kimondottan, de közvetetten is ott van benne, hogy ez az egész gondolatmenet jellemzően emberi, és hiányzik belőle az isteni. Tulajdonképpen ez a mondat Jézus intertestamentális korról alkotott summás véleménye is. A zsidóság egyházi, egyházpolitikai célja, bezárkózása nemzeti hagyományai, nemzeti büszkesége, kiválasztottságtudata, politikai nemzetmentő messiásvárása jellemzően és igazán emberi volt. Amikor az *emberi* létrejön, mi az, ami mindig kiütözik, és mindig perifériára is sodor? „...nem gondolsz az Isten dolgaira, hanem az emberi dolgokra.” A zsidóság ezzel a lendülettel felejtette el, hogy a Megváltó Isten Fia is, Dávid magva is lesz egyben. A nemzetmentő nép várta Dávid magvát, de már nem várta őt, akinek származása „*eleitől fogva, öröktől fogva van*”. Attól emberi, hogy ez már nem kellett neki. Nem várta azt a valakit, aki a hitében, a lelkiismeretében fogja megszabadítani. Látjuk tehát a zavart csendet. Látjuk a kérdő, de nem számon kérő, ledorongoló, ugyanakkor figyelmeztető és egyértelműen a tanítói szerepből megszólaló nagy pedagógust: „...nem gondolsz az Isten dolgaira, hanem az emberi dolgokra.” Ez egy kifejtetlen, rendkívül tömör mondat. Még mindig azt látjuk, hogy ha Péter azt mondja, hogy ez nem eshetik meg Jézussal, Jézus pedig azt mondja, hogy ez a gondolat igazán emberi és nem isteni, akkor ezzel még mindig nincs megoldva a kettő ellentéte. Itt még semmi feloldás nincs, itt még egymás ellen feszülnek a gondolatok, és láthatjuk, hogy itt egy stratégiai nagyságrendű spirituális konfliktushelyzet van. Ez a nem mindennapi szituáció teremtett egy olyan rendkívüli szünetet, generálpauzát, hogy az a mély félmondat is elhangzott, ami által még a sátán is bekerült a párbeszédbe, „*aki itt van mögöttem és nekem csapda*”. Ebben valamilyen szerepet a szeretett tanítvány is betöltött. Ezt a csendet használja ki Jézus, és így folytatja a párbeszédet: „*Ha valaki jőni akar én utánam, tagadja meg magát és vegye fel az ő keresztyét, és kövessen engem.*” Az első mozzanat, amire felhívni a figyelmet, hogy kihez is címezi Jézus a mondatait. A gesztusait megfigyelték az evangélisták, és utólag már értik. Először is megszólítja a sátánt, értjük, hogy miért, világos a csapda.

Ugyanaz a csapda szól Péter szájából, mint a pusztai megkísértéskor, hogy „*változtasd a köveket kenyérré, vagy imádj engem!*” Egyértelmű a helyzet. Megszólítja Pétert is azzal, hogy mi az emberi és mi az isteni, és hogyhogya ezt nem látja? De ne lepődjünk meg, hogy Péter megszólalt, hisz a maga karaktere szerint meg kellett szólalnia, nem tehetett mást, azonnal megszólalt. Kedvenc az a mozzanat, amikor a sírhoz siet Péter és János, és János a fiatalabb és gyorsabb, de megáll a sírnál, Péter az idősebb és lassabb, de ő bemegy a sírba. Ennyi a karakterek között a különbség. Különbözünk, semmi probléma, nem a karaktereket kell megváltoztatni, hanem a gondolkodásmódot, ugyanis Péter vehemensen kimondta azt, hogy Jézust elkormányozza, ahogy gondolta, de kik is azok, akik még így gondolták? A 24. vers így szól:

„*Ekkor monda Jézus az ő tanítványainak...*” Ellenőrzés, hogy jól gondoljuk-e: van két tanítvány, akik némi protekcióval felfegyverkezve egy édesanyával odamennek Jézushoz, hogy majd a következő dicsőségesebb ciklusban a jobb és bal keze felőli státust szeretnék biztosítani. Erre hogy reagáltak azok, akik nem szólaltak meg? Azt vesszük észre, hogy vallásos közösségek sokszor elkövetik azt a hibát, hogy arra nagyon odafigyelnek, aki csúnyán beszél, aki ezt cselekszi, ilyen és ilyen szenvedélyek rabja. Ezeket mindenki exponáltan észre tudja venni, ezzel már a magunk portáján is söprögetünk. De nem vesszük észre a két megszólaló tanítvány és az édesanya árnyékában a tízet, aki hallgat. Az ő hallgatásuk egy nagyon érdekes érzelmi reakció, az *együttes hallgatás*. Mi volt az ő hallgatásuk erre a kérdésre válaszképpen? Ők kérik, például hogy jobb és bal kéz felől legyenek, a többiek ezt rendkívüli sértődéssel és irigységgel vették tudomásul, vagyis Péter csak kimondta azt, amit a többiek is gondoltak. Rögtön kitört volna a ribillió, ha Jézus nem szólal meg. Ez történt itt. Péter mondta ki a megdöbben mondatot, és Péter volt, aki domináns módon Jézust elkormányozta, de a többiek egyházképletében, messiásképeben és a messiásképen keresztül a saját jövőképeben is összeomlás történt. Ha nem lesz nemzetmentő, akkor nemcsak veled nem történhet meg, hanem mi lesz velünk, mi lesz a zsidósággal, az elhívással? Rögtön egy csomó téves következtetés. Érthető az ellenkezés, érthető Jézus reakciója: nemcsak a sátánhoz, nemcsak a beszélőhöz, Péterhez, hanem rendkívüli szeretettel, de igazságossággal kikhez is szól? Azokhoz a tanítványokhoz, akik nem szólaltak meg. Nagyon sokszor azon szomorkodunk, hogy mindig azoknak válaszolunk, akik nagyon karakteresen megszólalnak, és nem vesszük észre a még ugyanúgy gondolkodó száz másik embert. Jézus viszont észrevette. Válasza:

„*Ha valaki jőni akar én utánam, tagadja meg magát és vegye fel az ő keresztyét, és kövessen engem.*” Jézus másodsorra is nagyon tapintatosan leszögezi, hogy ki a Messiás, ki az, aki tanít, de nem ez a hangsúlyos a mondatban, hisz Jézus nem egy rangsorvitát folytat, afféle ki a nagyobb kérdést. Kimondta egész küldetésének a tömör, de az előző mondatánál már egy kicsit bővebb lényegét. Péter az isteni helyett az emberit, én pedig az istenit képviselem. Péter, ne szaladj előre! Böven elég, ha követsz engem! A Biblia módszerében ezt a koncentrikus körök metodikáját, módszertanát látjuk. Látjuk, hogy leszögez valamit, ami minket mellbe vág, majd kifejti bővebben, amit végképp már nem értünk, és elkezd továbbá harmadszor részletezve, amire azt mondjuk,

hogy akkor most talán kezdjük előlről! Ez az a módszer, amivel Jézus úgy tanít, hogy gondolkoztat, és közben esélyt ad arra, hogy aki kényszeresen mond valamit (Péter), azt meghökkentse, hogy újragondoljon valamit. Ha rögtön részletes válasszal kezdi, akkor mi történik? Elvesznek a részletekben. Ha a lényeggel kezdi, amit nem értenek, akkor leszögezi, hogy „*aki utánam akar jönni...*”. Miért mondja, hogy „*aki*”? Szabaddá tette Jézus, hogy elmenjenek tőle az emberek? Amikor tömegek elhagyják a galileai válságnál, és a tanítványok kétségbeesnek ettől, akkor Jézus mit mond? „*Ti is el akartok menni?*” Mindig szoktuk mondani, hogy mi ehhez képest fordítva evangelizálunk. Hívunk, hívunk, hívunk embereket, Jézus meg azt mondja, hogy akkor... el is lehet menni. Igaz, előtte adott egy olyan gondolatot, ami még évek múlva is visszhangzott a fejükben. Nem lebecsülhető ez a különbség, és természetesen eredményeiben sem.

Ekkor Jézus kifejti a kettes számú üzenetét, mely részletesebb kifejtés: „*Ha valaki jöni akar én utánam, tagadja meg magát és vegye fel az ő keresztyét, és kövessen engem.*” Kifejti, hogy nemcsak arról van szó, hogy én hogyan fogok szenvedni, meghalni, feltámadni. Nemcsak azért ellenkezel, mert a jövőképted más, hanem a valóságban van egy mélyebb probléma, amit ez a fajta nemzeti vallásosság 500 év alatt tragikus módon kitermelt, minden tagnál, minden zsidó embernél. Mert nem tanította meg a keresztyén közösség tagjait arra, hogy Isten követése egyenlő az önmegtagadással.

„*Ha valaki jöni akar én utánam, tagadja meg magát és vegye fel az ő keresztyét, és kövessen engem.*” Itt már a 2000 keresztyén esztendőnkőről beszélünk: ha valami el van csépelve azóta is a Biblia soraiból, hogy mit jelent a kereszthordozása. Hogy valakinek nehéz a keresztyét, ezt olyan kegyesen tudják mondani, és olyan érzelmi átéléssel, hogy aggódunk, hogy milyen tartalom van még mögötte, tehát a kérdés, hogy mit értett Jézus ezalatt? Mi a tartalma ennek? Mit jelent Krisztus követése úgy, hogy az teljes önmegtagadást és egyben bizonyos kereszthordozást jelent? Jönnek Jézus kifejtő mondatai, tehát ez a 3. szint.

25. vers: „*Mert a ki meg akarja tartani az ő életét, elveszti azt; a ki pedig elveszti az ő életét én érettem, megtalálja azt.*” Ez a mondat a görögben így kezdődik: „*Ha valaki ugyanis...*” Jézusnak itt kezdődik a részletes, az elemző kifejtése. Ha valaki ugyanis meg akarja menteni az ő személyiségét, itt a *psziché* kifejezés van a görögben, itt az egész emberre, a személyiségre kell gondolnunk, a karakterre, ami arra az egyes emberre mint különlegesség jellemző. Ha valaki ugyanis meg akarja menteni az ő személyiségét, az *el fogja veszíteni!* – mondja Jézus, majd szójátékszerűen megfordítja, de aki elveszti az ő személyiségét én érettem, meg fogja találni azt. Egyéni fordításban: „*fog rábukkanni arra*”. Jézus nem kevesebbet mond a tanítványoknak, mint hogy nincs tévedés. Nem tévedtem, amikor ilyen válságot idéztem elő azzal a mondattal, hogy mi fog történni, nem ijedek meg attól, hogy ti *vészreakciókat és pániktüneteket* produkáltok vallásos emberként, „*hogy veled nem eshetik ez meg*”, mert a valóságban arról van szó, hogy ti alólatok esett ki a talaj, ti gondoljátok azt, hogy nem kell magatokat megtagadni, nem kell magatokat legyőzni, hanem „*megvalósítani*” kell! Jézus nem kevesebbet mond a tanítványoknak, hogy te ugyanis, Péter, nemcsak a Messiásról szóló tanításokat felejtetted el, nemcsak nemzetmentőt vársz (mint ma is sokan), hanem te magadat

szeretnéd megvalósítani. Ez a jézusi evangélium központja. Míg ezzel szemben az én követésem azt idézi elő, hogy egy ponton csak az, aki engem követ, csak az fog oda eljutni, hogy elveszti az ő személyiségét, *pszichéjét* énmiattam. Nagy meglepetésére, traumája közben, miközben nem valósulhat meg az a dédelgetett vágya, amit ő szeretne (a zsidóság már 500 éve készítette ezt a talmudi jövőképet és zsidó énképet), aközben fog rátalálni arra a személyiségére, aki ő valójában. Nevezzük nevén az Újszövetség olvasásában edzett szakszavainkkal, hogy itt ugyanis a *gondolkodásmód változásáról* van szó! Csak az fog rátalálni az igazi személyiségére, aki elveszti előtte a régi személyiségét.

Kedves Olvasók! Azt látjuk, hogy bizony nekünk is a megtérésről alkotott képleteinket alaposan át kell gondolnunk. A megtérés ugyanis nemcsak tanítás-, felekezeti-, hitváltozást, próféciamegismerést, jövőképváltozást, hitvallás-elsajátítást jelent „*bibliaiul*”. Azt is, de nem ez a legnehezebb része a történetnek. A mélyszántás odáig tart, hogy az önmagunkról alkotott énképünknek kell összeomlani. Az evangélium megértésének, a Messiás szolgálatának a megértése és elfogadása egy különleges „*melléktermékkel*” jár. Miközben a Messiást megértik és kezdik követni a tanítványok, kezdenek rádöbenni arra, hogy „*én nem így gondoltam, nem így szerettem volna*”. Ez a nagyon híres mondat a Bibliában: „*Pedig mi azt reméltük, hogy ő az, a ki meg fogja váltani az Izráelt...*” (Lk 24,21). Én azt veszem észre, hogy a mai közösségeink is tele vannak már megértett tanításokkal, messiásképekkel, jövőképekkel, próféciaikkal stb. és emellett még az el nem vesztett, óemberi, primer személyiségek negatív karakterjegyeivel.

Azt látom, hogy mi – nem más egyházak! – megijedünk, és sokszor nem értjük az érzelmi túlreakciókat. Ilyenkor még az „*aludtj is szikrázik*” – szokták mondani, mert annyira kényes a probléma.

Mi az érzelmi reakció igazi oka?

Miből táplálkozik ez a péteri kirohanás? Önmagam elvesztése traumával jár. Van mindenkinek egy énképe, rossz esetben domináns szülők táplálták bele, de van mikor maga találta ki magának, hogy milyen lesz. Jézus itt feltételes módon beszél: „*Csak az, aki elveszti a pszichéjét én érettem, fog rábukkanni a maga pszichéjére (személyiségére).*” Bibliai antropológia: személyiségünk bűneset előtt és bűneset után. A megtéréssel visszaformálódhat az emberi személyiség Krisztus képmására, de a bűn emlékei ott maradnak. Az értelmében ott van az énképe, hogy ő kicsoda, micsoda. A gondolkodásmódjában, identitásában, pszichéjében megváltozott Péter évekkal később a legtekintélyesebb politikai-vallási vezetők, a szanhedrin előtt azt tudta mondani: „*Istennek kell inkább engedni, hogynem az embereknek*” (ApCsel 5,29). Istennek vagy embereknek? Döntsék el ők, mert ő már szabad volt. De ennek a feltétele az volt, hogy magára, a maga szolgálatára és a szolgálatban kiteljesedő életére rábukkanjon, védett, szabad legyen.

26. vers: Jézus nem fejezte be még ezt a félmondatot, mert értette, hogy mekkora probléma, ezért még egyszer körbejárja, még jobban részletezi a problémát: „*Mert mit használ az embernek (mit fog segíteni az embernek előremozdítani), ha az egész világot megnyeri is, de az ő lelkében kárt vall?*” Egyéni fordítás szerint: *mit segít az emberen, ha az egész koz-*

moszt megszerzi... (megszerez, előnyt szerez vagy megszerzi, azaz elkerüli, megkíméli magát valamitől). Itt emelem fel a Biblia ihletett szövege előtt a kezemet. Úgy lehet előnyt szerezni testi módon az én elképzelésem szerint, hogy a valóságban elkerülök valamit. Mit használ, ha az egész kozmoszt nyered meg, de a lelkedben kárt szenvedsz? A görög kifejezés: *psyché*. Gondolati fordítás: „Mit használ az eredmény a magad alkotta életpályán, ha az egész személyiséged ellentmondásos, kiforratlan, igazi, sínre került életpálya nélküli lesz, ha személyiségedben vereséget szenvedsz?” Felhívnam a figyelmeteket arra, hogy a modernitásnak van egy „örömteli” következménye: tömegével élhetik ki emberek azon vágyaikat, amelyekre évszázadokkal ezelőtt esélyük sem volt. Ez egy óriási lehetőség arra, hogy amit te vagy én annyira szerettünk volna, hogy megvalósuljon, és sikerült, arról két év múlva kiderül, hogy „megtelt az ő szájuk kavicsokkal”.

Jézus ezt mondta tanítványainak: „...aki meg akarja menteni az életét, elveszti, aki pedig elveszti az életét énértem, megtalálja. Mert mit használ az embernek, ha az egész világot megnyeri, lelkében pedig kárt vall? Vagy mit adhat az ember váltságdíj a lelkéért?” (Mt 16,24–25)

Bölcs tanács: „Vesztésd el magad, hogy megtalálhasd igazi önmagad!”

V. Carl Eichhorn: Isten műhelyében – elvilágiasodott keresztyénség

„Ne szabjátok magatokat e világhoz...” (Róm 12,2) Ez nemcsak külső fellépésünkre és magatartásunkra vonatkozik, hanem egész életmódunkra, egyszóval mindenre. Földi hivatásunkban, az üzleti életben, a társadalmi érintkezésben, gyermeknevelésben, öltözködésben, mindenben más Isten gyermeke, mint a világ. Időben kialakult és elterjedt egy világi keresztyénség, az igazi keresztyén élet az óember halálát jelenti, a világi keresztyén azonban szerződést köt vele. Ha keresztyén ruhát visel, ha formái, szokásai keresztyén jellegűek, akkor életben maradhat. A tövises, szúrások elmaradnak, melyek az óembert halálra sebzik. Az önmegtartózkodást és a világ megtagadását, mely kemény dolog, törvényeskedésnek, szűkkeblűségnek, világ elől való menekülésnek bélyegzik, egészségtelen, pietista életmódnak csúfolják. Az óembernek meghagyott szabadságot „igazi keresztyén magatartásnak” mondják. Aki barátja a világnak, és nem különbözik tőle, az elkerüli a Krisztusért elszenvedett gyűlöletet és szégyent: „de hiszen mi nem pogányok között

élünk, hanem csupa megkeresztelt keresztyén között!” „az üldözések kora a múlté” – mondják, de sajnos az evangéliumi, biblikus keresztyének elleni gyűlölet a világi keresztyének között épp olyan erős, mint régen a pogányoknál volt. A világi keresztyénség sem nem hideg, sem nem hév, csak ingadozás Isten és a világ között. A megosztott szívű emberben nincs erő, tulajdonképpen a világ sem becsüli ezt a fáradt, laza keresztyénséget. Az evangéliumi hívő keresztyéneket a világ ugyan kerüli és gyűlöli, titokban azonban mégis tiszteli. A megosztott szívűek össze akarják kapcsolni azokat a dolgokat, amelyeket eleve lehetetlen összeegyeztetni. Aki a világ barátja akar lenni, az Isten ellenségévé lesz, akár akarja, akár nem. Csak a határozott keresztyénségben van erő, csak ez tud biztosan fellépni. „Mert az Úr szemei forognak az egész földön, hogy hatalmát megmutassa azokhoz, a kik ő hozzá teljes szívvel ragaszkodnak...” (2Krón 16,9) Az ilyeneket megerősíti úgy, hogy rémületére vannak a sátánnak és titkos szolgálóinak, a világi keresztyéneknek: „meddig sántikáltok még kétfelé?”... álljatok már egyszer egészen az Úr oldalára!

Mi nem ebbe a világba tartozunk, mely tele van látszattal, hazugsággal, lelkiismeretlenséggel és tisztátalansággal, hanem a másik világba, ahol igazság, tisztaság és szeretet uralkodik.

Carl Eichhorn: Krisztus gondolkodásmódja

A hívő emberben a Szentlélek által Krisztus gondolkodása, értelme van. Ez azt jelenti, hogy úgy gondolkodunk, mint ő. Tagjainkban maga az Úr gondolkodik, bennünk érez, és bennünk öltönek testet az ő vágyai. „De ki értette meg az Úr értelmét?” Természete által senki. A Szentlélek vezet be minket az Úr gondolataiba, mert azok egészen mások, ellenkeznek a szív természetes gondolkodásával. Krisztus gondolkodását különösen a boldogmondásokból ismerhetjük meg. Jézus a szegényeket mondja boldogoknak, a világ pedig a gazdagokat. A megváltó a szenvedőket, a világ a nevetőket és a dűskálókat részesíti előnyben. Jézus dicséri a szelídeket, akik mindent türelmesen elhordoznak, a világ ítélete szerint azok az irigylésre méltók, akik tolakodnak és durva erőszakkal célhoz érnek. A Megváltó jajt mond azok felé, akik beteltek, akik a pénzre és a hatalomra építenek. Mindent a feje tetejére állít a világ, neki az a nagy, ami Isten országában semmit sem ér. Isten országában pedig az a legnagyobb, aki mindenkinek a szolgálója. Ott egészen más törvények és alapelvek érvényesülnek. A lelki megítélés alapvetően más, mint a világi. A Jézustól távol élő ember gondolatai ferdék és tévelygők. Nem számolnak az élő Istennel, csak a természetes tényezőkkel. Nem ismerik az ember alapvető romlottságát, ezért nem számolnak vele. Maradnak a külsőségekben, nem néznek a mélybe, ferde a megítélésük. Csak az újjászületés által értékelődnek át fogalmaink, fordul meg a gondolkodásunk. A meg nem világosodott ember akadálynak látja azt, amit a lelki ember előrevivőnek. Akiben Krisztus értelme, gondolkodásmódja él, az talál rá az igazira, az Isten igéjében találja meg az isteni mértéket, ezért csak az ilyen ember mutathat kivezető utat minden nyomorúságból: Istenhez és az ő Fiához, Jézus Krisztushoz való megtérést, akiben egyedül van a szabadulásunk.

„Áldjon meg tégedet az Úr, és őrizzen meg tégedet. Világosítsa meg az Úr az ő orcáját te rajtad, és könyörüljön te rajtad. Fordítsa az Úr az ő orcáját te reád, és adjon

TANULMÁNYI SZEMLE

Hegy András

Misszió a 3. évezredben (1.)

Különös tekintettel a hazai viszonyokra

(Részletek a tanulmányból)

Előszó

A világ jelenlegi politikai, gazdasági, kulturális állapotát tekintve, de missziókkal kapcsolatosan is több kérdés van korunkban, mint ahány a valóban megfontolásra méltó válasz. Ki tudná megmondani, hogy mit hoz a jövő? Amire pedig fel kellene készülnünk nekünk magunknak is, és fel kellene készíteni a következő generációt. Hogy ne mindig csak az események utána kullogjunk, hanem elébük menjünk. Hiszen bárhogy tekintünk ezekre a folyamatokra, mégis csak bennük élünk, és meghatározzák mindennapjainkat.

Missziókat tekintve: azok a gyors tempóban innen-onnan összekapkodott, más kultúrában, de esetleg ott is hevenyészett módon összefércelt és mindenhatónak kikiáltott módszerek, stratégiák, kurzusok, tanfolyamok egyfelől már is megannyi zavart okoztak a gyülekezeteinkben, másfelől korántsem váltották be a hozzájuk fűzött reményeket. Mert akkor már hívő keresztyénné kellett volna válnia a fél országnak. Márpedig – nem öröm – ez koránt sincs így.

Helyettünk, hazai keresztyén hívők helyett pedig sem gondolkodni, sem imádkozni, sem pedig felelősséget vállalni és – Isten színe előtt – utat keresni a jövőnek nem fog senki. Legfeljebb egy kis „támogatást” ad, annak jogán pedig tanácsot. De mindezt kívülről. A kibicnek pedig semmi se drága. Ez a minket általában Nyugatról támogatóknak nem is róható fel. Nekik elsősorban saját népük és saját hazájuk megtérten *pogányaiért* és persze megtért hívőiért kell a felelősséget vállalniuk, méghozzá Isten előtt, mint ahogy nekünk is a magunkéért.

Segítségükért csak köszönet jár. Ha okosak vagyunk, törekszünk az általuk nyújtott segítséget minél eredményesebben felhasználni. Csupán felhasználni, de nem lemásolni. Isten rendelte ugyanis, hogy népek „lakjanak a föld egész felszínén, meghatározta elrendelt idejüket és lakóhelyük határait, hogy keressék az Istent, hátha kitapinthatják és megtalálhatják, hiszen nincs is messzire egyikünkötől sem” (ApCsel 17,26). Ebből következik, hogy a népek „apostolai” – ha vannak ma egyáltalán ilyenek – segíthetnek, tanulhatunk tőlük, de nem állhatnak be a helyünkre. A misszió nem globalizálható! Mindenkinnek a maga helyén kell Krisztus ügyét megfelelő módon képviselnie.

Nem véletlen, hogy még a gyülekezet vezetői felé is biblikus alapkövetelmény, hogy aki a maga házáat jól igazgatja, csak utána igazgathatja az Istenét (1Tim 3,4). *Dietrich Bonhoeffer* szerint a keresztyének vezetőiket sokszor misztifikálják, amit legtöbbször ők maguk is gerjesztenek, pedig a

Tituszhoz és Timóteushoz írt levelekben olyan követelményekről van szó, amelyek egy egyszerű gyülekezeti tag felé is magától értetődőek. Tehát nekünk a magunk népét kell megértenünk és elérnünk az evangéliummal, másoknak meg a magukét. Nem hiszem, hogy valaki jó missziómunkás lehet külföldön, ahol őt nem ismerik, miközben nincsenek jó bizonyossággal felőle otthon, ahol viszont ismerik. Ahogy kicsiben, a gyülekezet szintjén igaz ez, úgy igaz az országos misszió szintjén is. Előbb idehaza, és csak azután külföldön. Előbb mi tegyünk meg minden tőlünk telhetőt saját magyar népünkért, és ne véljük, hogy ez a feladat kiadható, áttestálható vagy akár csak átcsúsztható bárki másra!

Miközben ismét mondom: köszönet illeti a külhonból érkezett missziós támogatóinkat, ne feledjük, hogy magyaroknak magyarul mi magyarok tartozunk az evangéliummal! Ez sem nem sovinizmus, sem nem elzárkózás, hanem annak az egyszerű adottságnak komolyan vétele, hogy többfajta nemzet él ezen a földön, és ez nem hiba. Isten szabta meg a népek határait (ApCsel 17,26). Mindenkinnek elsősorban a maga portája előtt kell söpörni. És ha az szemetes, akkor nem a mások hibája, hanem a magunké. Ültetni kell, hogy virágozzék! Vetni kell, hogy arathassunk! A mindennapi kenyér mellé megkapjuk Istentől a mindennapi feladatot is. Vegyük komolyan! És még egy megjegyzést a jegyzet használatához: ha formailag úgy is néz ki, legtöbbször *én nem állítok* valamit, hanem csak kérdezek. Legtöbbször magam sem tudom a választ. De kérdezni szabad, sőt muszáj.

I. Misszióknk szociális hátere

1. A missziós szlogen kísértése

A Magyarországi Baptista Egyház, egyszerűbben szólva a magyar baptisták missziójával kapcsolatban is nagy kísértés a felületes hozzáállás, szlogenszerű bökmondatok semmitmondó ismételtetése. Ma már alig hallani azt, hogy „minden baptista misszionárius”. Pedig ez a mondás *Johann Gerhard Onckentől*, az európai baptizmus atyjától származik, és valamikor igaz is volt. Amikor aztán már ez korántsem volt jellemző, akkor emlegettük a legtöbbet a missziót. A mai kérdés főleg a fiatalok részéről: „Hol lehetnének már, ha a szocializmus idején gerincesek lettek volna egyházunk vezetői?” Azt persze nehéz megítélni, hogy mennyire voltak gerincesek vagy mennyire nem. Azt meg csak elképzelni lehet, hogy hol lehetnének. De jött egy új nemzedék, ők még ártatlanok, övék a jövő, majd ők megmutatják! Igaz, hogy erre már vagy két

évtizede nyitott a terep. Ennek a nemzedéknek ajánlom Nagy Gáspár a *Három megjegyzés: egy válasz* című versének sorait:

*És ha valamit hiányolnak
a hirtelen erősek
az olykor bátrak?!
majd figyelem őket
mikor az idő átrak vállukra is
– szívük fölé – száztonnákat!*

A valóság az, hogy ezek a felszínes megközelítési módok nálunk sem vezetnek sehova. Mélyebbre kell ásni ahhoz, hogy használható igazságokra leljünk. Bonyolultabbak, szövevényesebbek, olykor átláthatatlanabbak a Jézus Krisztus evangéliumával, annak képviselésével, vagyis a misszióval kapcsolatosan a dolgok annál, hogy egyoldalú megközelítési módnak egyáltalán valami jelentősége lehetne. Több alázatra, szelidségre, Isten előtti csendre van szükségünk, hogy megértsük, a történelem Ura mért engedett meg népünkön is közel félszázados ítéletet, hova vezetett ez, és lett-e valamilyen tanulsága. Ugyanilyen fontos, hogy mit tervez ő ma, sőt holnap. Hiszen ha ezzel kapcsolatban világosodik meg valami, az szabhat irányt misszióknak. Elég, ha ebből is annyit látunk, amennyit ő megmutat. De azt lássuk, és ne azt, amit mi szeretnénk látni akár visszafele, akár előre! Viszont ha tudjuk, hogy kezében volt a múlt, úgy kezében lesz a jövő is, és amiből az kibontakozik, a jelen is.

Az eszkhatológia nem keresztyén futurologia, hanem Isten kinyilatkoztatása. Ez pedig arról tudósít, hogy a „világ vége”, ahogyan általában az emberek mondják, a Bibliában úgy jelenik meg, mint utolsó ítélet, az azt követő örök boldog élet Krisztussal, illetve elvettetés, örök kárhozat. A bibliai eszkhatológia nem valami fatalista végzettről beszél, mintha a történelem egy mechanikusan beprogramozott ügy lenne, ami fölött emberek úgysem rendelkeznek, tehát bele kell törödniük. Arról ad hírt, hogy ami Isten tervében ugyan a legutolsó, legtávolabb esik időben a földi történelmet illetően, az egyben a legmagasabb, legtökéletesebb, legmagasztosabb jutalmazás az emberiség egyik része számára az életük vagy az emberi történelem végén – illetve a másik oldalon lévők számára olyan nap, ami után az elrontott dolgok helyrehozatalára már nincs több idő, sem lehetőség. Az eszkhatológia ebben az értelemben annak a leírása, mi fog történni a világban Isten akarata szerint a legutolsó napokban.

Az eszkhatonnak, vagyis a Mindenható Istennek a végidőkre irányuló kinyilatkoztatásának ma úgy kell a jövő dimenziójává válnia, hogy eközben nem veszíti el a jelen felelősségteljes vállalását (Jel 1,17). Mert a 20. század történelmi katasztrófái, a jelen gazdasági és világpolitikai átrendeződése, valamint annak lehetősége, hogy az emberiség

megsemmisítheti önmagát például egy atomháborúval, szinte szenvedélyes érdeklődést váltottak ki a jövő irányába. A *futurologia*, vagyis az emberiség jövőjének kutatása akár a népesség számának alakulását, akár gazdasági trendek várható változását, akár a technológiai, hadiipari fejlődést vagy politikai átrendeződést szeretné prognosztizálni, egy dologra nincs tekintettel, ami pedig a jövő szempontjából a legfontosabb: Isten történelmet alakító és azt beteljesítő tervére. Arra az abszolút hatalomra, amely minden előrejelzést felülírhat, minden hamis váradalmat helyesbíthet, minden reménytelennek ítélt helyzetből találhat kiutat. Az eszkhatológia mint bibliai igazság viszont pontosan a kinyilatkoztatás alapján próbálja megérteni és megragadni a jövőt.

Noha Isten a történelem menetében többször is dokumentált és ellenőrizhető módon avatkozott bele (lásd Izrael fogságba vitele és szabadulása, a Messiás ígérete és születése, valamint kereszthalála, sőt újabb időkben Izrael egybegyűjtése), a jelenben zajló események irányai szintén a kinyilatkoztatás próféciainak beteljesedése irányába mutatnak.

A keresztyének azonban amikor az eljövendő világról gondolkodnak, nem hagyják szükségszerűen figyelmen kívül a világtörténelemben végbemenő gazdasági, politikai folyamatokat sem. Sőt nagyon is élénken és felelősséggel próbálnak reagálni azokra. De mindig szem előtt tartva azt, hogy Isten elmondott annyit a jövőről, amennyit elégséges, ugyanakkor fontos tudnunk. Ezért készülünk mindennapi életünk dolgait hűséggel végezni és örökkévaló lelkünket

Ford Madox Brown: Jézus megmossa Péter lábát

készíteni az Úrral való találkozásra.

A baptisták (és minden más keresztyén és keresztyén egyház) missziója azért fontos, mert az emberek elvesztették Isten számára. Ebből következik, hogy elvesztették saját múltjukat, hagyományos kultúrájukat, erkölcsi tartásukat.

Milyen különös, hogy az Úr Jézusnak ez az evangéliumi szava: „Az Emberfia azért jött, hogy megmentse, ami elveszett” (Mt 18,11), kegyes vallásos fogalommá vált. Alig értünk már rajta valamit. Hacsak nem azt, hogy valaki hitetlen (tulajdonképpen vallástalan) volt, és valakiknek a közreműködése következtében – amit ők misszióknak neveznek – hívővé, vagyis vallásossá vált.

A valóság az, hogy az „elveszett” valami olyasmit jelent, hogy az embernek úgy kellene élnie az életét, hogy az a maga és mások javára legyen, de nem képes erre. Vagy legalábbis nem úgy, ahogyan kellene. Az emberek „jól akarnak élni”. A keresztyén misszió nem ezt a vágyat célozza meg, hanem azt a lehetőséget csillantja meg, hogy minden földre született ember hordozhatna egy Istentől neki szánt igaz gondolatot, életmódot, de ezt vesztette el. Ezért üresnek érzi magát, minthogy üres is. Ettől a tényről pedig kínlódik. Ez a belső kín határozza meg egész létét. Nem viszonyul sem önmagához úgy, hogy az a javára válna, sem saját családjához, sem szomszédjához úgy, hogy abból valamiféle normális emberi jöhetne létre.

Emiatt nem érzi magát jól a bőrében, és mindenféle baja van másokkal is. Ezt pedig nem oldja meg az, hogy eddig vallástalan volt, ezután vallásossá válik. Ha kiállhatatlan volt hitetlenként, kiállhatatlan marad hívőként is. Csak a szóhasználata változik meg, nem a személyisége. Nem „hal bele” a Názáreti Jézussal való találkozásba és szembesülésbe (Ef 5,14), és nem teremt az Isten benne egy új életet (Ef 4,24), amitől meggyógyulna, megváltozna és megnyugodhatna végre (Mt 11,28–30). Az új élet létrejötte ugyanis titok (Jn 3,1–8). Kinél hogy és mikor jön létre. Ezt egyedül Istennek van hatalma végbevenni. Ez az újjászületés (Jn 3,1–21).

Aki „missziózik”, az tulajdonképpen „segédmunkát” végez. Valamit elmond a másik embernek, amit ő már vala-

mennyire ért és tud (1Kor 13,12), és – maga sem tudja, hogyan – egyszerre csak, aki hallja, megérti, sőt ettől meg is változik. Még a levegő is megváltozik körülötte. Azonban bárki, aki azt hiszi, hogy ez egy technika, amit alkalmazni lehet, egy kiművelt missziói vagy evangelizációs stratégia, egy kegyes tudás, amit ha átadunk, attól új élet születik, az vagy csak téved, vagy pedig túlságosan beképzelt. Ezeknek a „missziós” törekvéseknek az eredménye a mai sok *silány megtérés*. Megcsiklandoz valakit az evangélium, vagy még inkább egy evangélista személyes varázsa, és odacsapódik egy keresztyénnek mondott lendületes mozgalomhoz. Belül a szívében, gondolataiban, vágyaiban maradt minden a régiben. Csupán a szótárát cseréli le, profánról kegyesre.

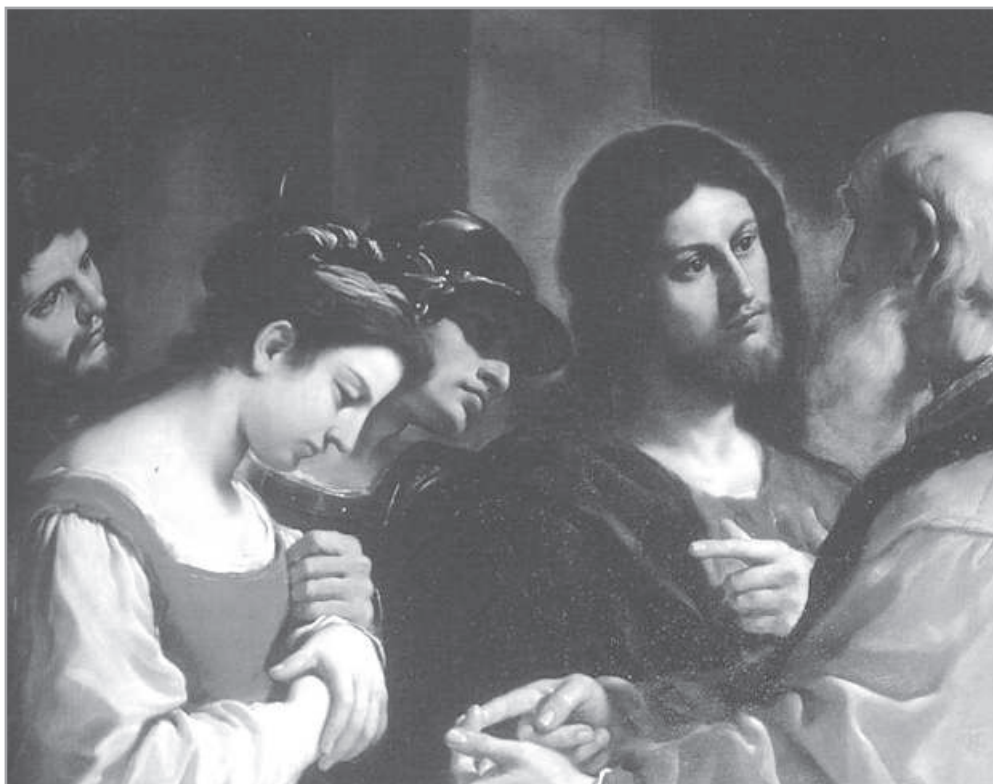
Nem akarunk senkit bántani, nem akarjuk senki misszióját minősíteni, csupán a magunk missziós útját szeretnénk megkeresni, ha lehet: kijelölni, és missziós törekvésünk szándékát megerősíteni. Óhajunk és imánk tárgya az, hogy mi hívő baptisták képesek legyünk lélekmentő szolgálatunkban erőink összefogásával egy irányba missziózni, és Krisztusban egyek lenni a misszióban is.

2. Missziós szándékunknak a valósághoz kell kapcsolódnia

Mivel sohasem élünk légüres térben, ha missziónkra gondolunk, akkor sem tekinthetünk el azoktól a körülményektől, amelyek meghatározzák mindennapjainkat. Mégpedig ha az emberek általános közhangulatától, az eseményektől, amelyekről beszélgetnek, attól, ahogy az emberek éreznek és gondolkodnak, az érdekeiktől, értékeiktől, félelmeiktől, sikereiktől és kudarcaiktól stb. eltekintünk, – azzal az üzenettel, amit Isten ránk bízott – csak elbeszélünk a fejük fölött.

A következőkben a kérdések felvetése nem filozófia vagy politikatörténeti tudományos igénnyel készült. Csupán azt szeretném érzékeltetni – még hozzá korunk embere iránti empátia és megértés céljából –, milyen sok összetevőnek az eredőjeként formálódott ez ilyenné. A megközelítési módomban egyik jellemzője a személyes élmények elősorjázása, mégpedig abból a célból, hogy ez a jegyzet ne hemzsegen a szakkifejezésektől, amelyek okosak ugyan, de a magyar közhangulat felidézésére alkalmatlanok. A másik az, hogy én alulnézetben láttam és látom a magyar „történelmet”. Ez volt mindig – mára sem változott meg – a pozícióm.

Ha közhangulatról vagy közgondolkodásról beszélünk ma, az általánosságokon, szlogeneken kívül is: „válság van”. „2010-ben a választások következtében Magyarországon jó irányú fordulat történt” stb.

Guercino: Krisztus és a házasságtörő asszony

Ezzel alig mondhatunk valami érdemlegeset. Hiszen a lakosság összetétele hazánkban ma is igen sokrétű. Vannak túlkép-zettek, vannak lényegében írástudatlanok, vagy szövegértés területében analfabéták. Az egyik diák elit iskolába jár, a másik iskolából a szülők elviszik gyerekeiket, mert az iskola elcigányosodott, és a gyerekek testi épsége sincs biztonságban. Vannak szupergazdagok, és vannak hajléktalanok, vannak agyonhajszolt munkavállalók, és sokan kényszervállalkozók. És vannak munkanélküliek. Akik csak azért sérültek mentálisan, mert szívesen dolgoznának, de nincs rá lehetőségük. A nemzet államadóssága Európában az egyik legnagyobb. Ez nyomasztóan hat. Az elmúlt húsz évben a helyzet nem javult, hanem romlott, a gyárakat bezárták, a térszerek feloszlottak. Szinte alig van magyar érdekeket szolgáló ipari vagy mezőgazdasági vállalkozás. Az úgynevezett magyar betegségnek, a reménytelenségnek nem csupán néplélektani okai vannak, hanem gazdasági is. Lehet-e itt az emberekben egyáltalán valami közös?

A nagyvilág minket is elér, hírei közül sok tudatunk meghatározó tényezőként jelenik meg, mégis van egyfajta közös alapunk: magyarok vagyunk, magyar nyelven hallgatjuk a híreket. Igaz, hogy ez elég felszínes, de ez az írás a hazai missziói feladatokról szól, és nem akar mélyebb szociológiai elemzésbe bonyolódni.

Magyarország gazdasági és politikai helyzete némileg közös a közép-kelet-európai országokéval. A közelebbi és távolabbi múltunk egyaránt. Ebből inkább a közelebbi időkre szeretnék koncentrálni, nem az első világháború előtti időkre, mert az egyrészt messzire vezetne, másrészt a mai fiataloknak már az 1956-os események sem úgy jelennek meg, mint amilyeneket átéltek, hanem mint egy távoli múlt.

Néhány évtizede a kommunista idők mégiscsak valamiféle közös élményt adnak, még akkor is, ha ennek megítélése a társadalom különböző rétegei részéről igen sokrétű. Akkor legalább azt érdemes tudatosítani, hogy egyáltalán nem könnyű közös nevezőt találni. Valószínűleg a missziós sémák ideje is lejárt, vagy igen hamar le fog járni, még ha ezt nem is vesszük tudomásul. Egyre inkább az *Isten országát személyes életükben hordozó emberek válnak fontossá*, és az ő feladatuk döntőbb a misszióban, mint a mozgalmaké, pedig ezek szem előtt vannak, míg amazok háttérben. De sokkal több helyen mégiscsak jelen vannak. Bennük pedig az Isten országa, vagyis Isten sok szép jellegzetes vonása jelenik meg. Inkább ott vannak az emberek között, és tevékenységük is jelentősebb, mint a missziós kampányoké.

Általános helyzet

1. Adatok Európa múltjából és jelenéből

Zsigereinkben érezzük, hogy utat tévesztett a modern európai civilizáció. Az emberiség történetének egy fordulópontjához érkeztünk, valami új, valami más következik, mint ami régen volt. A régi világrénd már véget ért, de még nem vettünk róla tudomást, és nem tudjuk, mi következik. A nyugati világ nyitott társadalmi erkölcsi vákuumba kerültek, mert a „szabad” polgárok önzésének és kapzsiságának nem szabott határt a morál. A nyugati gazdag polgárok napról napra élnek átgondolatlan életüket az éppen hatásos reklámhadjáratnak vagy divatnak megfelelően. Az ilyen erkölcsileg súlytalanra vált népek nem képesek megoldani a világon a túlnépesedéssel, szociális válsággal, ipari szennyezéssel, energiaigénnyel járó problémákat. Fennáll a veszélye annak, hogy

a bajokkal strucc módjára nem törődő társadalmak idővel önmagukat is szétrombolják vagy megmérgezik.¹

Globális környezeti válság fenyeget, amelynek oka, hogy nyersanyagot vonunk ki a természetből, és szemetet juttatunk oda vissza. A multik minden eszközzel igyekeznek növelni a fogyasztást, tekintet nélkül arra, hogy ez mekkora pazarlással és környezetkárosodással jár. Napjaink civilizációja elfordult a szellemi, a lelki és az erkölcsi értékektől, és az anyagiak váltak kizárólagos mércévé. Senkinek sem elég, amije van, mindenki többet akar. Történelmi tapasztalat, hogy a hanyatlás a szellemi értékektől való elfordulással kezdődik. Ugyanakkor a természet erőforrásai sem végtelenek. Az energiafordozók, a tiszta víz, a szennyezetlen levegő, az érintetlen természeti környezet egyre gyorsabb ütemben fogyóban van. A természeti erőforrások mindaddig megújulnak, amíg az ember ezzel természetesen módon él. De a gátlástalanul önző kifosztás megbosszulja magát.

Az elmúlt század nyugat-európai értékrendjét alapjaiban néhány mozgalom és személyiség nevének említésével lehet emblemikus módon jellemezni. Igaz, rendkívüli módon elnagyoltan, de – témánk szemszögéből – mégis sokatmondóan.

Karl Marxnak (1818–1883) az értéktöbblettel, a termelőeszközöknek a munkások által köztulajdonba vételének kérdésével foglalkozó tanai mellett erőteljes és radikális ateizmusa határozta meg tevékenységét. Elképzelése közismert: Isten nincs, a vallás a nép butítására kitalált mákony, a kizsákmányolt munkásosztály jogos forradalmi igényeit tompító ópium.² Hogy ez menyire volt igaz vagy durván elnagyolt kép, az témánk szempontjából érdektelen.

Sigmund Freud (1856–1939) bécsi elmeorvos, a pszichológiának a tudatalattival foglalkozó ágának professzora és „prófétája” szintén óriási befolyást gyakorolt a mögöttünk lévő század gondolkodására. Ő a büntudattól, illetve a büntudatból adódó komplexusoktól akarta megszabadítani az embereket. Freud szintén ateista volt. Ha istenhívó lett volna, nem tagadta volna a bűn létét. Szerinte azonban bűn nincs, hanem csak élni akarás van, pontosabban a gyönyör vágya mozgatja az embereket. A „beteljesedés” útjában levő, vagyis a szabad szexet gátló tényezőket kell eltávolítani. A büntudat káros, és csak a keresztyénség elterjedése után alakult ki, és Európában mélyen beágyazódott téveszme, amit ki kell irtani. Ha az elfojtott öröm utáni vágyat, főleg nemi vágyainkat nem elégítjük ki, ez betegséghez vezet.³

Tudatában vagyok, hogy rajtuk kívül még igen sok nevet említhetnék, méltatlan lenne az igazsághoz, ha eltekintenek *Albert Einsteintől*, *Albert Schweizertől*, *Friedrich Nietzschétől*, vagy akár *Dietrich Bonhoeffertől*. De úgy gondolom, Európa gondolkodására Marx és Freud általánosságban nagyobb befolyást gyakorolt, mint ők együttvéve. Már csak annál is inkább, mert vulgáris hatása e kettőnek nagyobb, hiszen minden a maga korának gondolkodását meghatározó tudós vagy személyiség mégiscsak a szakemberek számára fontosabb és ismertebb. A tömegek érdeklődése pedig felületesebb.

A mögöttünk lévő huszadik század, ahogy mondani szokták: „barbár század” volt. A tizenkilencedik és huszadik század fordulóján az emberek nagyon is készek voltak befogadni azt a két meghatározó „alapigazságot”, hogy Isten nincs, és bűn sincs! A szeretet egyenlő a gyengeséggel, az erkölcs relatív valami, mint minden más, ami befolyásolja az emberek viselkedését. Mindenkinek más az erkölcsé, és közös, mindenkire kötelező erkölcsi normák nincsenek is.

Az elmúlt két évszázad tudományos ismeretek és technikai haladás tekintetében rohamléptekkel fejlődött. A biológiai, az orvoslással kapcsolatos tudomány, a fizikai, a csillagászati ismereteink eredményei lenyűgözők. Szinte érthetetlen, hogy miért történtek akkora világegések az elmúlt száz évben. Miért durvultak el az emberi kapcsolatok nemzetek és személyek között. Miért rettegünk a világméretű terrorizmustól, miért adnak a gyerekek kezébe fegyvert, és miért kriminalizálódott a világ, miért került kendőzetlenül az utcára hazánkban is a szegénység? Lepukkant környezet, a városok tele vannak falfirkákkal, a devianciák és a bűnözés szégyentelenül kelletik magukat, a természeti katasztrófák szaporodóban. Ha elfordítjuk a fejünket, ezek akkor is itt vannak a szemünk előtt.

Európa nem oldotta meg a Kelet-Nyugat kérdését még magában Európában sem. A nyugati fejlettebb országok: Anglia, Franciaország, Németország, Hollandia stb., miközben maguk is válságokkal küszködnek: bevándorlók, munkanélküliség, dekadencia – nem zárkóztatták fel a kommunista keleti blokkból kiszabadult nemzeteket, hanem ellenkezőleg: gyarmatosították. A kelet-európai volt szocialista országok polgárai noha nem élnek Latin-Amerika, India vagy jó néhány afrikai ország szegénységének szintjén, mégis elégedetlenek, és kiszolgáltatottnak érzik magukat. Nyugat felé kacsingatnak, és szeretnének abból a jólétből minél többet megkaparintani maguknak, amit ott látnak. Persze a Nyugattól való minden vonatkozású lemaradás olyan óriási, hogy belátható időn belül elképzelhetetlen a felzárkózás. Marad egy szűk, volt kommunista elitréteg korábban elképzelhetetlen mértékű meggazdagodása, a többieknek az elszegényedés és a rezignáció jutott. Mivel a lakosság többsége a valóságban nem képes vágyait és vélt igényeit kielégíteni (nincs luxusvillája óriási úszómedencével), marad a virtuális élmény számára, legalább nézheti ezeket a tévében. Szórakozik. Így elviselhetőbbnek látja sorsát. De a tudat alján mégis ott van az elnyomott lázadás. Sokféle módon segíthet magán: ital, narkó, szabadjára engedett düh, gyűlölködés stb.

2. A tudományos gondolkodás változása

Németh László már 1931-ben megjelent írásában figyelmeztetett arra, hogy az átfogó ismeretre törekvő enciklopédistát kiszorítja a szakember. „A szakember az ismeretek remetéje.” A megismerendő terület egyre beljebb szippantja a vállalkozó szellemű tudóst. „A szakok szakokat fiadzanak.” A szakszerűség óhatatlanul hozza magával a munkamegosztást. Eredménye pedig az, hogy maguk a tudósok is laikusnak számítanak szakterületükön kívül. Az egész áttekintésére ráfékszik az ismeretek végtelenje.⁴

Paul K. Feyerabend, a tudománykritika filozófusa szerint a 20. században a tudomány feladott minden filozófiai igényt, és nagy üzletté vált. A tudósok mint emberhangyák elvesznek a részletkérdésekben, felülmúlják egymást jelentéktelen problémák megoldásában, de a dolgok összefüggését nem képesek megragadni. Ez az öntörvényűvé váló mozgás roppant méretű adathalmazhoz vezetett. A tudományos megismerés a hőskorban a kutató számára felemelő érzésű volt. Mára az az ismeretanyag, amivel rendelkezünk, egyre inkább a piac törvényei szerint működik. Az új ismeret egyben „árucikk”, amely ha valahol felhasználásra kerül, értékke válik. Amire nincs kereslet, az kevésbé versenyképes.⁵

A kóros növekedéskényszer rákényszerül a hírverésre, a

tudományban is megalomániára való törekvéssel jár, amely az agresszív versenyszellem, a hatékonyság, a profit bűvöletéből nem képes kitörni. A profit van jelen mint vezérelv. Ha azok a generációk kihalnak, amelyek még a kutatás örömeiben lelték kedvüket, többé nem lesz viszonyítási alap. Pontosan ugyanúgy, mint ahogy a levegőt is csak akkor érezzük szennyezettnek, ha még emlékezni tudunk a tiszta levegő illatára.

Témánk szempontjából ez a kérdés azért fontos, mert mind a teológiai képzésben, mind pedig a kegyességi gyakorlatok sokféleségében ugyanez az atomizálódás figyelhető meg. A teológiai oktatás klasszikusnak számító hat fő ága: a két bibliai tudomány, rendszerező majd gyakorlati teológia, egyháztörténelem és himnológia helyett az oktatás ezernyi apró részlettémára bomlott. Félő, hogy az áttekintés képessége és az ebből fakadó átfogó pásztori jártasság egyszer csak eltűnik, és helyére csak egy szűk területű illetékesség jelenik meg, például valaki csupán evangélista, csupán lelkigondozó, csupán ifjúsági munkás, csupán devianciában jártas.

Ugyanez a veszély fenyeget a kegyességi irányzatok sokirányúságában is. Egy-egy újszerűnek, érdekesnek ígérkező, divatos, felkapott módszer mindenhatóvá nőheti ki magát, és egészségtelenül leszűkíti az érdeklődési területet. Ilyen módon árasztják el a gyülekezeteket a különféle célú klubok, házicsoportok, gyülekezetépítési, gyülekezetplán-tálási mozgalmak, kreatív programok. Kiszorítva vagy mellőzve az egésze irányuló gondolkodásmódot, amely a születéstől a halálig a gyülekezetben mindig is létezett korcsoportokat és érdeklődési köröket egységként látja.

3. A mai helyzet: hatalmi átrendeződés folyamata

Az elmúlt majd száz év világpolitikai helyzetét meghatározta a két nagyhatalom, az Amerikai Egyesült Államok és Szovjetunió rivalizációja. Ez éppúgy jelen volt katonai, gazdasági téren, mint az újságok címlapjain. A keleti, hermetikusan elzárt területen az emberek nem érezték magukat szabadnak. Ez persze különösen a második világháború befejezését követő időszakban sokkal több volt, mint némi érzés, hiszen sok embert lefogtak, megkínáltak, minden vagyonától megfosztottak, sőt likvidáltak. Itt a terror fenyegetése annyira állandósult, hogy szinte megszokottá vált. Miközben több ízben egy újabb és minden eddiginél borzalmasabb atomháború veszélye fenyegetésének árnyékában éltünk állandóan. Lásd az ezerkilencszázhatvanas években a kubai válságot!

Mára ez a kétpólusú világ megváltozott. Gazdaságilag megerősödött Ázsia. A nyugati országok technikai színvonalát megközelítve, sok esetben túlszárnyalva, lásd Japánt, de mindenképpen a Nyugat tudományos eredményeit felhasználva megjelent a nagyhatalmak között Kína, és sajátos helyzet jött létre az arab világban is. A nyugati multinacionális vállalkozások, a „multik” gyilkos versenyben állnak egymással az extra- és a szuperextraprofit megszerzése érdekében. Ha az egyik nem tör be egy piacra, akkor betör a másik. Ezt valamennyien tudják, és be is kalkulálják hálózatuk kiterjesztésébe. Tehát ha nem akar egyik sem lemaradni, állnia kell a versenyt. Nincs semmiféle gátlás, vagy az emberiség figyelembevétele, ami a sikeresség érdekét felülmúlna. Az sem, hogy legalább a saját nemzetük tagjait részesítsék előnyben, amikor munkásokat alkalmaznak. Keleten olcsó a munkaerő, tehát a multik oda telepítik vállalataikat. Ennek aztán az a

következménye, hogy az egyébként is nagy kulturális örökséggel rendelkező ázsiai országok felhasználva a Nyugat technikai eredményeit, megtanulnak a maguk hasznára ipart telepíteni, gazdaságot működtetni, mindkét szuperhatalomtól függetlenül politizálni és persze fegyverkezni is.

Aztán rájöttek, hogy nem szeretik már a Nyugatot. Nem csupán azért, mert még ott él a gyarmatosítás emléke bennük, hanem azért sem, mert a Nyugat spirituálisan halott. Számukra sivatag jellegűvé vált mind kulturálisan, mint erkölcsileg. Nyugaton az emberek már nem hisznek semmiben, csak jól akarnak élni. Nyugaton a hedonizmus és az „énizmus” korát éljük. Valósítsd meg önmagadat! Aki ennek az útjában áll, azt söpörd félre, bárki legyen is az! Nincs tekintélye sem a szülőknak, sem az egyházaknak, sem az államnak, sem semmilyen eszmének vagy eszménynek.

Ha a nyugati leggazdagabb országok vezetői, a G 8-ak valahol összejönnek tanácskozni, az emberek kimennek az utcára tüntetni, a politikusokat kordonok és a háztetőkön elhelyezett mesterlövészek védik. Ez egyáltalán nem tisztelet-re méltó. A *Berlusconi*, *Putyinok* vagy *Gyurcsányok* nem példaképek. Ma már nem vonzó a nyugati társadalmi berendezkedés a világ sok nem nyugati országában. Elfordultak a keletiek a nyugati életmód sivárságától, anélkül persze, hogy ne akarnának ők is jól élni, és anélkül, hogy elutasítanák a nyugati világ tudományos és technikai eredményeit.

De elgondolkodtató mind az iszlám világ, mind Ázsia kulturális és vallási megújulása. A már száz éve világivá vált Törökországban rájöttek az emberek, hogy ők még mindig muszlimok. Erőteltjes muszlim vallási megújulás söpör végig az arab államokban is, nagy technikai, gazdasági fejlődés ellenére. Már nem akarnak nyugatosodni. Olykor több emberi tartás, némileg tisztább erkölcsök találhatók itt, mint Európában. Szülőtisztelet, hagyományok tisztelete, közösségi szellem, szociális érzékenység stb.

Sok egyszerű ember véli úgy ezekben az országokban, hogy a nyugati típusú keresztyénség megromlott. Tulajdonképpen mi a keresztyénség az ő szemszögükből nézve? A keresztyének sikkasztanak, lopnak, hazudoznak, paráználkodnak, betörnek a bankokba, lövöldöznek, autóval üldözik egymást, az autók felborulnak, lángol a tűz, kattog a gépfegyver. Honnan veszik ezt? A keresztyénektől. Szemükben a „legkeresztyénibb” állam az Amerikai Egyesült Államok. Itt készül a világ filmgyártásának jelentős hányada Hollywoodban. Elárasztja a világot az itt készült filmek tömkelege. Még a beduin sátra fölött is ott van a tévé-antenna. A többség ebből tájékozódik a világ dolgairól.

A szórakoztatóipar termékei bizonyos módon „igehirdetésnek” számítanak. Csakhogy ilyen „igéket” hirdetnek. De az bizonyos, hogy a tudatban, a fantáziában, a készítményekben és a tilalmakban pontosan azt a területet töltik fel és töltik be, ahol egyedül Isten igéjének volna helye. Ezek az „igék” mára életminőséget meghatározó tényezővé váltak. Érhető tehát a Nyugattól való elfordulás, a Nyugat megvetése. Természetesen a maga ambivalens módján: azért csiklandós dolgok ezek bűnös perverzítások Keleten is.

Mára azonban nemcsak a keresztyénség missziózik, hanem az iszlám világ is, sőt Ázsia is. Európa tele van Krisna-hívőkkel, indiai guruk csodálóival, a természetgyógyászat és mindenféle misztikus és okkult dolog felé való nyitottsággal. A maga keresztyén hitét elvesztette ugyan sok európai, de a hit ott maradt mint hiány, mint egyfajta vákuum, amely mindenféle spirituális hatás előtt nyitott, de velük szemben védtelen

is. Ezek a hatások megjelentek hazánkban is, és irányukban a mi nemzetünk még kiszolgáltatottabb, mert tőlünk nyugatra a beszivárgás folyamata lassúbb volt, minket gyorsabban ért el. Kevesebb idő állt rendelkezésünkre bizonyos immunitás kialakulására.

Visszatérve a hatalmi súlypontok átrendeződésére, a történelemben eddig minden sajátos kulturális egység, szerveződés vagy akár birodalom először erkölcsileg gyengült meg, azután társadalmilag, gazdaságilag és végül katonailag is. Hogy az Egyesült Államok erkölcsileg – és ami ennek az alapja volt, keresztyén hitében – meggyengült, az tény. 2011. szeptember 11-e után néhány nappal *Billy Graham* a washingtoni „nemzet templomában” megtartott istentiszteleten bűnbánatra hívta az amerikai nemzetet. „Eltértünk az alapító atyák bibliás hitétől és életvitelétől. Isten most kegyelmesen figyelmeztetett erre. Bűnbánatra hívom nemzetemet!” – mondta. Alighanem szava süket fülekre talált.

Hogy ez mikorra vált át politikai és katonai meggyengüléssé – azt senki nem tudja. De hogy várható, az szinte bizonyos. Nyilván ezt érzékelve nyomakodnak előre a már említett új hatalmak és vallásaik.

Robert H. Flores: *A tíz szűz (tollrajz)*

Jegyzetek

- 1 Lipták Béla Sorsunk, jövőnk című cikkéből. *Stamford, USA.*
- 2 Konrad Löw: A kommunista ideológia vörös könyve (Karl Marx és Friedrich Engels írásaiból gyűjtemény): 55–72. o. A kommunista kiáltvány körülményeit és szövegét találjuk id. „Szelidség, gyengeség, szeretetáradat” – mind gyűlöletes fogalom. „A család csak a burzsoázia számára létezik.” „Céljainkat csak minden eddigi társadalmi rend erőszakos megszüntetésével érhetjük el.” „Reszkessenek az uralkodó osztályok. A proletárok e forradalomban csak láncukat veszíthetik el. Cserébe egy egész világot nyernek.”
- 3 Lásd: dr. Bartha Lajos – Szilágyi Lilla: *Pszichológiai alapfogalmak*; Csabai – Molnár: *Egészség, betegség, gyógyítás*; Everet L. Worthington: *Lelkigondozói ABC*; dr. Hézser Gábor: *A pásztori pszichológia gyakorlati kézikönyve* vonatkozó részei.
- 4 Új enciklopédia, 1931.
- 5 Papp Sándor *A specializáció mélyárkában* című cikkéből.

(Folytatjuk)